Zima 2015/2016 | 9.ročník | 1.číslo | $7 Can | $5 US | 5 Eur

www.sk-bc.ca

SLOVO z Britskej Kolumbie

Slovo zapísané v čase str. 4

Rozhovor o Slove z Britskej Kolumbie str. 10

Paríž pred a po str. 18

Sociálne siete str. 28

Domovské právo str. 32

Zlož svoju starosť na Pána

Udalosti posledných dní a stretnutia so zaujímavými ľudmi ma v poslednom čase primäli rozmýšľať o slobode srdca. Hm, „sloboda, slobodienka" je významovo plné slovo s mnohými rozlíšeniami a predsa s jednoznačným významom „byť voľný."

Náš život, so všetkými povinnosťami, nám často diktuje, čo a kedy musíme urobiť. Vzťahy vzájomne vytvorené s inými ľuďmi vynucujú častokrát postoje, ktoré by sme možno za normálnych okolností nikdy nezaujali. Povedzme si, koľkokrát tvárou v tvár voči svojmu šéfovi Vám v mysli prebleskla myšlienka: ***„Keby som tak teraz mohol slobodne povedať, čo mám na srdci, to by bola úľava."*** Vy viete, že to môžete urobiť, ale s jediným limitom – iba raz :-).

Či chceme, alebo nie, život nás spútava a častokrát kladie na ruky neviditeľné okovy strachu. Máme strach o seba, o deti, o prácu atď. Iste, je normálne robiť si starosti , ak je niekto chorý, alebo sa deje niečo iné závažné v našom živote. Avšak ja mám na mysli strach, ktorý leží v našom podvedomí a nedovolí nám žiť svoj život v slobode Božích detí.

Možno by som sa nikdy nad tým tak nezamýšľala, ak by mi Boh neposlal do cesty človeka, ktorý ma veľmi zaujal svojím slobodným srdcom. Nie, vôbec nie je veľmi mladý, aby sme si mysleli, že ešte toho zlého veľa nezažil. Nie je ani bohatý, aby mal dôvod žiť bezstarostne. A možno nie je ani 100% zdravý, ako by sa mohlo zdať. Má však to, čo mne osobne chýba. Cíti sa a je vnútorne slobodný. Pozemské veci ho nezaťažujú natoľko, aby sa bál o seba, o to, čo bude zajtra a či je dobre zabezpečený pre budúcnosť. Má otvorený a úprimný postoj nekonečnej dôvery v Boha. Jeho viera je tak silná, že on odovzdáva každodenné starosti, nedostatok, strádanie, osamotenosť do Jeho rúk a teší sa z toho, čo dostal a neskutočne verí Bohu, že sa o neho za každých okolností postará. Sám pochádza z mnohopočetnej rodiny. Myslím, že aj skúsenosť že prišiel do Kanady ako malý chlapec spolu s otcom, ktorý utekal z krajiny zmietanej vojnou, aj to mu pomohlo hľadieť na veci a udalosti v živote z Božej perspektívy. On je človek, ktorému právo prináležia slová Písma: ***„Zlož svoju starosť na Pána a On ťa zachová."*** (Ž 55, 23)

V tento sviatočný čas, keď sa starý rok lúči a nový sa nedočkavo vkráda, Vám všetkým prajem do nového roka tri veci:

- Nájsť a pomenovať okovy strachu vo Vašom srdci. Najprv musíme poznať, čo nás ťaží a oberá o pokoj, až potom môžeme hľadať cestu oslobodenia.
- Prajem Vám chuť a silu prejsť cestou uzdravenia. Možno poznanie svojho vnútra zabolí, ale uzdravenie prinesie pokoj a radosť.
- Ako vnútorne slobodnému človeku Vám želám veľa slobodných rozhodnutí v Božej vôli. Krásne Vianoce a Požehnaný nový rok 2016, milí naši priatelia-čitatelia.

Mária Eškut

Franklin, Ježiš, Sokrates a Nový Rok 2016

Keď bol **Benjamin Franklin** 20-ročný, zaumienil si dosiahnúť morálnu dokonalosť. Stanovil si, že bude pestovať 13 cností, **umiernenosť** – jesť bez prejedania sa, piť bez pripitia sa, **mlčanlivosť** – hovoriť iba vtedy, ak je to na osoh iných alebo svoj, odmietať malicherné, nepodstatné diskusie, **poriadok** – každá vec má svoje miesto, každá činnosť ma svoj čas, **rozhodnosť** – rozhodni, čo máš robiť a rob, čo si sa rozhodol, **hospodárnosť** – peniaze použi iba pre dobro iných alebo seba, neplýtvaj nimi, **pracovitosť** – nestrácaj čas nepotrebnými aktivitami, využi všetok čas na to, čo je užitočné, **úprimnosť** – v komunikácii nepoužívaj klamstvo, zákernosť, o iných zmýšľaj a hovor s nevinnosťou v srdci, **spravodlivosť** – nekrivdi nikomu, ani nebráň, aby dostal dobrá, čo mu patria, **miernosť** – vystríhaj sa extrémov, neplýtvaj energiou na hnev a túžbu po odplate, ak ti niekto ublíži, **čistota** – netoleruj špinu na svojom tele, odeve alebo bývaní, **pokoj** – nenechaj sa vyviesť z rovnováhy pletkami, nepredvídateľnými nepríjemnými udalosťami alebo vecami,ktorým sa nedá vyhnúť, **zdržanlivosť** – používaj sexuálny styk iba zo zdravotných dôvodov a pre zachovanie potomstva, **pokora** – napodobňuj Ježiša a Sokratesa.

Tak ako v rozprávkach je najzaujímavejšou „trinásta komnata", podobne ma zaujala trinásta cnosť, ktorú sa Franklin rozhodol pestovať – **pokora, t.j. napodobňovanie Ježiša a Sokratesa**.

Sokrates nenapísal ani jeden zachovaný riadok o svojom „učení". Všetko, čo o ňom vieme, sa zachovalo v spisoch jeho žiaka Platóna, poprípade Platónovho žiaka Aristotela. Dozvedáme sa z nich, že Sokratovo učenie sa vzťahuje hlavne na organizáciu ľudskej spoločnosti – mestského štátu. Uveďme niekoľko z jeho téz.

„Ten, kto vie, čo je dobré, je pripravený konať dobré". „Vzdelanie vytvára hudbu zo šumu každodenného života". „Na to, aby demokracia fungovala, sú potrební ľudia, ktorí sú dostatočne vzdelaní".

Spravodlivý štát je vedený múdrymi predstaviteľmi, chránený odvážnymi strážcami zákona a živený umiernenými vzdelanými výrobcami materiálnych a duchovných dobier.

Platón, inšpirovaný Sokratesovými myšlienkami, založil prvú známu Akadémiu, v ktorej sa vyučovali tri hlavné predmety:

Filozofia - hľadanie toho, čo je večné: večná pravda, večná krása, večné dobro,

Matematika - náuka o logickom uvažovaní,

Gymnastika - cvičenie tela, pretože v zdravom tele zdravý duch.

Aristoteles pridal ku Sokratovým a Plarónovým myšlienkam svoj klasifikačný postoj a zadefinoval harmonický život jedinca pozostávajúci z 3 foriem paralelného šťastia:

- šťastie založené na pôžitkoch a radostiach každodenného života,
- šťastie zo slobody a dôstojnosti človeka,
- šťastie vyplývajúce z logického uvažovania a z filozófie.

Ak ktorákoľvek forma chýba, človek nie je skutočne šťastný.

Franklin sa rozhodol napodobňovať v pokore nielen Sokratesa, ale aj Ježiša, ktorého príchod na svet ako vteleného Slova si pripomíname každé Vianoce. To, čo učil Ježiš, sa dá zhrnúť do dvoch základných prikázaní, „Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej mysle a z celej svojej sily!" a „Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!" Podobne ako u Sokratesa, o Ježišovom učení vieme iba zo záznamov jeho žiakov, v tomto prípade jeho učeníka, Mareka.

Sme na začiatku Nového Roku 2016. Je to obdobie želaní a predsavzatí a je o čom rozmýšľať.

Jožo Starosta

Obsah čísla

1 Zlož svoju starosť na Pána (Mária Eškut)
1 Benjamin Franklin a Nový Rok 2016 (J. Starosta)
3 1. SKŽJ 50 rokov (Jožo Starosta)
4 Slovo zapísané v čase (Tomáš Hupka)
6 Štefan Banič ako vynálezca puzzle? (J. Starosta)
7 Čo majú spoločné Michael, Ira, Franklin, Harlon, Rene, John a Joe? (Jožo Starosta)
10 Rozhovor o Slove z Britskej Kolumbie (Nikola Kokiová)
12 Pokus o analýzu priestoru (Roman Bednár)
12 Boh vie komu a kedy (Veronika Hoffmannová)
13 Tibor Hamza (Jožo Starosta)
14 Zaujímavé stretnutie (Miro Šuvada)
15 Korčule (Jano Klimas)
15 Anonymita davu (Jožo Starosta)
16 December 1980 (Vlado Dudlák)
16 Poďakovanie za starostlivosť (Jozef Dzurjak)
17 Nemám peniaze (Veronika Hoffmanová)
18 Pariz pred (Mária Danthine)
19 Paríž po (Roman Bednár)
20 Lendak, Slovakia: a mix of old and new (Naomi Hužovičová)
22 Návšteva Slovenska (Jožo Starosta)
24 Camino De Santiago (Miro Lesay)
26 U dolnozemských Slovákov v rumunskom Nadlaku (Paľo Stacho)
26 Filmové múzeum v talianskom Turíne (P. Stacho)
27 Americký zámok „Siedma Sestra“ (P. Stacho)
27 Ide, ide vláčik, ide, ide vlak... (Paľo Stacho)
27 Hamiltonské vojenské múzeum (Paľo Stacho)
28 Sociálne siete (Roman Bednár)
29 Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí (Zuzana Pavelcová)
30 Zlodej bozkov (Jozef Dzurjak)
31 Vianočný pozdrav z Matice slovenskej (Zuzana Pavelcová)
31 Kuba december 2015 (Paľo Stacho)
32 Migranti – postreh z Bratislavy (Jano Klimas)
32 Domovské právo (Jožo Starosta)
32 Pozdrav od Štefana - Karol Volentar (Štefan V. / Jožo Starosta)
33 Zo slovenských komunít
34 Slovo z Britskej Kolumbie v učebných osnovách (Nikola Kokiová)
34 Čo o nás píšu iní (www.uszz.sk)
35 Z listov čitateľov: Odozva na SNP, Jaroslava Staršia, Pozdrav z lesa

Nový Rok 2016

Prajeme všetkým čitateľom Slova z Britskej Kolumbie, aby štát, v ktorom žijú, bol štátom spravodlivým, vedeným múdrymi politikmi, chráneným odvážnymi sudcami, policajtmi a vojakmi a živeným umiernenými a vzdelanými podnikateľmi, učiteľmi, lekármi a inými výrobcami materiálnych a duchovných hodnôt.

Prajeme vám všetkým, aby ste vo svojom živote hľadali večnú pravdu, večnú krásu, večné dobro, aby ste sa vzdelávali v logickom uvažovaní a aby ste si udržiavali zdravé telo a v ňom zdravého ducha.

Prajeme vám šťastný harmonický život založený na každodenných radostiach v kruhu vašich najbližších, sprevádzaný osobnou slobodou a dôstojnosťou človeka a umocnený vašou životnou filozófiou vychádzajúcou z logiky skutočnosti.

Prajeme vám život v spoločnosti ľudí, ktorí sú dostatočne vzdelaní a pripravení rovnako pre slobodu ako i pre povinnosti a dôsledky vyplývajúce z demokratického vyjadrovania svojich názorov a požiadaviek. Prajeme vám, aby ste boli obklopení ľuďmi, ktorí sa vedome alebo podvedome riadia zákonom lásky „Miluj svojho blížneho ako seba samého“.

Tí, ktorí ste sa ešte nerozhodli pre novoročné predsavzatia, máte možnosť nechať sa inšpirovať Franklinovým spôsobom na dosiahnutie morálnej dokonalosti. Franklin sám povedal, že sa mu úplne nepodarilo vypestovať 13 cností, ktoré sme vymenovali v príhovore na 1.strane, ale už to, že sa o ne usiloval, spravilo z neho lepšieho človeka. Nuž, ktohovie, ak sa každý týždeň roku 2016 sústredíme na jednu z Franklinových cností a zopakujeme to 4x, možno sa tu o rok stretneme ako ľudia s novým, radostnejším pohľadom na svet okolo nás.

Redakčná rada

Sponzori počas uplynulých 12 mesiacov

Diamantový sponzor ($500-1000)

- Torra Enterprises Ltd.

Strieborný sponzor ($150-300)

- Olga Slovak
- Juraj Kopanicky
- Ashton
- Etela Neumann
- Bohuznámy
- Zuzana Klepl
- Diana Janek
- Katarina Starosta
- Viktor Neumann

Bronzový sponzor ($50-150)

- Fero Kohucik
- Libusa Kasanic
- Nezvalova
- Viera Carnogursky
- Olga Slovak
- Miroslava Pokorna
- Eva a Andre Casty
- Dusan Benicky
- Helen Maros
- Paulina Cedik
- Stefan Vranka
- In Memoriam John and Mary Kikta

Individuálny sponzor ($10-50)

- Eva Kralik
- Janko Carnogursky
- Lubomir Magdolen
- Pavol Krajci
- Stefan Boschnak
- Agnes Benna
- Lubka
- Vilo Mecar

Tiráž

Toto je jubilejné 25. vydanie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Je to vydanie Zima 2015/2016, 9. ročník, 1. číslo Slovo z Britskej Kolumbie je nezávislý časopis vydávaný v Britskej Kolumbii v Kanade. Zodpovedným redaktorom je Jožo Starosta, ktorý zostavuje obsah časopisu v úzkej spolupráci so skupinkou Slovákov žijúcich v rôznych kútoch sveta. Časopis vychádza obyčajne 2-4 krát do roka. V súčasnosti časopis vychádza vo farebnom tlačenom náklade 100-500 výtlačkov, podľa štedrosti sponzorských príspevkov, a v elektronickej podobe vo formáte pdf. Všetky predchádzajúce čísla si záujemcovia môžu prezrieť v našom digitálnom kiosku Slova s Britskej Kolumbii na webovej adrese www.sk-bc.ca/citajteslovo.

Autori článkov alebo zdrojov pre 25. číslo sú

Maria Eškut, Jozef Starosta, Paul Stacho, Zuzana Pavelcova, Tomáš Hupka, Jano Klimas, Vladimír Dudlák, Štefan Vranka, zálesák Charles, Jozef Janek, Nikola Kokiová, Roman Bednár, Veronika Hoffmannová, Miro Šuvada, Jozef Dzurjak, Mária Danthine, Naomi Hužovičová, Miro Lesay, Nikola Kokiová, Jaroslava Staršia

Redakčná rada

Jozef Starosta, Daniel Behan, Paul Stacho, zodpovedný redaktor (výber článkov a jazyková úprava): Jožo Starosta, jozo.starosta@sk-bc.ca - grafická úprava tlačeného Slova: Daniel Behan, pixelplus.sk

Adresa redakcie

Slovo z Britskej Kolumbie,

#210 2978 Burlington Dr., Coquitlam, BC, V3B 7S6, Canada

Telefón: (tel: 1-604-944-1554)

Email: slovo@sk-bc.ca.

Webová stránka časopisu: www.sk-bc.ca

Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vaše porozumenie a a tešíme sa na Vašu podporu www.sk-bc.ca/donate.

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Čo skrýva zaprášená krabica

V jednej zaprášenej krabici pod farou, ktorú tam asi niekto doniesol lebo po smrti starých rodičov mu doma „zavadzala“, som našiel knihu „50 YEARS – The First Catholic Slovak Ladies Union of the U.S.A.“. Keď by ste ju otvorili, cítili by ste potuchlinu, vlhkú pivnicu a vôňu viac ako 70 rokov. Kniha je z r.1942. Vtedy práve uplynulo 50 rokov od založenia 1. Katolíckej Slovenskej Ženskej Jednoty U.S.A. Zaujímavé čítanie.

Hneď na prvých stránkach je venovanie, z ktorého vyberiem niektoré zaujímavé časti a ponechám ich v dobovej slovenčine (vpravo).

Kto bol zakladateľom 1. Katolíckej Slovenskej Ženskej Jednoty U.S.A. ?

Rev. Štefan Furdek (1855–1915)

Tatíček amerických Slovákov

Večitá nech bude pamiatka dp. Štefana Furdeka v srdciach americkej Slovače. On sa plným právom smie volať tatíčkom našeho národa tu v Amerike. Celý jeho život bola neprestajná práca a obeta pre nás Slovákov. R.1890 založil 1.KSJ (mužskú), r.1892 bol spoluzakladateľom 1.KSŽJ, bol naším vodcom, bol naším spisovateľom, ktorý zvečnil americko-slovenský život v jeho spisoch a poviedkach, ktoré složil. Bol učiteľom našej mládeže, lebo spísal učebnice pre naše slovenské deti v Amerike. V jednom slove: bol všetko-všetkým. Vo všetkom mal veľkú rolu náš tatíček Furdek.

Mrs. Anna Hurban (1856–1928)

zakladateľka Ž. J.

Vzdávame hold našej milej zakladateľke pi. Anne Hurbanovej. Je ona vzorom pravej a rýdzej slovensko-katolíckej ženy. V nej poznali sme skutočnú slovenskú matku, v nej videli sme dobrú osadníčku, zbožnú ženu a horlivú spolkárku. Jej život a jej práca jak na poli cirkevnom tak i na poli národnom sú pomníkom všetkých našich pionérskych slovenských žien a matiek. Bola ochotná pracovať, bola ochotná sa obetovať, bola verná svojmu materskému povolaniu, bola opravdivou Jednotárkou. Bola tá prvá, ktorá zjednotila slovensko-katolícke ženy v Amerike.

Túto Pamätnicu 50 rokov venujeme pamiatke našich zakladateľov úradníčok a úradníkov 1.KSŽJ, ktorí tak štedre, tak horlive, tak svedomite usilovali sa pestovať ideále vzájomného bratstva, ducha demokratického, lásku Boha v človekovi a lásku človeka skrze Boha.

Nikdy v dejinách ľudstva nebola taká nutná potreba vštepovať a upevňovať v srdciach ľudských zásady dôvery v Prozreteľnosti Božej a lásky spolublížnych v bratstve Kristovom.

Svet je dnes zahrúžený v krutej vojne, riadený a vedený falošnými a nebezpečnými zásadami, čím ďalej tým bližšie sa chýli k úplnému zničeniu, jak hmotnému, tak aj mravnému. Výhľad do budúcnosti je veľmi smutný, veľmi ohrožujúci.

Naši zakladatelia založili preto takú podpornú organizáciu, ktorej heslo by bolo „Pre Boha, vlasť a spoločenstvo“. Založili organizáciu, ktorá by konala viac ako len dávať nejakú hmotnú podporu alebo pomoc. Naši zakladatelia, s dôverou v Prozreteľnosť Božiu, zadali základ takej organizácii, ktorá by behom rokov učila svoje členstvo dvom povinnostiam svojim: „Milovať Boha nadovšetko a blížneho svojho v Boha“.

Cieľom našich zakladateľov bolo utvoriť zo svojich členov dokonalých občanov jak Cirkvi Božej tak aj ľudskej spoločnosti. Založili takú organizáciu, ktorá by pestovala v srdciach svojho členstva tieto krásne cnosti: Vernosť, oddanosť, poctivosť, spravodlivosť, láskavosť, vzájomné porozumenie, súcit a lásku.

Táto Pamätnica je neoceniteľným zdrojom historických údajov. Začína 40-stranovým článkom, ktorý autor, Rev. Juraj Ľuba, O.S.B., skromne nazval „Krátke dejiny z 50-ročného jestvovania 1. K. S. Ženskej Jednoty“. A na vyše 200 stranách sa nachádza niekoľko stoviek pozdravných blahoželaní ku zlatému výročiu 1.KSŽJ od amerických cirkevných a štátnych predstaviteľov, od predsedníctiev jednotlivých ve tví Ženskej Jednoty, od slovenských osád-farností, slovenských businesov a jednotlivcov.

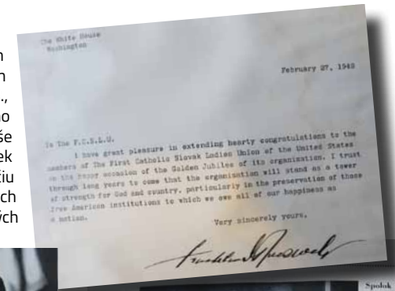

The White House
Washington

February 27, 1942

To The F.C.S.L.U.

I have great pleasure in extending hearty congratulations to the members of The First Catholic Slovak Ladies Union of the United States on the happy occasion of the Golden Jubilee of its organization. I trust through long years to come that the organization will stand as a tower of strength for God and country, particularly in the preservation of those free American institutions to which we owe all of our happiness as a nation.

Very sincerely yours,

Franklin D. Roosevelt

Za povšimnutie stojí, že toto zlaté jubileum pozdravil aj vtedajší americký prezident Franklin Delano Roosevelt (na snímke).

Pamätnica vyhrabaná zo zaprášenej krabice je svedectvom ako sa naši predchodcovia, slovenskí emigranti v Severnej Amerike, dokázali (potrebovali?) zjednotiť vo finančne svojpomocnej 1. Slovenskej Katolíckej Ženskej Jednote. R. 1942 mala táto organizácia 63,354 členov, spravovala viac ako 10 miliónov dolárov a jej solventnosť, ako poisťovacej spoločnosti, bola 127%.

Dnes, po ďalších 75 rokoch existencie, 1.KSJ v USA a v Kanade obhospodaruje finančné prostriedky v hodnote viac ako 350 miliónov amerických dolárov. Viac o 1.KSJ môžete nájsť na www.fcsu.com.

Jožo Starosta

Jeden z projektov, ktorý zatiaľ „čaká v šuflíku“ je sprístupniť obsah tejto Pamätnice na webe. Ak máte otázky o publikácii, napíšte na jozef.starosta@sk-bc.ca

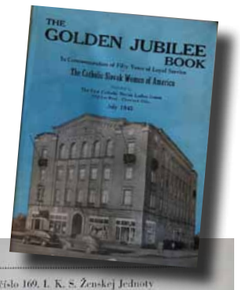

200 strán Pamätnice je „posiatych“ fotografiami a menami slovenských žien, ktoré sa spomínajú v histórii Jednoty alebo sú uverejnené pod publikovanými fotografiami.

Slová zapísané v čase – po stopách našej identity VIII.

Medzi vzácne poklady Veľkomoravského obdobia, patrí aj slovo v písanej podobe – teda literárne diela a písomne pramene. Či už tie, ktoré vznikli na území Veľkej Moravy, alebo na územiach kde pôsobili žiaci Cyrila a Metoda.

Tieto literárne diela a písomne pramene rozdeľujeme do troch skupín

- 1. Odkaz Cyrila a Metoda
- 2. Diela zachované v Slovanských centrách
- 3. Diela zachované v kláštorných centrách

Hlavné písomné diela prvej skupiny sú vymenované v tomto článku.

Odkaz Cyrila a Metoda

Rekonštrukcia písomných diel spojených s Cyrilom a s Metodom nie je jednoduchá.

Niektoré diela vytvorili ešte v Byzancií a iné vznikli na Veľkej Morave. Niektoré boli prekladom z gréčtiny a z latinčiny a iné boli pôvodnou tvorbou. Časť pôvodnej tvorby vznikla v gréčtine a neskôr bola preložená do hlaholiky, iná časť bola napísaná v hlaholike a niektoré diela sa zachovali len ako prepisy v cyrilike...

Biblia

Pred príchodom na Veľkú Moravu Cyril preložil do staroslovienčiny Evanjeliár (Aprakos). Evanjeliár - to je zbierka statí (úryvky) z evanjelií, ktoré sa čítali v nedeľu a na sviatky. Medzi najdôležitejšie Evanjeliáre patria: Assemaniho kódex (Codex Assemanianus), ktorý vznikol v 11. storočí po Kr. v Macedónsku (Ochrid) a je napísaný v cyrilike a kniha popa Sávy (Savvina kniga), ktorá vznikla v rovnakom období, ale v Bulharsku a je napísaná v hlaholike.

Okrem toho Cyril s Metodom preložili do staroslovienčiny štyri evanjeliá. V písomných prameňoch sa často píše o štvorevanjeliách. Medzi najdôležitejšie patria: Zograftský kódex (Codex Zographensis) a Mariánsky kódex (Codex Marianus). Obidva pochádzajú z 10. - 11. storočia po Kr., sú napísané v hlaholike a pochádzajú z Macedónska (Ochrid).

Na počesť prekladu evanjelií Cyril napísal Proglas. A tiež príhovor (predhovor) k evanjeliám.

Metodovi sa prisudzuje preklad Starého zákona okrem 1. a 2. knihy Machabejcov. Tieto dve knihy v predlohe neboli – v tom čase neboli považované za hodnoverné, preto neboli súčasťou Starého Zákona.

Neskôr spolu pripravili preklad Skutkov apoštolov a jednotlivé apoštolské listy...

Liturgické knihy

Cyril s Metodom spolu preložili Misál (omšová kniha), Žaltár (zbierka žalmov), zbierku literárnych spevov Oktoich (Osmiglasnik) a liturgiu sv. Jána Zlatoústeho. Cyril okrem toho ešte preložil Rituál (Trebnik - kniha obradných predpisov) a Breviár (modlitby pre kňazov) – označovaný tiež ako kňazské hodinky (časoslovo). Preložili prakticky všetky byzantské liturgické knihy.

Medzi významné pamiatky patrí: Misál v úlomkoch Kyjevských listov, ktoré sa datujú do 10. storočia po Kr, boli napísané v hlaholike a vznikli v Panónií, prípadne v Bulharsku; Breviár z Vrbnika (Chorvátsko), ktorý vznikol v 13. storočí po Kr. a je napísaný v hlaholike; Trebník v Sinajskom euchológiu z 11. storočia po Kr. napísaný v hlaholike; Strumický oktoich pochádzajúci z 13. – 14. storočia po Kr. a Žaltár v Sinajskom žaltári (Psalterium Sinaiticum), ktorý pochádza z 11. storočia po Kr. a bol napísaný v hlaholike.

Tým však prehľad nekončí. Metod napísal: Napomenutie k pokániu. Je to homília z 9. storočia po Kr. Úlomky z nej sa nachádzajú vo Frízinských pamiatkach (980 po Kr). A Cyril napísal: Predhovor k evanjeliám. Zlomok tohto textu sa našiel v Hilferdingovom liste, je napísaný v cyrilike a datovaný do 11. – 12. storočia po Kr. Okrem toho napísal: Napísanie o pravej viere – je to diskusia o pravovernosti. Dve jeho veršované modlitby sa zachovali v Sinajskom Euchológiu, kde sa tiež nachádza aj Spovedný poriadok a Penitenciál (Návod na ukladanie pokánia). A nakoniec netreba zabudnúť na Paterik (Kniha otcov), čo je vlastne preklad životov, spisov a homílií cirkevných otcov. Toto dielo sa zachovalo v Clozovom zborníku (Glagolita Clozianus) a v Supraľskom kódexe (Codex Suprasilensis). Obidva sú z 11. storočia po Kr.

Kánon na počesť sv. Dimitra Solúnskeho

Demeter bol synom rímskeho konzula v Solúne. Sám sa neskôr stal konzulom. Keď odmietol prenasledovať kresťanov, stal sa terčom perzekúcií a pre vieru bol umučený. Je pochovaný v bazilike v Solúne. Jeho ostatky sú zdrojom voňavej tekutiny, vďaka čomu získal prívlastok myrotočivý (myromvonný). Je patrónom a ochrancom Solúna. Túto úlohu však zohrával aj pri misií Cyrila a Metoda. Jeho sviatok sa na území Uhorska slávil podľa byzantského kalendára, čo len dokazuje jeho úctu a byzantský rozmer misie. V tomto diele okrem oslavy sv. Demetera zaznieva aj túžba Metoda po domove. Vzniklo v období, kedy Cyril s Metodom zápasili za uznanie staroslovienčiny ako bohoslužobného jazyka...

Nájdenie ostatkov sv. Klimenta

Niekde sa uvádza aj pod názvom Chersonská legenda. Toto dielo preložil Cyril z gréčtiny. Vlastne išlo o tri spisy: reč o prenesení ostatkov, hymnus k úcte sv. Klimenta a historickú správu. Cyril bol členom misie k Chazarom a vydal o tom svedectvo.

Konštantínova Antijudaistická polemika

V niektorých prameňoch sa doslova píše o hádke so židmi. V každom prípade, táto diskusia prebehla počas misie k Chazarom a obhajobou kresťanstva bol poverený práve Cyril. Podarilo sa mu obhájiť tajomstvo sv. Trojice a vtelenia Syna Božieho. Dokázal tiež, že spasiteľ už prišiel na svet v osobe Krista. Cyril túto diskusiu zapísal a Metod ju preložil do staroslovienčiny. Žiaľ, zachovali sa z nej len zlomky (Život Konštantína).

Pochvala na počesť sv. Gregora Naziánskeho

Gregor Naziánsky patrí medzi najvýznamnejších teológov v dejinách cirkvi a bol jedným z predstaviteľov kappadóckych otcov. Nejaký čas pôsobil ako konštantínopolský patriarcha. Priatelil sa s Bazilom Veľkým a jeho žiakom bol sv. Hieronym. V Byzancií sa tešil veľkej úcte. Cyril preložil tento spis z gréčtiny.

Rozprava o prekladaní

Aj toto dielo bolo najprv napísané v gréčtine. Cyril tu píše, že kvalitný preklad má zachovať zmysel originálu a zároveň rešpektovať zákonitosti jazyka, do ktorého je prekladaný. Zlomok tohto diela sa zachoval v Hilferdingovom liste napísanom v cyrilike, ktorý pochádza z 11.– 12. storočia po Kr.

Napomenutie vladárom

Niekde sa uvádza aj pod názvom Adhortácia k vladárom. Je to pre zmenu Metodova homília.

V tejto kázni Metod napomína panovníka a jeho kniežatá, aby kládli dôraz na pravidlá pri uzatváraní manželstiev a tiež na nerozlučnosť manželstva. Ako je známe, v týchto otázkach našla vládnuca vrstva priazeň (voľnosť) u franských kňazov a preto im na rozdiel od ľudu, dávala prednosť pred Cyrilom a Metodom (a ich žiakmi). Okrem toho je tu výzva, aby pri súdnom procese bola žaloba konfrontovaná so svedkami a aby bola zabezpečená výučba prijatých zákonov. Táto homília zdôrazňovala dodržiavanie práv a zákonov na Veľkej Morave.

Najstaršia zachovaná verzia je z 9 - 10 storočia po Kr. (Clozov zborník – Glagolita Clozianus). Z pôvodného originálu sa zachovalo 12 listov v talianskom Tridente a 2 listy v rakúskom Innsbrucku.

Liturgia sv. Petra

Podkladom tejto liturgie je rímska liturgia sv. Gregora Veľkého v gréckom preklade, ktorá neskôr bola rozšírená (predovšetkým na začiatku a na konci) o prvky z liturgie sv. Jána Chryzostóma. Preklad do staroslovienčiny a aj samotné úpravy nesú Cyrilov rukopis. Najstarší slovanský preklad tejto liturgie pochádza z 18 storočia po Kr. a zachoval sa v kláštore na Athose.

Civilný (občiansky) zákonník (Zakon Sudnij ljudem)

Jeho podkladom je byzantský Eklog. Autorom prekladu a upravenej verzie je Metod. Zaujímavosťou je, že prísne tresty sú tu nahradené miernejšími (v porovnaní s Byzanciou). Najstarší prepis je v cyrilike a pochádza z 13 storočia po Kr. (Novgorodskij spisok). Je to vôbec najstarší slovanský súdny zákonník.

Nomokanon

Aj tento zákonník bol preložený z gréčtiny. A bol upravený (Metodom) a bral ohľad na mravy na Veľkej Morave. Aj v tomto prípade sa najstarší dokument zachoval v cyrilike a pochádza z 13 storočia po Kr. (Usťužský / Rumjancevský), prípadne zo 16 storočia po Kr. (Joasafovský).

Konštantínova modlitba

Sú to slová, ktoré sa Cyril modlil pred smrťou a ktorých podkladom sú grécke predlohy. „Pane, Bože môj... vypočuj moje modlitby a zachovaj verné ti stádo, nad ktorým si ustanovil mňa, nesúceho a nehodného služobníka. Zachráň ho pred bezbožnou a pohanskou zlobou tých, čo sa ti rúhajú... Tých, čo si mi dal, odovzdávam ti ako tvojich. Spravuj ich svojou mocnou pravicou a ukry ich v tôni svojich krídel...“ Svedectvo o modlitbe vydáva Život Konštantína.

Život Konštantína a Metoda

Niekedy sú označované za Moravsko – panónske legendy, hoci označenie legendy, je v tomto prípade zavádzajúce. Sú to totiž životopisy napísané podľa pravidiel grécko – byzantskej hagiografie.

Život Konštantína

Za autora sa považuje buď samotný Metod, alebo jeho žiak - Klement Ochridský. Tento životopis je rozsiahlejší a viac zameraný na teologické a filozofické otázky.

Život Metoda

Za autora je považovaný Gorazd. Tento životopis je jednoduchší a viac zameraný na biografické údaje spojené s misiou na Veľkej Morave a s obhajobou diela Cyrila a Metoda.

Tieto životopisy sa líšia rozsahom a tiež jazykom. Preto vieme s istotou, že mali dvoch odlišných autorov. Napriek tomu sa veľmi dobre dopĺňajú a na seba nadväzujú. Sú svedectvom prostredia v ktorom vznikli. A možno ich považovať za jeden z vrcholov literárnej činnosti v staroslovienčine. Od podobných diel v iných kultúrach, sa odlišujú dôrazom na potrebu vzdelanosti (národa).

Tomáš Hupka

Prehľad diel zachovaných v Slovanských centrách a v kláštorných centrách môžete nájsť na www.sk-bc.ca/slova-zapisane-v-case
Článok bol napísaný pre Slovo z Britskej Kolumbie 2015
Autor je tvorcom portálu: www.my2spolu.com
Zdroj použitej literatúry:
Ján Hnilica: Svätý Cyril a Metod, alfa, Košice, 1990
Anton Bagin: Cyril a Metod a Veľká Morava, SSV, Trnava, 1987
www.wikipedia.sk
www.academia.edu
www.staramorava.euweb.cz
www.katopedia.cz
www.stredovek.wz.cz
Obrázok prevzatý z knihy Mikuláš Klimčák, Konštantín filozof: Proglas, Don Bosco, 2000
Autorom fotografií z Nitrianskeho hradu je Jožo Starosta

Štefan Banič ako vynálezca puzzle?

Ak si naťukáte do google „Štefan Banič“ tak dostanete okolo 20,800 výsledkov hľadania. Pre „Stephan Banic“ ich dostanete okolo 40,600. Na prvých miestach nájdete tituly:

- Stefan Banic - Inventor of Parachute and BASE Jumping
- Slávny vynálezca zo Smoleníc Štefan Banič: Svoj padák predal americkej armáde!
- Padák vynašiel Slovák Štefan Banič
- Štefan Banič - vynálezca padáka
- Štefan Banič vynašiel svoj padák pred 100 rokmi
- Ukázal Američanom, ako sa dá padať pomaly
- Pred 145 rokmi sa narodil Štefan Banič: Doma murár, za morom vynálezca

V týchto, a v rôznych iných dokumentoch sa môžete dozvedieť, že

- Štefan Banič sa narodil 23. novembra 1870 v Neštichu (dnes miestna časi Smoleníc), pri Trnave,
- doma nenašiel prácu, a tak odchádza do USA do Greenville v štáte Pensylvánia,
- bol ženatý, mal štyroch potomkov, že dodnes žijú jeho štyri vnučky,
- vyučil sa za murára, že pracoval na stavbe pálffyovského zámku nad Smolenicami,
- v roku 1907 odišiel spolu s ďalšími chlapmi-rodákmi za prácou do Ameriky do Greenville v štáte Pensylvánia,
- tento talentovaný Slovák otestoval padák pred zástupcami Amerického patentového úradu a davom nadšených divákov a že úspešne zoskočil zo strechy 15-poschodovej budovy vo Washingtone a 25. augusta 1914 a že získal na svoj vynález patent,
- jeho patent odkúpila za pár dolárov armáda USA, americké letectvo však padáky tohto typu nikdy nepoužívalo,
- tento technicky nadaný muž sa v roku 1921 vrátil do rodného kraja pod Malými Karpatmi a pracoval ako murár,
- on a jeho priatelia ako prví r. 1928 skúmali komín do jaskyne Driny a dno jaskyne zostúpili v roku 1929 Smoleničania Imrich Vajsábel a Ján Banič - Štefanov syn,
- zomrel 2. januára 1941, je pochovaný na cintoríne v časti Smolenická Nová Ves a že jeho hrob zdobí betónový pomník s parašutistom,
- Štefan Banič je fascinujúcim príkladom toho, ako neznámy slovenský vysťahovalec dokázal uplatniť svoj um a technický talent v inšpirujúcom americkom prostredí.

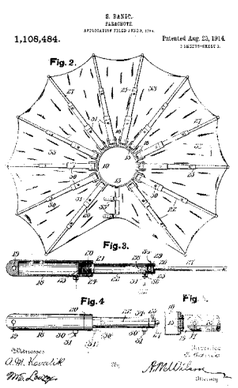

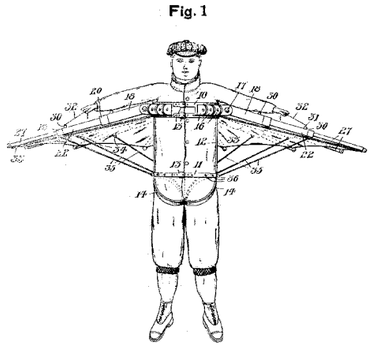

Ak sa pozrieme do záznamov amerického patentového úradu na patent padáka Štefana Baniča (http://www.google.com/patents/US1108484) a klikneme na meno vynálezcu, tak zistíme, že tento slovenský vysťahovalec mal všestranné záujmy. 4 a pol mesiaca pred podaním žiadosti o patent na padák (3. júna 1914) podal Štefan Banič žiadosť o patent na, čuduj sa svete, „puzzle“ (20. januára 1914). A aj tento patent mu bol priznaný (9. júna 1914).

Pantentované puzzle

V žiadosti o patent na „puzzle“ Štefan Banič píše (https://www.google.com/patents/US1099159) :

Nech je známe, že ja, Stephan Banic, poddaný Císárovi rakúsko-uhorskému, bývajúci v Greenville, v distrikte Mercer, v štáte Pennsylvania, som vynašiel nové a užitočné vylepšenie hlavolamu (“puzzle”), ktoré tu špecifikujem.

Môj vynález pozostáva z hlavolamových hranolčekov, ktoré predstavujú jednoduchú, zaujímavú, poučnú a zábavnú hračku skladajúcu sa z navzájom popreplетaných hlavolamových hranolčekov, ktoré si vyžadujú značnú zručnosť a trpezlivosť na to, aby ste ich rozobrali a, súc rozložené, vyžadujú rovnaké množstvo zručnosti a trpezlivosti na to, aby ste ich opäť zložili do navzájom popreplетanej a stabilnej podoby.

Pre lepšie porozumenia prikladám nákresy hlavolamu.

Po podrobnom a úplnom opise môjho vynálezu, si nárokujem o patentovú ochranu nového hranolčekového hlavolamu pozostávajúceho z 5 protiľahlých podlhovastých hranolčekov, ktoré majú stredovo umiestnené prehĺbeniny na jednej zo svojich stien a z jedného podlhovastého hranolčeka, tvarom podobného tým 5-tim, majúceho zárez väčšej hĺbky než zárezy tých ostatných5-tich hranolčekov. Steny hranolčekov, ktoré majú zárezy, sú na koncoch zošikmené tak, ako to ukazuje obrázok.

Na potvrdenie horeuveného pripájam svoj podpis v prítomnosti 2 svedkov: Stephan Banic a svedkovia Dominik Kurvineo, Mark Tanis.

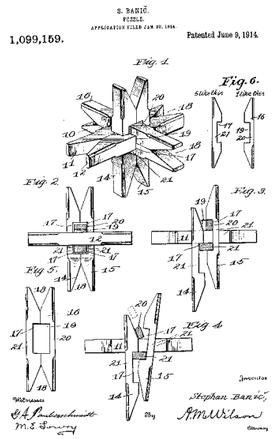

Kópiu tohoto patentu môžete obdržať za 5 centov od Komisára patentov vo Washingtone, D.G

Na základe uvedenej žiadosti o patentovanie hlavolamu a na základe životopisu Štefana Baniča som si spravil takéto uzávery:

- Z Nešticha môže pochádzať nielen „pán, ktorý chodí za dievčinou s tulipánom za pásom, ktorý však dala vajnorským kamasom“, ale aj šikovný slovenský vynálezca.
- Štefan Banič bol všestranne vzdelaný slovenský vysťahovalec, ktorý v emigrácii naplno rozvinul svoj talent.
- 7-čka je ozaj zvláštne (úplné) číslo
- 7 rokov po dovŕšení plnosti muža (30 rokov), ako 37 ročný, Štefan emigroval.
- Za 7 rokov (1914) ako 44 ročný zvládol angličtinu (hovorovú aj technickú) natoľko, že bol schopný zostaviť žiadosti pre Americký patentový úrad o uznanie svojho patentu na hlavolam a na padák a že získal oba patenty.
- O 7 rokov neskôr (1921) sa ako 51 ročný vrátil späť na Slovensko
- O 7 rokov na to, ako 58 ročný bol spoluobjaviteľom komína do jaskyne Driny
- Štefan Banič žil aktívne a naplno v každom období svojho života. V tom nám môže byť príkladom.

Jožo Starosta

Michael

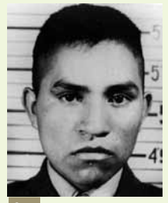
Ira

Franklin

Harlon

Rene

John

Joe

Čo mohli mať títo siedmi muži spoločné? Ocitli sa v tom istom čase na tom istom mieste - v piatok, 23. februára 1945 v popoludňajších hodinách, na hore Suribachi na japonskom ostrove Iwo Jima. Prví šiesti vztyčovali americkú zástavu a Joe v správnom čase stisol spúšť na svojom novinárskom fotoaparáte.

Ostrov Iwo Jima a hora Suribachi

Čo majú spoločné Michael, Ira, Franklin, Harlon, Rene, John a Joe?

Michael pochádzal zo slovenských rusínskych rodičov, Ira bol severoamerický Indián z kmeňa Pima, po matke bol presbyterián, Franklin bol Američan zo štátu Kentucky, Harlon bol z Texasu, syn Adventistov, Rene sa narodil v Manchesteri, v Anglicku, v rodine kanadských emigrantov z Quebecku, John bol Američan zo štátu Wisconsin a Joe bol ruský žid, ktorý v mladosti konvertoval na katolícku vieru.

Ostrov Iwo Jima považovaný za prvé japonské územie, bránilo 21 000 japonských vojakov. Tento ostrov bol pevnosťou, ktorú sa americké námorníctvo, po japonskom bombardovaní Pearl Harbor, rozhodlo dobyť. Na túto ofenzívu sa americkí „mariners“ dlho a tvrdo pripravovali.

Na ostrove sa nachádzali radarové stanice a dve pristávacie dráhy pre lietadlá. Japonskí vojaci vedeli, že z tohto ostrova živí neodídu a rozhodli sa bojovať zo všetkých síl, o čom sa neskôr presvedčili aj Američania na vlastnej koži.

Po troch dňoch prudkého ostreľovania ostrova z lodných diel, sa 19. februára 1945 vylodili na pláži prvé americké jednotky. Horu Suribachi s 1500 bunkrami, množstvom jaskýň, prepojovacích tunelov a zákopov bolo však skutočne ťažko dobyť. Z taktického hľadiska bol vrchol hory Suribachi najdôležitejším bodom ostrova. Japonci z neho hravo odstreľovali nepriateľov, ktorých mali ako na dlani. Preto sa Američania snažili túto horu dobyť ako prvú. Podarilo sa im to 23.februára po 4 dňoch ťažkých bojov. Vtedy o 10:20 ráno vztýčili na vrchole hory prvú zástavu a, keďže bola malá a nebola dosť viditeľná, popoludní vztýčili druhú, väčšiu zástavu na podstatne dlhšej žrdi. Tú v silnom vetre vztyčovala šestica marinerov, ktorých sme spomínali vyššie. Napriek obsadeniu hory Suribachi, bitka o ostrov pokračovala ďalších 31 dní. Ostrov bol vyhlásený za „bezpečný“ až 26.marca 1945.

Bitka o ostrov Iwo Jima bola jednou z najkrvavejších v Pacifiku. Z 21 000 Japoncov ich bolo iba 200 zajatých, ostatní padli v boji. U.S Marines prišli o 6 800 mužov a 1 800 bolo zranených.

Rôzne cesty na horu Suribachi

Michael

Michael Strank sa narodil na Slovensku, v Jarabine, r.1919. Jeho otec, Vasil, odišiel r.1921 za prácou do Ameriky do štátu Pensylvania, kde pracoval v uholnej bani. Keď našetril peniaze na cestu, prišla za ním žena Marta so synom Michalom, 4.augusta 1922.

Michal chodil do školy vo Franklin Borough, kde maturoval na strednej škole r.1937. Rok a pol pracoval ako mladý slobodný nezamestný muž v „Civilian Conservation Corps“ (táto téma by si zaslúžila samostatný článok) a neskôr ako Pensylvánsky štátny cestný zamestnanec.

V októbri 1939 vstúpil do armády. Prvý 2-mesačný regrútsky tréning absolvoval v námornom centre v Južnej Karolíne na malom ostrovčeku nesúcom meno Parris Island.

V januári 1941 bol ako slobodník (Private First Class) prevelený do Quantanámo Bay na Kube. V apríli bol povýšený na desiatnika (Corporal). Útok na Pearl Harbor (7.december 1941), ktorý sa uskutočnil jeden deň pred vypovedaním vojny Japonska Anglicku a Amerike (USA), zastihol Michaela v námornej divízii v Severnej Karolíne.

V januári 1942 bol Michael už čatárom (sergeant). V máji 1942 sa Michaelov prápor (battalion) vylodil na ostrove Uvea v Polynézii. Zúčastnil sa obsadenia a okupácie ostrova Pavuvu (Šalamúnske ostrovy) a bitky s Japoncami o ostrov Bougainville v Novej Guinei od 1.novembra 1943 do 12.januára 1944.

Po krátkej dovolenke v San Diego v Kalifornii bol Michael prevelený na Hawaii, kde absolvoval tvrdú prípravu na inváziu japoského ostrova Iwo Jima. 19.februára 1945 strelecký oddiel, ktorého Micheal bol veliteľom, spolu s inými streleckými oddielmi dobili južnú pláž ostrova a vylodili sa na nej. O štyri dni neskôr zaviala na vrchole hory Suribachi malá americká zástava. Michael, na úpätí hory dostal rozkaz vybrať si troch členov zo svojho oddielu, vystúpiť na horu a položiť telefónne vedenie až na vrchol hory. Vybral si Harlona, Ira a Franklina. V pol ceste sa k nim pridal Rene, ktorý bol spojkou iného streleckého oddielu a niesol hore veľkú americkú zástavu.

Na vrchole Suribachi pripevnili zástavu na oceľovú trubicu, ktorú tam našli a s pomocou Johna, poddôstojníka námornej zdravotníckej služby, ktorý tam ošetroval ranených, vztýčili novú veľkú zástavu viditeľnú z každého miesta ostrova. Počas vztyčovania, ktorému bránil silný vietor, šesticu zvečnil fotoaparát vojnového dopisovateľa Joe.

Ira

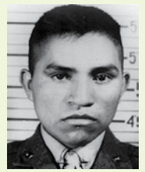

Ira Hayes sa narodil r.1923 v Arizone ako najstaší zo 6 súrodencov v indiánskej rodine kmeňa Pima. Hoci prevažná väčšina kmeňa boli katolíci, Iraova matka bola presvedčená presbyteriánka. Ira bol ako dieťa citlivý, tichý a hamblivý. Jeho znalosť angličtiny však vysoko prevyšovala angličtinu všetkých ostatných súkmeňovcov. Čítať a písať sa naučil už ako 4-ročný. Odmalička túžil byť vojakom. Vedel spievať všetky vojenské pesničky.

Po skončení školy, podobne ako Michael, pracoval v „Civilian Conservation Corps". Bol stolárom. Po útoku na Pearl Harbor sa rozhodol stať sa vojakom námornej pechoty. Do armády vstúpil v auguste 1942 ako 19-ročný. V októbri skončil tréning námorného výsadkára, kde získal prezývku „náčelník Padajúci Mrak". Zúčastnil sa bojov o Guadalcanal (kto si ešte pamätáte a-molovú tramskú pieseň „Vlny moře bouře větry dují,loď uhání v dál,američtí námořníci plují na Guadalcanal"?) a bitky s Japoncami o ostrov Bougainville.

Po príprave na Hawaii, ako člen Michaelovho streleckého oddielu bol účastníkom invázie japoského ostrova Iwo Jima. 23.februára 1945 si ho Michael vybral do skupinky, ktorá kládla telefonické vedenie na horu Suribachi a vztýčila zástavu na vrchole hory.

Franklin

Franklin Sousley sa narodil r.1925. Nemal ľahké detstvo. Ako 2-ročnému mu zomrel starší 5-ročný brat, ako 9-ročnému mu zomrel otec a Franklin musel pomáhať matke a mladšiemu bratovi „prežiť". Po skončení dvoj-triedky a strednej školy pracoval ako robotník vo fabrike na chladničky.

Franklina, ako 18-ročného, povolali do armády v januári 1944. Po náročnom útočnom tréningu v Kalifornii a na Hawaii, ako člen Michaelovho streleckého oddielu bol účastníkom invázie japoského ostrova Iwo Jima. 23.februára 1945 si ho Michael vybral do skupinky, ktorá kládla telefonické vedenie na horu Suribachi a vztýčila zástavu na vrchole hory.

Bitka s Japoncami o ostrov Bougainville

Harlon

Harlon Block sa narodil v Texase r.1924 v adventistiskej rodine ako tretie zo 6 detí. Detstvo prežil v údolí Rio Grande. Na strednej škole bol veľmi obľúbený a vynikal hlavne ako skvelý hráč amerického futbalu. Harlon a sedem spolužiakov sa rozhodli vstúpiť do námornej pechoty ešte pred skončením strednej školy. V januári 1943, vedenie školy usporiadalo pre nich mimoriadnu predčasnú maturitnú slávnosť. Všetci ôsmi spolužiaci vstúpili do armády 18.februára 1943.

Harlon sa stal parašutistom a zúčastnil sa bitky s Japoncami o ostrov Bougainville. Po náročnom útočnom tréningu ako zástupca veliteľa Michaelovho streleckého oddielu bol účastníkom invázie japoského ostrova Iwo Jima. 23.februára 1945 si ho Michael vybral do skupinky, ktorá kládla telefonické vedenie na horu Suribachi a vztýčila zástavu na vrchole hory.

Rene

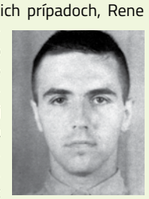

Rene Gagnon sa narodil r.1925 v Manchesteri v New Hampshire ako jediné dieťa francúzsko-kanadských emigrantov. Rene vyrastal bez otca, ktorý opustil rodinu, keď bol ešte nemluvňa. Keď vyrástol, spolu s matkou pracoval vo fabrike na výrobu obuvi a tiež ako „bicyklový poslík".

Do armády ho povolali r.1943 ako 18-ročného. Rovnako, ako v predchádzajúcich prípadoch, Rene prešiel na Hawaii tvrdou prípravou pre útok na ostrov Iwo Jima. Ako príslušník iného (nie Michaelovho) streleckého oddielu sa vylodil na „Zelenej pláži" ostrova Iwo Jima, ktorá bola najbližšie k hore Suribachi. Keďže bol spojkou oddielu, 23. februára 1945 dostal rozkaz priniesť veľkú zástavu z lode na vrchol hory Suribachi. V polovici výstupu na horu sa stretol so skupinou štyroch „mariners" vedenou Michaelom.

John

John Bradley sa narodil r.1923 v americkom štáte Wisconsin. Od mladosti sa chcel stať pracovníkom pohrebnej služby. Pred vstupom do armády dokonca ukončil učňovskú prípravu v pohrebných službách. Do armády vstúpil ako 19-ročný. V marci 1943 bol pridelený pre výcvik v zdravotnej službe amerického námorníctva.

Ako zdravotník námornej streleckej čaty sa zúčastnil bitky a obsadzovania ostrova Iwo Jima. Po dobytí južnej pláže (19.február 1945) a ošetrení ranených, John postupoval so svojou 3.čatou (rota E, 2.prápor, 28.Marineri) v dobíjaní hory Suribachi. 21.februára s nasadením vlastného života priniesol na ramenách do bezpečia raneného spolubojovníka z otvorej plošiny pod paľbou Japoncov. Vyznamenali ho za to námorným krížom.

23.februára 40-členná bojová jednotka „marinerov" úspešne vyliezla na vrchol hory Suribachi a dobyla ho. John bol členom tejto jednotky a bol jedným z tých, ktorí vztýčili 1. americkú (malú) zástavu. Asi o 2 hodiny neskôr, keď skupina vedená Michaelom dorazila na vrchol, John pomáhal vztýčiť aj druhú, väčšiu, zástavu.

Joe

Joe Rosenthal sa narodil r.1911 vo Washigtone. Jeho rodičia boli ruskí židovskí emigrant. Joe v mladosti konvertoval na katolícku vieru. Joe mal záľubu vo fotografovaní, ktorá sa rozvinula počas veľkej hospodárskej krízy. R.1932 sa stal fotoreportérom pre San Francisco News.

Neskôr, r.1943, ako fotoreportér pre Associated Press, vstúpil do námornej služby a bol vojnovým korešpondentom dokumentujúcim život námornej pechoty. Zúčastnil sa vojnových operácií v Novej Guinei, Guam, Peleliu a, ako inak, invázie na ostrov Iwo Jima.

V piatok, 23.februára 1945 po príchode na ostrov Iwo Jima, počul, že navrchu hory Suribachi bude vztýčená americká zástava. Hneď sa začal štverať hore svahom so svojím fotoaparátom značky Speed Graphic. Na pol ceste nahor stretol iného vracajúceho sa vojenského kameramana, ktorý vravel, že zástava už bola vztýčená. To ho neodradilo a pokračoval na ceste nahor odfotiť vlajúcu zástavu.

Na vrcholku hory však s potešením zistil, že skupina „marinerov" pripevňuje na dlhú oceľovú trubku veľkú zástavu, aby ju vztýčila a iná skupina bola pripravená stiahnúť malú zástavu. Joe chcel obe skupiny odfotiť naraz. Clonu fotoaparátu nastavil medzi 8 a 11 a rýchlosť na 1/400 a začal si z kameňov a vriec s pieskom budovať „stanovište", aby lepšie videl na obe skupiny. Kútikom oka však zbadal, že prvá skupina už začala vztyčovať oceľovú trubku s veľkou zástavou. V rýchlosti schytil pripravený fotoaparát a bez rozmýšľania stlačil spúšť. Fotografia, ktorú sa mu podarilo zachytiť, sa stala svetoznámou a získala Pulitzerovu za rok 1945.

Aký bol koniec hrdinov hory Suribachi?

Michael

1. marca, iba 7 dní po vztýčení zástavy Michael zahynul v kryte pri plánovaní útoku na japonské postavenia na sever od hory Suribachi. Kryt zasiahol delostrelecký granát vystrelený z americkej lode na pozície Japoncov, ktoré boli neďaleko. Velenie oddielu prevzal Harlon.

Michael bol pochovaný na ostrove Iwo Jima podľa katolíckych obradov. Jeho pozostatky boli prevezené 13. januára 1949 a uložené v hrobe č. 7179, sekcia 12 na Arlingtonskom Národnom cintoríne.

Vojaci Michaelovho streleckého oddielu mali svojho veliteľa vo veľkej obľube. Michael bol skutočný bojovník a vodca, ktorý šiel svojim poväčšine o päť rokov mladším vojakom príkladom. Jeho vojaci spomínajú, že im Michael vravel **„Poďte za mnou a ja sa pokúsim priviesť vás bezpečne domov k vašim matkám".** Jeden z jeho podriadených vyznal **„Michael bol mariner, o akých čítate v románoch a o akých sa natáčajú filmy. Bol najlepší z marinerov akých som kedy poznal"**.

R. 2008, Matt Blais, ktorý ako „mariner" bol v ochranke Americkej Ambasády v Bratislave, zistil, že Michael Strank bol Slovák a nie Američan narodený v USA. Stal sa síce Američanom na základe toho, že jeho otec získal občianstvo r.1935, ale nikdy nedostal oficiálne potvrdenie občianstva USA. Matt Blais poslal v mene Michaela Stranka žiadosť na „United States Citizenship and Immigration Services" a Michaelova mladšia sestra Mary dostala Michaelovo potvrdenie občianstva 29. júla 2008 na slávnosti pri pamätníku „Marine Corps War Memorial" v Arlingtone v štáte Virginia, neďaleko miesta, kde je Michael pochovaný.

Harlon

Harlon zahynul 1. marca 1945, v ten istý deň ako jeho veliteľ Michael. Jedni tvrdia, že prevzal velenie po svojom veliteľovi a neskôr, v ten istý deň, ho smrteľne zranila črepina nepriateľského delostreleckéko granáta. Iná tvrdia, že zomrel v dôsledku toho istého granátu ako jeho veliteľ Michael. Podobne ako Michael, Harlon bol pochovaný najskôr na Iwo Jima a neskôr, v januári 1949 boli jeho pozostatky prevezené a uložené na cintoríne v meste Weslaco v Texase.

Franklin

Franklin bol 21.marca 1945 zastrelený japonským odstrelovačom na otvorenej ceste na ostrove Iwo Jima, o ktorom sa už hovorilo, že je takmer bezpečne v rukách Američanov. Jeho spolubojovník sa nad neho sklonil a opýtal sa **„Je to s tebou zlé?"** Franklin vraj odpovedal „nie veľmi zlé, veď nič necítim" a skonal. Jeho telo bolo naskôr pochované na ostrove Iwo Jima. V máji 1947 bolo prevezené na Elizavillský cintorín v štáte Kentucky.

Michael Strank, tretí zľava, palce zastrčené vo vreckách vesty

Ira

Ira Hayes sa po návrate do civilu pokúšal viesť „normálny" život. Sťažoval sa, že dostáva stovky listov a že do ich indiánskej rezervácie prichádza množstvo turistov, ktorí chcú vedieť, či je on naozaj ten, ktorý vztyčoval zástavu na Iwo Jima.

Veľmi naňho doliehala smrť jeho kamarátov, ktorí zostali ležať na Iwo Jima, Michael, Harlon, Franklin a tiež kamarát z iného oddielu, Hank Hansen, ktorý vztyčoval prvú zástavu. Cítil sa nehodný toľkej pocty, ktorá, podľa neho, patrila tým padlým a nie jemu. Dokonca hral vo filme Piesok na Iwa Jima seba samého. Vo filme držal v rukách presne tú zástavu, ktorú so svojími padlými kamarátmi vztyčoval.

Emócie boli asi prisilné. Ira začal piť. 52-krát bol uväznený za opilosť na verejnosti. Pri jednej príležitosti priznal **„Som chorý, ide mi hlava prasknúť pri spomienke na mojich dobrých kamarátov. Boli lepšími chlapmi ako ja a už sa nevrátia. Oni si zaslúžia ísť do Bieleho Domu a nie ja"**. Ira poukazoval asi na prijatie u prezidenta Eisenhowera 10. novembra 1954, ktorý ho vyhlásil za hrdinu. Na otázku novinára v Bielom Dome ako sa mu páči prezidentovo ocenenie Ira odpovedal **„Nepáči sa mi"**.

Irovo mŕtve telo našli ráno 24. januára 1955 pred dverami jeho chatrče v indiánskej rezervácii. Celú noc pil a hral karty so svojími priateľmi a bratmi. Oficiálna diagnóza: otrava alkoholom.

Ira je pochovaný v hrobe č. 479A, sekcia 34 na Arlingtonskom Národnom cintoríne.

Rene

V máji a júni 1945 Rene spolu s Ira a s Johnom absolvovali turné po USA, ktorého cieľom bolo pozdvihnúť morálku obyvateľstva a predávať štátne bondy pre americký štátny poklad, aby sa získali finančné prostriedky pre armádu. Vyzbierali 26.3 miliárd dolárov tak potrebných pre americkú armádu na víťazné ukončenie vojny.

René potom ešte slúžil niekoľko mesiacov pri okupácii Číny. V apríli 1946 bol prepustený do civilu. Oženil sa, presťahoval sa do Manchesteru a pracoval ako obchodný zástupca pre Delta Airlines. Osláv vztyčovania zástavy na Iwo Jima sa Rene zúčastňoval iba na podnet svojej ženy, ktorej sa páčilo byť vo víre udalostí. Rene to už nemal rád.

Rene zomrel v r. 1979, vo veku 54 rokov. Pôvodne bol pochovaný v Manchestri, ale na žiadosť vdovy boli jeho pozostatky prevezené a uložené do hrobu č. 543 v sekcii 51 na Arlingtonskom Národnom cintoríne. V strede Manchesteru, vo Victory Park, má Rene postavený pomník. Je na ňom napísané:

Neoslavujte vojnu, niet na nej čo oslavovať.

John

John bol 12.marca 1945 vážne zranený nepriateľským delostreleckým granátom. Zranenia nôh a chodidiel si vyžiadali prevoz na Hawaii a do Oakland Naval Hospital v Kalifornii. V máji a júni 1945, ešte na barlách, John spolu s Ira a s Rene absolvovali turné po USA, ktoré sme už spomenuli.

John, po prepustení do civilu, sa oženil so svojou láskou z detstva, Betty, s ktorou mal 8 detí. Zriedka sa zúčastňoval osláv vztyčovania zástavy a od r.1960 sa ich prestal zúčastňovať úplne. Splnil sa mu jeho sen z detstva, stal sa majiteľom pohrebnej služby. Mučili ho však spomienky na vojnu. Bety spomína, že počas prvých štyroch rokov manželstva preplakal skoro každú noc a v šuflíku nočného stolčeka mal dlhý bojový nôž, „pre každý prípad". Najviac ho trápili spomienky na najlepšieho kamaráta Ralpha Ignatovského, ktorého Japonci zajali a umučili. John si nikdy neodpustil, že sa nepokúsil zachrániť kamarátov život.

John zomrel na mozgovú porážku 11. januára 1994 vo veku 70 rokov ako posledný zo šestice vedenej Slovákom Michaelom Strankom, ktorá vztyčovala druhú americkú zástavu na ostrove Iwo Jima. Pochovaný je na cintoríne Kráľovnej Pokoja v Antogi v štáte Wisconsin.

Joe

Joe Rosenthalová fotografia, ktorú spravil 23.februára 1945, už 25.februára „obletela" celý novinársky svet a stala sa symbolom víťazstva Ameriky nad Japonskom. Podľa nej vytvorili súsošie „The Iwo Jima Memorial" v Arlingtone v štáte Virgínia, plagáty pre predaj štátnych bondov a poštovú známku. Fotografia získala Pulitzerovú cenu za rok 1945.

Joe pracoval 35 rokov ako profesionálny fotograf v rôznych novinách a časopisoch až do odchodu na dôchodok r. 1981. Vždy, keď sa pýtali na slávnu fotografiu povedal **„I took the picture, the Marines took Iwo Jima."** (Ja som spravil fotku, námorná pechota dobyla Iwo Jima).

Joe zomrel v auguste 2006, vo veku 94 rokov, „sýty života". Jeho telo bolo spálené. Vojenskú spomienkovú oslavu mal v San Francisku v Marines' Memorial Club a katolícku pohrebnú omšu tiež v San Francisku v St. Emydicus Catholic Church.

Záver

Viackrát som dostal cez email informáciu o Michaelovi Strankovi, slávnom Slovákovi zobrazenom na Rosenthalovej fotografii pri dobýjaní ostrova Iwo Jima. Nevenoval som tejto informácii veľa pozornosti až pokým som sa nepokúsil dozvedieť sa o ňom viac na webe. A už som bol v tom ...

Michael nebol iba obyčajný „mariner". Ako veliteľ bol „otcom" svojich podriadených vojakov. Určite poznal aj ich súkromný život. Chcel som ho poznať aj ja. A tak vznikol tento článok.

Michael Strank je príkladom Slováka-emigranta, ktorý svojím životom robil dobre meno krajine, z ktorej pochádzal. Česť jeho pamiatke.

Jožo Starosta

Zdroje textu a fotografií:

https://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Strank
https://en.wikipedia.org/wiki/Ira_Hayes
https://en.wikipedia.org/wiki/Franklin_Sousley
https://en.wikipedia.org/wiki/John_Bradley_(Iwo_Jima)
https://en.wikipedia.org/wiki/Harlon_Block
https://en.wikipedia.org/wiki/Rene_Gagnon
https://en.wikipedia.org/wiki/Joe_Rosenthal
https://en.wikipedia.org/wiki/Raising_the_Flag_on_Iwo_Jima

SLOVÁCI V BRITSKEJ KOLUMBII

LIST PREDSEDOVI VLÁDY ZO SLOVENSKÉHO DŇA V TORONTE

NAPREDUJEME

Tak chodil Fr. Viliam Lačko po misiách v Nemecku.

Rozhovor o Slove z Britskej Kolumbie

Kedy vzniklo toto periodikum? Kto ho založil?

Prvé číslo časopisu vyšlo v decembri 2007. Časopis vznikol z inicatívy Joža Starostu.

Aký je hlavný cieľ periodika?

Náš časopis Slovo z Britskej Kolumbie je veľmi ovplyvnený básňou slovenského emigrantského básnika Mikuláša Šprinca (1914-1985)

MRAMOR A TVÁR

Dostal si život ako dláto a srdce miesto kladiva.

Ostatok bol len tvrdý mramor ...

A každý dych je jeden úder na biely balvan, ktorý iskrí.

Na jeho temä namáhaš sa a je to výstup veľmi príkry.

Poznania zhŕňaš malé špetky, zápletky drobné veľkej drámy,

denne sa s nimi spolurodíš a buduješ z nich svoje chrámy.

Niekedy trafíš na studienku a ochutnáš z nej prudkú radosť

v srdci ti pritom čosi šepká, že nájdeš azda večnú mladosť ...

Kreš ale ďalej, neúnavne a nehľaď dolu, ale dohora.

hoc roky vädnú ako listie javora

tvár tvoja vynára sa z mramora.

V časopise „Slovo z Britskej Kolumbie", prinášame špetky poznania, ladené na pozitívne inšpiračné stránky emigrantského života, na kooperáciu, na dobré skúsenosti a na to, čo nás spája. Chceme slúžiť Slovákom v Britskej Kolumbii, ale aj iným slovenským komunitám roztrúseným po celom svete a píšeme o živote Slovákov žijúcich v Britskej Kolumbii, ale tiež o živote tých slovenských zahraničných komunít, ktoré sa chcú podeliť s našimi čitateľmi so svojimi životnými skúsenosťami.

Akým témam sa najčastejšie venuje?

Časopis Slovo z Britskej Kolumbie má viacero pravidelných rubrík.

Čitatelia si oceňujú hlavne inšpirujúce príbehy, zamyslenia, pohľady do budúcnosti, články zo slovenskej histórie za posledných 1200 rokov, o historických udalostiach slovenského národa, o slovenských historických osobnostiach. Zaujímavé sú tiež útržky z histórie Slovákov v zahraničí, udalosti zo života súčasných slovenských zahraničných komunít, život zaujímavých jedincov emigrantského života, zážitky emigrantov z cesty na Slovensko.

Zážitky z potuliek po svete, opis nového domova v zahraničí, príbehy zo slovenských misií, zo spomienok emigrantov na svoje začiatky sa tiež tešia veľkej obľube.

Uverejňujeme tiež ponuky služieb našich sponzorov hlavne ak sa týkajú poskytovaných služieb pre našincov zahraničí alebo pre zahraničných navštevníkov Slovenska.

Ako je Slovo financované? Aká je cena jedného výtlačku/predplatného na rok/predplatného do zahraničia?

Slovo z Britskej Kolumbie „žije" z dobrovoľného úsilia redakčnej rady, autorov a po finančnej stránke z podpory našich sponzorov.

Je to len hobby, alebo platená redaktorská činnosť?

Určite to nie je „platená redaktorská činnosť" lebo za tie mnohé hodiny a dni prípravy jednotlivých čísel časopisu nie je je žiadna finančná náhrada. Či to je hobby závisí od definície tohoto pojmu. Ak pod „hobby" rozumieme záujmovú činnosť vo voľnom čase, tak to nie je čisté hobby lebo Slovu z Britskej Kolumbie venujeme nielen „voľný", ale aj produktívny čas. Pociťujem to skôr ako „volanie"...

Vychádza v internetovej aj tlačenej verzii, či len v internetovej? Ak aj v tlačenej, aký je váš náklad?

Časopis vychádza v oboch formách, v elektronickej (internetovej) verzii, ale tiež v plnofarebnom tlačenom formáte. V čase mobilov, tabletov, emailov, esemesiek, sociálnych sietí, a rôznych elektronických dokumentov držať v rukách nezávislý slovenský emigrantský časopis, ktorý je príťažlivý na vzhľad, kvalitný na hmat a má zaujímavý, inšpiratívny a povzbudzujúci obsah, je rarita. Slovo z Britskej Kolumbie chce byť touto raritou, napriek tomu, že vydanie jedného čísla vo farebnej tlači nás stojí 800-1600 dolárov.

Časopis začal vychádzať s finančnou podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V prvých rokoch, keď mal časopis menší počet strán, vychádzal v náklade 1000 výtlačkov. Teraz, pri väčšom počte strán sa náklad pohybuje od 200 do 500 výtlačkov, podľa štedrosti našich sponzorov.

Na koľkých stranách vychádza?

Prvé číslo vyšlo v decembri 2007 na 8 stranách. 24.číslo, ktoré sme vydali pred mesiacom, malo 36 strán. Rekordom bolo 22.číslo so 40 stranami.

Kto sa podieľa na jeho tvorbe?

„Kľúčovými hráčmi" sú členovia redakčnej rady, redaktor a vydávateľ Jožo Starosta a grafik Daniel Behan. Pred dvomi rokmi sa k nim pridal fotograf Paul Stacho. Bez príspevkov dobrých autorov by však ich úsilie bolo ako snaha preplávať Atlantik na malom člnku s tromi veslami. Počet dobrých autorských príspevkov sa každým číslom zväčšuje. Z autorov, ktorých je niekoľko desiatok, by som chcel spomenúť Máriu Eškut, ktorej úvodník v každom z doteraz vydaných 24 čísel duchovne pozdvihol nejedného čitateľa.

V akom jazyku vychádza? Len v slovenčine so zopár anglickými článkami, alebo má aj anglickú mutáciu?

V časopise publikujeme hlavne slovenské články, ale občas sa tam vyskytnú anglické a české príspevky. Anglická verzia by bola vítaná, potrebovali by sme však pomoc mladých prekladateľov.

Aký je ohlas krajanov a občanov na toto periodikum? Čítajú ho len krajania, či aj kanadskí obyvatelia?

Časopis Slovo z Britskej Kolumbie sa dostáva do povedomia ďoraz väčšieho počtu čitateľov v Kanade, doma na Slovensku, ale aj v komunitách Slovákov roztrúsených po celom svete. Tí čitatelia, ktorým sa časopis dostane do rúk a ktorí si nájdu čas nám napísať, sa o časopise vyjadrujú iba pochvalne. V každom čísle uverejňujeme ohlasy „Z listov našich čitateľov", z ktorých mnohé sú až zahambujúco pochvalné. Viem o sebe, že až takí dobrí nie sme.

Pre mňa, osobne, bolo veľkým povzbudením prečítať si email zo Slovenska:

Pozdravujem Vás, pán Jozef Starosta! Neviem, či som už zaregistrovaný, lebo dostávam od Vás oznámenia/ upozornenia na články v Slove z Britskej Kolumbie. Páči sa mi to a oceňujem Vašu snahu v tejto oblasti. Ja som gréckokatolícky kňaz, 85 ročný a pomáham v pastorácii podľa svojich síl. Nie všetko prečítam lebo „duch je síce ochotný, ale telo slabé". Priznám sa, že zo začiatku som myslel, že je to nejaký podvrh (spam), ale, keď som otvoril Slovo, bol som milo prekvapený. Nech Vám Pán Boh pomáha; budem Vás sprevádzať svojimi modlitbami. S pozdravom, Fr. Fedor

Zaujímavá je druhá časť Vašej otázky, kde čitateľov rozdeľujete na krajanov a kanadských obyvateľov. Je to pohľad takmer každého nového emigranta, v ktorého myslení sme to „my" (Slováci, krajania, emigranti, ...) a „oni" (Kanaďania). Trvá to obyčajne niekoľko rokov (niektorí vravia, že až 20), keď našinec zistí, že aj „my" sme „oni"... Ale späť k Vašej otázke, časopis čítajú všetci tí, ktorým sa dostane do rúk a pre ktorých je slovenčina zrozumiteľnou rečou, teda aj obyvatelia Kanady slovenského, českého, ale aj chorvátskeho alebo slovinského pôvodu.

Aká veľká je slovenská komunita u vás? Funfujete aj v nejakom spolku?

Slovákov v okolí Vancouveru je niekoľko tisíc. Názory sa rôznia, 3000-10000. Spájajú ich (aj rozdeľujú) rôzne záujmy. Môže to byť láska k prírode, turistika, poľovačka, láska ku kultúre, k umeniu, k hudbe, k športu, láska k národu, k tradíciam, k histórii, láska k Bohu, k blížnemu, k duchovnému životu. Podľa toho vznikajú (a zanikajú) rôzne záujmové skupiny, spolky, organizácie.

Z tých „najstarších" treba spomenúť 1.Slovenskú Katolícku Jednotu, Kanadskú Slovenskú Ligu, Slovenský podporný spolok. Medzi historicky „mladšími", ale tiež historickými, sú Slovenský Kultúrny Spolok, Slovak Heritage and Cultural Society, tanečný súbor Bystrina a v súčasnosti je tu folklórny súbor Slávik, spevácky zbor Great Moravia, Poľovnícky Klub sv. Huberta, České a Slovenské Združenie, česká a slovenská hudobná skupina Bohemian Express, české divadlo „Za Rohem", v ktorom hráva viacero Slovákov.

Sám som bol členom 826. pobočky 1. Slovenskej Katolíckej Jednoty, tá však koncom 90-tych rokov zanikla, lebo po vymretí staršej generácie 4 členovia nepostačovali pre pokračovanie pobočky. Bol som tiež členom Poľovníckeho klubu sv. Huberta, nemám však flintu, takže som iba zriedka chodil s poľovníkmi do prírody.

Vyše polstoročia združuje slovenských emigrantov farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Okrem hlavného zamerania na rozvoj duchovného života, ktorému sa venovali slovenské jezuiti takmer 40 rokov a mladí slovenskí kňazi bansko-bystrickej diecézy za ostatných 15 rokov, je farnosť stredisko národného, kultúrneho a spoločenského života. Hrávali sa tam divadlá, dodnes sa poriadajú pikniky, spoločenské zábavy, reprezentačné vystúpenia v slovenských krojoch pri rôznych kanadských oslavách, spievajú sa vianočné koledy, veľkonočné pašie, a to všetko v slovenskom jazyku.

Do Vancouveru a okolia prichádzaju mnohé slovenské dievčata a chlapci krátkodobo i dlhodobo, za prácou. Niektorí novodobí immigranti prídu do farnosti pozrieť iba raz, dvakrát, získať potrebné informácie a idú ďalej svojou cestou. Iní sa z času načas vracajú, hlavne vtedy, keď zacítia duchovný hlad a prázdnotu. Avšak mnohí mladí zakotvia vo farnosti a sú trvalým prínosom pre farské spoločenstvo.

Som členom tohoto farského spoločenstva od nášho príchodu do Vancouveru r.1986.

Aká je v Kanade úroveň slovenčiny?

Žijúci starousadlíci, ktorých je stále menej, si udržujú nárečie rodného kraja, východňare východňarske, západniari západniarske a Oravci oravské. Samozrejme, ich nárečie je popretkávané poslovenčenými anglickými slovami, takže novoprišlému našincovi nie je ľahké im porozumieť.

Generácia tých, ktorí prežili 20-30 rokov na Slovensku, napríkad emigranti po 68. roku, ak si dajú záležať, tak hovoria peknou spisovnou slovenčinou. Ich slovná zásoba sa však postupne zmenšuje. Po návšteve Slovenska naopak, požívajú komplexnejšie vety spolu so zriedkavejšími slovenskými slovami.

Slovenčina tých, ktorí prišli v nedávnom období, „po revolúcii", je samozrejme taká, akou sa hovorí v súčasnosti na Slovensku, hovoria však (poväčšine) veľmi rýchlo, pre nich je všetko „v pohode", niekedy „majú bobky" a spomínajú tiež „haluz". Ich písomný prejav závisí od toho, akú mali učiteľku slovenčiny. Nezriedka si spomínajú na chvíle „so svojov „starkov" alebo na svojich „rodičou" a pre viacerých by bolo požehnaním, keby sa nerobil rozdiel medzi predložkou „s" a „z" a keby sa všade písalo iba mäkké „i".

Deti, ktoré sa už narodili tu, v Kanade, majú takú slovenčinu, akú do nich vštepili ich rodičia alebo starí rodičia. Závisí to tiež od toho, či sa narodili slovenským rodičom alebo do zmiešaných manželstiev, či sa doma hovorí slovensky alebo nie. Ak si rodičia alebo starí rodičia dajú tú „námahu" rozprávať sa s deťmi iba slovensky, deti predškolského veku zvládnu slovenčinu hravo a plynule preskočia zo slovenčiny do angličtiny a naopak. Sú prípady, kedy 4-ročné dieťa prekladá anglicky hovoriacemu otcovi to, čo hovoria slovensky hovoriaci starí rodičia. Po príchode do školy sa im najskôr začne strácať mäkčenie de, te, ne, le, akoby sa všetci zrazu zmenili na Trnavčanov, potom začne rednúť slovná zásoba a neskôr stále čosi rozumejú, ale zväčša slovensky nehovoria.

A čo vy ako šéfredaktor? Koľko rokov už vediete Slovo?

Osem rokov, od r. 2007. Šéfredaktor zneje honosne... veľakrát sa však cítim ako učiteľ v jednotriedke v zapadnutej dedinke, ktorý bol síce riaditeľom školy, ale riaditeľoval iba sám sebe, lebo bol učiteľom všetkých predmetov, školníkom, kuričom, upratovačom...

Je podľa vás toto periodikum perspektívne?

Áno.

Nehrozí mu zánik?

Hrozí a raz aj zanikne.

Nemôže dôjsť k asimilácii Slovákov?

Môže a aj dochádza.

K zániku rodnej reči?

Môže a aj zaniká.

Všetko, čo vzniklo, raz aj zanikne. Reč, komunita, spolok, farnosť, časopis. Otázka je len kedy? A tiež, čo robíme my? Napomáhame k zániku alebo k udržaniu, k obnove, k znovuzrodeniu?

Malé businessy vymierajú a veľké, nadnárodné spoločnosti ich požierajú. Možno podobný osud čaká aj malé národy. Nadnárodné sily ich prevalcujú. Ako dlho si my v tomto trende udržíme svoju identitu, svoju slovenskosť? Budeme hrdí na svojich predkov, na svoju históriu alebo budeme nekriticky oslavovať a nasledovať cudzie „ideály"?

Tieto otázky sú rovnako aktuálne pre Slovákov na Slovensku aj v zahraničí.

Slovo z Britskej Kolumbie sa snaží tento trend zániku a asimilácie spomaliť a napomôcť k udržaniu, k obnove a k znovuzrodeniu slovenskosti. Tak ako malé deti hrajúce sa na morskej pláži aj my veríme, že stavať pieskové hrady je dôležité aj keď sa rozplynú vo vlne času. Veď prídu iné „deti", ktoré ich znova začnú stavať.

Ako získavate informácie z diania na Slovensku?

Spočiatku som iba oslovoval autorov inšpiračných článkov, ktoré som našiel na webe a žiadal o povolenie publikovať ich tvorbu. Dnes začínajú prevládať ponuky na publikovanie, ktoré dostávame od autorov ako odozvu na formu a obsah nášho časopisu, ktorý sa dostáva do širšieho povedomia našincov žijúcich doma na Slovensku.

Osobne sa teším každému príspevku, ktorý príde zo Slovenska alebo zo sveta a ak je tento príspevok od mladej autorky či autora, radosť je dvojnásobná.

Čo si myslíte o fungovaní krajanskej tlače?

Je to jeden z projektov, ktoré „mám v šuflíku". Rád by som zmapoval krajanskú tlač a pripravil „kiosk krajanskej tlače" niečo podobného ako je „kiosk Slova z Britskej Kolumbie" http://www.sk-bc.ca/citajteslovo

Možno môžeme spojiť sily?

S redaktorom a vydávateľom časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, Jožom Starostom sa „na diaľku" zhovárala Nikola Kokiová

Pre tých, ktorí si chcú prečítať zahambujúco pochvalný článok o Slove z Britskej Kolumbie, pripájam linku http://www.slovenskezahranicie.sk/sk/blog/55/slovo-z-britskej-kolumbie--starostov-prijemny-spolocnik-v-jesennom-case.

(js)

Pokus o analýzu priestoru z pohľadu kozmológie

Priestor je pre nás niečo také samozrejmé a takpovediac všadeprítomné, že (takmer) nikoho ani len nenapadne premýšľať o tom, čo priestor vôbec je, alebo o tom, či vôbec je. Je to podobne ako s príťažlivosťou, keď až do čias I. Newtona nikoho nenapadlo premýšľať o tom, prečo každé jablko padne k Zemi a prečo napríklad nepadá (nepohybuje sa) opačným smerom. Bolo to také samozrejmé, ako je samozrejmý pre nás aj priestor. Dovtedy ľudia nevedeli, že existuje gravitačná sila, ktorá pôsobí všade v kozme, v každom jeho bode a preto aj na Zemi a že ona spôsobuje, že všetky objekty na nej smerujú do jej stredu, a tak každé jablko na strome je priťahované k jej povrchu.

Pri analýze podstaty priestoru začnem tým, že si položím otázku, či priestor existoval vždy, alebo či niekedy vznikol. Keďže priestor súvisí bezprostredne s kozmom, tak v tejto súvislosti sa vynára otázka, ako vyzeral kozmos pred veľkým treskom, respektíve, čo bolo pred touto udalosťou. Astrofyzika uvádza, že vtedy kozmos bol „akýmsi" bodom s nekonečne veľkou hustotou. V tomto bode bola „ukrytá" nielen celá hmota, ale aj celý priestor. Možno to vyjadriť aj tak, že v tomto prípade platí ambivalencia: obe štruktúry zároveň neexistovali i existovali. Niečo podobné, ako je napríklad aj dualita niektorých atomárnych častíc, ktoré sú zároveň hmotou i vlnou. Podľa toho , v akej situácii sa nachádzajú, tak nám prejavia raz svoj charakter hmoty, inokedy zas svoj charakter vlny, teda energie.

Keď prišlo pred takmer 14 miliardami rokov ku gigantickej explózii tohto bodu - singularity - tak energetické žiarenie nesmierne vysokej teploty a energie (z ktorého neskôr v dôsledku postupného ochladzovania sa, sa začali vytvárať prvé častice hmoty) začalo prúdiť všetkými smermi, a tak sa zároveň zrodil a expandoval aj priestor, priestor kozmu. Ak vychádzame z toho, že „kozmos" dovtedy existoval v stave bodovej singularity, tak zotrvával v bezpriestorovej existencii.

Potom je ale nepopierateľným faktom, že príčina vzniku priestoru musí byť nepriestorového charakteru. V tomto zmysle je napríklad aj príčina vzniku hmoty nehmotného charakteru.

Potom môžeme povedať, že to, čo vnímame ako priestor, muselo vzniknúť nejakým spôsobom z „nepriestoru". Kozmos mal od svojho počiatku svoje charakteristické vlastnosti a reagoval podľa istých zákonov takým spôsobom, že v istej fáze jeho existencie vznikla z jeho bodovej singularity hmota a priestor. Ak to tak bolo naozaj, potom o kozme musí platiť, že je v stave realizovať transformáciu z nepriestorovosti do priestorovosti. A je veľmi pravdepodobé, že také extrémne premeny v štruktúre kozmu sú z kozmologického pohľadu bežnými záležitosťami a je tiež pravdepodobné , že sa v priebehu nepredstaviteľne dlhého času vždy znova opakujú.

Priestor vnímame prostredníctvom našich zmyslov, a to veľmi subjektívnym spôsobom. Preto je takmer isté, že z toho dôvodu dokážeme obsiahnuť z jeho skutočnej reality len istú jeho časť. Potom ale nevieme a nemôžeme vedieť, ako vyzerá celý priestor. Z toho vyplýva, že priestor musí mať vlastnosť alebo lokalitu, kde sa realizuje spojenie hmoty s vedomím (duchom).

Roman Bednár

Boh vie komu a kedy...

Častokrát vo svojom živote si nevážime to čo nám bolo dopriate. Nenapadne nám poďakovať nebesám či konkrétnemu človeku za dobrá, ktoré nám boli ich prostredníctvom dopriate, nezištne a s láskou. Zvykli sme si často v stereotype všednosti, nevšímavosti, že to čo zažijeme, prežijeme berieme ako bežnú samozrejmosť, nad ktorou sa ani len nepozastavíme. Inokedy zas plačeme slzami krokodíla nad tým čo nás čaká a „neminie" v neistej budúcnosti nášho krátkeho ľudského života ako veľká neznáma.

Nevšimli sme si, že sme dostali a neustále dostávame! Že nám bolo a je dopriate!

Dajme si pravdivo ruku na srdce, nám sa to stále máli ... Reptáme, vyvolávame ducha obáv, nespokojnosti a neopodstatneného strachu. Uvedomujem si tento, zjednodušene povedané, vnútorný rozpor, problém a s pribúdajúcimi rokmi čoraz častejšie a cez dlhodobú osobnú životnú skúsenosť. Pri reakciách v mojom bezprostrednom okolí vidím, že máme množstvo výhovoriek prečo nie a ani jednu prečo áno! Nepovažujeme za podstatné a dôležité si nájsť čas na krátke zamyslenie. Byť otvorení vo viere a v dôvere. Veríme v Boha a tak málo mu veríme.

To má za následok, že nedokážeme žiť prítomnosť. Utiekame sa do minulosti, chceme podľa svojich predstáv, uchopiť neistú budúcnosť. A tak reptáme, sťažujeme sa na všetko a všetkých bez rozdielu. Slová vďaky nám pri všetkých tých lamentáciách neprídu na um.

Priznám sa, že ani ja nie som dokonalá, a tak sa neustále snažím učiť v knihe života. BYŤ „malou" žiačkou, ktorá sa pýta a hľadá odpovede aj na túto nelichotivú realitu. Keď nám v živote niečo nevychádza podľa našich predstáv sme rozčarovaní, maloverní. Ťaháme Syna Božieho za nohy, s prosbou: Urob zázrak! A podľa možnosti na počkanie. Keď nám prihára, kričíme, ako deti, ktorým vzali obľúbenú hračku. Naopak, keď nám je dopriate, nepovažujeme to za zázrak, hoci ním je!

Práve preto a nielen preto sa učme byť vďační tam HORE za to čo máme. Nenariekajme zbytočne za tým čo nám nebolo dopriate. Nestavajme si vzdušné zámky, nezhromažďujme pominuteľné poklady a opečiatkované doklady. Verme, že Boh vie komu a kedy ...

veronika hoffmannová

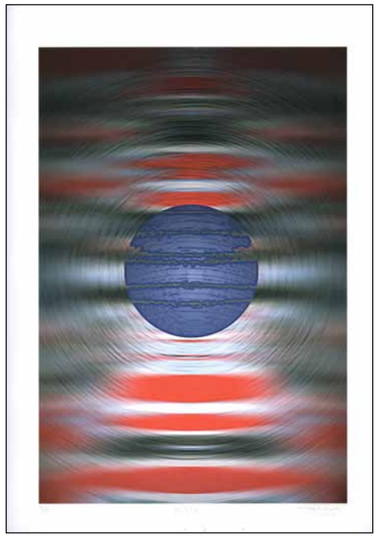

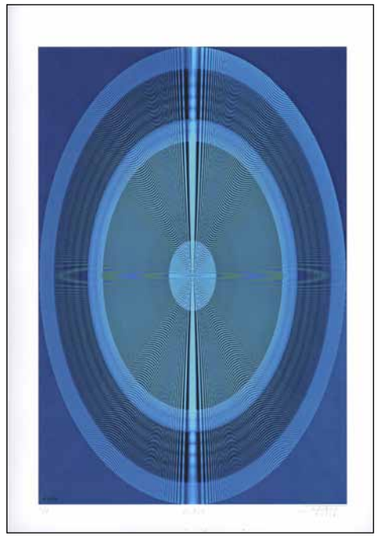

Návšteva

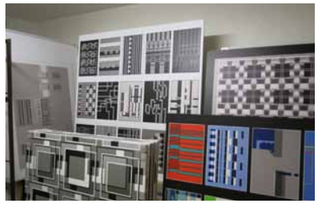

S Mariánom Tolnayom a s Tiborom Hamzom sa poznáme od 50-tych rokov minulého storočia. Všetci traja sme vyrastali v Bánovciach nad Bebravou. V 60-tych rokoch sa naše cesty rozišli.

V lete 2015, počas tých najväčších horúčav, sme sa po 50-tich rokoch opäť stretli, v Petržalke na ulici A. Gwerkovej v jednom z mnohých panelákových bytov. Býva v ňom Tibor. Byt je priestorovo skromný, ale obsahovo veľmi bohatý. V byte a v malom suterénovom „kamrlíku" Tibor žije, pracuje a tvorí. Byt je vkusnou galériou, pivničná miestnosť je neuveriteľne bohatým depozitom Tiborových prác. Z času – na čas Tibor ukáže verejnosti zlomok svojej tvorby v niektorej z malých bratislavských galérií. Väčšina jeho umeleckých diel však skromne čaká v suteréne ...

Z návštevy som odchádzal duchovne obohatený. Spomienky na krásne detstvo sa miešali s hlbokými dojmami z umeleckých diel a s inšpirujúcimi myšlienkami ich autora.

Keď sa pozriem do nedozierneho vesmíru tak žasnem ...

Keď sa pozriem na krásu prírody, tak žasnem ...

Keď sa pozriem do tajomstiev vlastného „ja", tak žasnem ...

Keď sa pozriem na hĺbku a bohatstvo priateľských vzťahov, tak žasnem ...

Jožo Starosta

Traja priatelia, Bánovčania, v odraze jedného netradičného umeleckého diela.
Zľava: Marián Tolnay, Jožo Starosta, Tibor Hamza

Tibor Hamza

Písať o výtvarnej tvorbe Tibora Hamzu je zložité. Hlavne preto, že oblasť jeho záujmov nebola v súlade s potrebami ideologického zamerania politického režimu, v ktorom bola jej prevažná časť realizovaná. Je zbytočné uvádzať podrobnosti prečo. Tak ako mnohí nepochopení, prehliadaní a bez príležitosti, uzavrel sa aj on do polohy „woodshedingu", ale tvorivú činnosť nezanechal. Dnes má na konte množstvo prác, z ktorých nepatrnú časť postupne na svojich výstavach predkladá verejnosti.

Autor sa narodil v roku 1944 a ako sám hovorí, dostal od sudičiek do vienka - príložník. Pre neho symbolicky v tomto roku Max Bill otvára v Bazileji prvú medzinárodnú výstavu konkrétneho umenia.

Záujem autora už od základného vzdelavania bol zameraný na geometriu a technické kreslenie. Kresba na tabuľu školskými pomôckami (zvlášť na geometriu), vytvárala v jeho vedomí kvalitu čiernobielej fotografie a technické výkresy boli základom pre veľmi včasnú tvorivú orientáciu, keď sa v pätnástich rokoch rozhodoval pre geometrickú, alebo „inú" tvorbu. Tu druhú, ako vnútenú, pre neho len krátkodobú povinnosť, neskoršie ako „relax" na cielené, sem-tam tematické vybočenie. Dominantnou sa na desaťročia, do dnešných dní, stala tvorba geometrickej abstrakcie.

Jediné podnety a hlavne východiská pre svoju výtvarnú tvorbu nachádza v súčasnom vedeckom vývoji v oblastiach prírodných vied, hlavne vo fyzike a v geometrii. Jeho tvorba predznamenáva špecifický a osobitý vývoj vnímania medzi intuitívnou a vedeckou analyzou. Neustále hľadanie nových a progresívnych prístupov ho vždy viedlo ku konfrontáciam s vývojom tohoto výtvarného zamerania. Osvojil si povinnosť kriticky za seba myslieť so schopnosťou predvídať, tvorivo pracovať a vynachádzať, oslobodzovať svojho ducha, učiť sa z prírody, z odborných kníh a od pokrokovosti prostredia, ktoré mu tieto hodnoty ponúka. Osvojil si tiež jednu zo základných myšlienok P. Filonova o slobodnej tvorbe - že pre svoju tvorivú umeleckú prácu nepotrebujete žiadnych učiteľov.

Tibor Hamza vo svojom analytickom výtvarnom skúmaní sústreďuje pozornosť na východiskovú časť celku, často už so spomenutým vnútorným videním a s intuíciou, z ktorého v protikladnom zobrazovaní (aj jeho delených alebo skracovaných častí), vytvára oddelene aj negatívny pohľad, odvodzovaný niekedy z princípov fraktálnej geometrie.

Syntagmatická poloha časti jeho prác vedie nielen prvky, ale aj z nich kompaktné formy z pomyselných línií naprieč spektrom, do navzájom splývajúcich štrukturálnych tvarov. Nie vždy sú uzatvorené, úmyselne niektoré časti vynecháva kvôli pnutiu ploch. Niektoré línie v téme zámerne rozostiera na dosiahnutie optickej odlišnosti (interferencia svetla), čím sa prelínaním a krížením dosahuje op-artové vnímanie.

Vo všetkých svojich prácach uplatňuje princípy fyzikálnych zákonov, ale tiež čiastočne mení niektoré ich hodnoty, ktoré prispôsobuje princípom výtvarným. Či už sú to elektrické alebo magnetické polia okolo zobrazovaných objektov a podobne. Množstvo skúmaných teórií, napríklad vlnová teória svetla, tvorba z ničoho, paradoxy pohybov, neperiodické roviny s posunom symetrií, sú stálymi podnetmi na obrazové stvárňovanie. Uskutočňuje ich súčasnými modernými technologiami.

A. S.

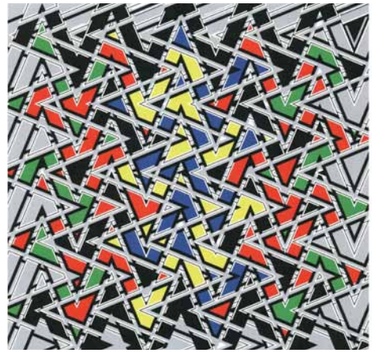

Zaujímavé stretnutie

Počas pekného, slnečného aprílového víkendu som sa rozhodol absolvovať tradičnú cyklistickú túru okolo jazera v Zürichu. Keď je skutočne pekné počasie, zoberiem si so sebou i niektorú z kníh na prečítanie počas prestávky.

Tentokrát som sa rozhodol pre knihu ***„Starke Worte - Silné slová"*** od autorov Barbary Lukesch a Balza Spörri, z vydavateľstva Wörsteser Verlag, Gockhausen. Títo dvaja autori si dali námahu a požiadali 50 známych švajčiarskych osobností z vedy, hospodárstva, politiky, umenia a športu, aby sa vyjadrili k nimi formulovanej ***„vete ich života - über Satz ihres Lebens".***

Počas tejto túry sa zvyčajne zastavím medzi obcami Zollikon a Küstnacht, na mieste s lavičkami a prekrásnym výhľadom na Zürišské jazero. Cez víkend je tu ticho, ideálne podmienky na čítanie knihy, pozorovanie pohybu lodí po jazere i západu slnka. V sobotu, počas môjho čítania uvedenej knihy, prechádzala týmto miestom i jedna staršia pani, ktorá sa len nakrátko zastavila a hneď pokračovala ďalej. V nedeľu popoludní, keď som sa na tomto vyhliadkovom mieste znovu zastavil a začítal sa do spomínanej knihy, objavila sa pani z predošlého dňa. Pozdravil som ju švajčiarskym dialektom a prihovoril sa jej. I keď ma nepoznala, odpovedala na pozdrav a na moje prekvapenie si ihneď ku mne na lavičku prisadla. Naozaj prekvapujúce, pretože doteraz, keď som niekoho na tomto mieste pozdravil, tak si buď sadol na inú lavičku alebo len pokračoval ďalej. To je vo Švajčiarsku bežné, hlavne keď sa jedná o starších ľudí, ktorí sú v dnešnej dobe veľmi opatrní voči neznámym.

Pani už na začiatku nášho rozhovoru poznamenala, že radšej dáva prednosť prechádzke v tomto prostredí ako v meste Zürichu. Na preplnených promenádach okolo jazera v Zürichu počuť stále menej ľudí rozprávať švajčiarskym dialektom. V sobotné a nedeľné odpoludnia sú tieto promenády zaplnené cudzincami pracujúcimi v Zürichu a v jeho okolí, ako i turistami z celého sveta. To už nie je tá pohoda prechádzky, ako to bolo v minulosti, poznamenala pani.

Keď si táto staršia pani, ktorej vek som odhadoval na 75-78 rokov, ku mne prisadla, pokračoval náš rozhovor ďalej. Už počas prvých viet som ale zistil, že v jej nemčine je veľa anglických slov, tak som rýchlo zmenil nemčinu na angličtinu a náš rozhovor sa celkom zmenil, než keby sme ho viedli vo švajčiarskom dialekte alebo nemecky. Hneď na začiatku pani zdôraznila, že i keď už býva neďaleko tohto miesta, dlhé roky pri prechádzke ju ešte nikto nepozdravil alebo sa jej tak neprihovoril ako ja. To ma trochu prekvapilo, pretože hlavne starší ľudia sa v mieste bývania poznajú a tieto kontakty prehlbujú do bližšieho osobného spoznania. Preto mi ihneď položila otázku: ***„Are you Swiss?"*** Keď som jej odpovedal, že som zahraničným Švajčiarom žijúcim už dlhé roky v Zürichu, druhá otázka nedala na seba dlho čakať: ***„What do you come from?"*** Keď z mojej odpovede zistila môj pôvod a odkiaľ pochádzam, náš rozhovor nabral na intenzite.

Povedala mi, že býva neďaleko tohto vyhliadkového miesta a na tieto jej denné prechádzky chodí úplne sama. Sťažovala sa, že jej novo prisťahovaná suseda, finančne dobre situovaná Ruska z bohatej ruskej oligarchie, ruší jej pokoj hlučnými nočnými zábavami, i namysleným a arogantným správaním. Ľudia z tejto bohatej ruskej oligarchie hľadajú v posledných rokoch veľmi intenzívne práve na takých unikátnych miestach, nazývaných ***„Goldene Küste in Zürich - zlaté pobrežie v Zürichu"***, pozemky na stavanie luxusných víl s bazénmi a pod. Ako táto pani ďalej poznamenala, títo Rusi nemajú vôbec záujem o integráciu a nadviazanie spoločenských vzťahov v tomto novom prostredí. Mnohí z nich si myslia, že si za svoje peniaze môžu všetko dovoliť a ostatní, i domáci, sa im musia prispôsobiť. To nakoniec potvrdzujú pracovníci recepcií mnohých hotelov v známych švajčiarskych turistických strediskách i mestách. Našťastie, ako ona sama zdôraznila, práve tu na tomto ***„zlatom pobreží"*** jazera v Zürichu je vďaka obmedzenej možnosti kúpy pozemku príchod a rozširovanie sa takejto ruskej spoločnosti veľmi obmedzený.

Jej aktuálne informácie a skúsenosti ma veľmi zaujali a tiež ma donútili položiť jej otázku, odkiaľ ona pochádza ako dlho už na tomto mieste býva. Povedala mi, že je narodená v USA a nakoľko jej matka bola Švajčiarka, tak sa ako rodina rozhodli vrátiť do Švajčiarska a usadiť sa v Zürichu. Veľmi zaujímavé bolo jej rozprávanie o ich pobytoch v USA a v iných krajinách až do príchodu do Európy. S veľkou pozornosťou som si vypočul informácie o obchodných aktivitách jej otca, hlavne v Číne do roku 1937. Nakoľko som si nebol istý, či som tento rok dobre rozumel, pretože to zasahovalo do ďalekej minulosti, tak som ju prosil o potvrdenie.

V tom čase sa jednalo o mimoriadne obdobie, keď Čínu vojensky napadlo Japonsko.

Prekvapený z týchto detailných rodinných a cestovateľských zážitkov, a pre mňa i historických informácií, som si dovolil položiť moju druhú otázku, koľko má rokov. Jej odpoveď bola: ***„94, deväťdesiatštyri"*** a v tomto momente mi skoro vypadol dych, pretože som jej vek odhadoval medzi 75 až 78 rokov.

Prekvapený z tohto jej vysokého veku, výzoru, vitality, životných skúseností, plynulého rozhovoru, optimizmu života, pohľadu na dnešný svet, správania, fyzickej kondície chodiť bez cudzej pomoci, položil som si sám otázku: ***„Ako je to vôbec možné, že sa človek v takomto vysokom veku môže tešiť z výborného zdravotného stavu, nezávislosti od druhých a vedieť praktizovať silný optimizmus vo svojom živote?"*** Pre mňa to bolo dôvodom zamyslieť sa nad tým, ako sa k takémuto životnému stavu dostať.

Povzbudený týmto úplne neočakávaným a zaujímavým stretnutím som sa poďakoval za jej ochotu, úprimnosť a vôbec za možnosť ju stretnúť. Bol to opäť i dôkaz toho, že medzi nami sú ešte ľudia, ktorí svojím životným príkladom, správaním, postojom a chovaním nám v tomto dnešnom hekticky prebiehajúcom živote majú stále čo povedať a tým nás i usmerniť.

Pri rozlúčke som jej zaželal: ***I wish you all best in your life***. Pani ihneď na to odpovedala: ***„Aj ja Vám prajem, aby ste tak ako ste sa ku mne zachovali, mali vo Vašom živote tiež veľa pokoja a úspechov. Zostaňte naďalej taký úctivý ku starším ľuďom, ako ste to urobili ku mne.***

„Stay still so respectful to the elderly, as you did to me"

Po jej odchode som pokračoval v čítaní knihy a jej autorom by som rád doporučil, obohatiť budúce vydanie spomínanej knihy výpoveďou tejto pani, ako 51. opýtanej osobnosti.

Miro Suvada, Zürich

Korčule

V Ďanovej robili klzisko chalani na betónovom ihrisku. Myslel som, že je to tak všade. Ktosi im požičal čerpadlo a oni hasičskými hadicami napustili ihrisko vodou z kanálika čo tiekol vedľa ihriska. Každú zimu sme čakali, kedy už bude spravený ľad. Niektoré roky nebol vôbec. Asi sa vtedy chalani pohádali, alebo im nikto nepožičal čerpadlo. Nebol to bohvieaký ľad, ale pravidelne ho obnovovali. Veď sa na ňom korčuľovala celá dedina.

Keď som bol malý, zdalo sa mi to klzisko nekonečné. Malo svoje zákutia a každý rok sa topografia menila. Jeden rok boli bubliny blízko kanálika, na druhý rok zas pri kulturáku. Vedľa klziska boli také polomurované búdky, kde mali chalani asi to čerpadlo a hadice. Nikdy som tam nebol, takže búdky pre mňa zostanú tajomstvom. Vedľa tých búdok bola lipa, ktorá mala konáre až po zem. Vytvárali okolo nej taký úkryt, altánok, až dokým ju nový starosta neostrihal pri príležitosti osláv výročia obce.

Malé deti rozbíjali vzduchové bubliny v ľade korčuľami. Chalanom sa to nepáčilo, pretože to bola pre nich robota navyše. Mohli to opraviť iba v noci, keď sa nikto nekĺzal a mrzlo. Keď snežilo, vždy sa jeden z nich premával po klzisku s odhŕňačom. To som obdivoval najviac. Bol to ťažký, chladný kus železa a oni ho tlačili pred sebou na korčuliach, akoby ľahký ako pierko. A keď robili zákruty tak, že im obrúsený ľad striekal spod korčúľ a klziskom sa niesol drapľavý zvuk, nedokázal som z nich spustiť oči.

Jaro bol môj ročník, ale korčuľoval tak dobre, ako tí chalani. Kamarátil sa s nimi, čo som mu veľmi závidel. A závidel som mu aj korčule. Boli vždy nabrúsené. Brúsil im to niekto v dedine. Aj môj oco vedel brúsiť korčule, len nebolo čo brúsiť.

V kotolni sme mali takú tajnú dieru v stene, za ktorou bol sklad pod schodami. Bordel a prach. Otec to tam nestačil upratovať a možno ani nechcel. Pre nás to bola ďalšia skrýša, tajomná komnata. Jednu zimu sme ich tam našli. Boli čierno-červené, s ligotavou čepeľou, nie také ako mal Jaro. Tie jeho mali čepeľ schovanú v bielom plaste. Trčal len kúštik, ako tým hokejistom v telke. Otec ich musel splašiť od niekoho, komu z nich vyrástli deti. **„A Jankovi doniesol dedo mráz korčule,"** skláňal sa otec pod stroho-ozdobeným stromčekom. S nadšením v hlase pokračoval, **„A čo doniesol dedo mráz bobíkovi?"** Bobík bol ročný ratlík, krížený s jazvečíkom od suseda. Neskôr, po 13 rokoch ho trafil šľak v zadu v záhrade.

Jankovi doniesol dedo mráz korčule a Janko musel tie vianoce predstierať dve veci. Prekvapenie si pokazil kutraním darčekov pod schodami. Zistil, že darčeky nosil oco, nie dedo mráz, ani Ježiško, ktorý vystriedal mrázika, keď sa oco znovu oženil. Bratovi doniesol oco korčule o rok. Boli oveľa viac vyčaptané, ale bolo už načase. Nohy nám rástli rýchlo a preto brat nosil moje korčule a ja som brázdil klzisko na telesnej v hnedých korčuliach, ktoré už vtedy patrili do starožitníctva.

Jano Klimas

Anonymita davu

Ak si myslíme, že uprostred davu je miesto kde nás nikto nevidí a nepozná, kde si môžeme robiť čo chceme, špeciálne, keď sme ukrytý pod stromom, tak sa pozrime na sériu týchto obrázkov a poopravme si svoj názor.

Na tejto fotke, spravenej 15. júna 2011 o 17:46, sú hokejoví fanúškovia vancouverského Canucks, ktorí sa nepomestili do hľadiska zimného štadióna pred záverečným 7. finálovým zápasom Stanley Cup. Zápas sledovali na veľkej obrazovke v strede Vancouveru, pred poštovým úradom na West Geogia St., neďaleko zimného štadióna

Vancouverskí Canucks prehrali. Fanúškom, hlavne tým vonku, sa to nepáčilo a svoju nevôľu začali prejavovať násilnosťami, demolovaním áut, rozbíjaním výkladov, rabovaním… mysleli si, že sú „skrytí v dave". Omyl!!!

Fotoaparáty s vysokou rozlišovacou schopnosťou vás dokážu identifikovať aj v dave. Jednou z možných ochrán je zaväzovať si topánku v čase keď cvakne spúšť. Ale neviete, kedy sa to presne stane. Preto je lepšie všade sa usmievať a „sekať dobrotu". A to pomáha aj v situáciach, keď vás nikto nefotografuje…

js

ps. Ospravedlňujem sa tvárám pod stromom. Použil som ich iba ako príklad. Verím, že oni sa násilností nedopustili.

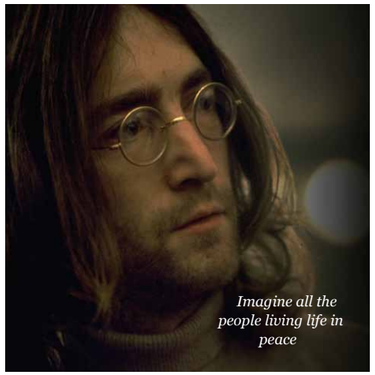

December 1980

Bolo sychravé decembrové ráno. Vliekol som sa pomalým krokom cez Ligapasáž, do školy sa mi vôbec nechcelo. Vonku bola depresia, pološero a predo mnou jeden všedný bezútešný utorok.

... Možno pár hodín predtým, keď vystupoval pred domom z auta mal On úplne iné pocity. Radosť z prežitého dňa, naplneného krásnou tvorbou alebo sa zamýšľal, čo sa dá nasledujúci deň urobiť ešte lepšie ...

Keď som o pár minút neskôr stúpal už prezutý po bočnom schodisku na druhé poschodie do našej III. A., moja nálada bola ešte pochmúrnejšia. Občas som mal pocit, že tento rok máme triedu v takej patogénnej zóne. Hneď vedľa bočných schodov po pravej strane pod povalou, v rohu budovy, kde bolo vždy menej svetla. Dnešný deň tomu jednoznačne nasvedčoval.

... Isto bol On po celom dni riadne unavený, tešil sa na súkromie vlastného bytu a päťročného syna. Ono kráčala len pár krokov pred ním, vchádzala pod bránu, keď sa to celé zrazu stalo ...

Vošiel som do triedy a pocítil zvláštnu atmosféru. Spolužiakov v triede bola sotva polovica a všetci stáli pri tabuli. Robo Jajcaj písal kriedou na tabuľu: „Everybody makes mistakes", „Beatles je Boh a John Lennon je jeho prorok" a ďalšie vety, ktorých zmysel som nechápal.

„Čo to píše Robo po tabuli?" - opýtal som sa spolužiakov.

„Zastrelili Johna Lennona!" – odpovedal mi niekto z pléna.

„Čooo?" – opýtal som sa, aby som sa uistil, že som dobre počul.

Stalo sa to 8. decembra 1980 v New Yorku tesne pred jedenástou večer pár krokov pred vchodom do domu, kde býval so svojou manželkou Yoko Ono. Obaja sa vracali z nahrávacieho štúdia, kde spolu pracovali na singli Walking on Thin Ice. Vrahom Johna Lennona bol jeho posadnutý fanúšik Mark Chapman, ktorému len pár hodín pred smrťou Lennon podpísal svoju platňu. Mark Chapman sa ukrýval v prítmí podchodu domu Dakota a čakal na Lennonov príchod. Yoko Ono kráčala pred manželom a otvárala vnútorné dvere vchodu. John v tej chvíli stál sám za ňou vo vchode. Chapman vtedy zavolal „Mr.Lennon!", John sa otočil smerom k nemu. Chapman zaujal postoj strelca a z revolveru kalibru 38 Special päťkrát na Lennona vystrelil duté, expanzné projektily. Jeden výstrel Johna netrafil, preletel mu ponad hlavu a trafil okno na budove, dva výstrely trafili ľavú stranu Lennonovho chrbta a dva ho zasiahli do ľavého ramena. Strely Johnovi spôsobili vnútorné devastačné zranenia a jeden výstrel mu pretrhol aortu. Očití svedkovia tvrdia, že Lennon urobil s pomocou vrátnika ešte šesť krokov smerom do vnútra budovy, povedal „som postrelený" a skolaboval.

Mark Chapman si pokojne sadol na kraj chodníka a čakal. Vrátnik podišiel k nemu a spýtal sa ho „Vieš, čo si práve urobil?" načo mu Chapman pokojne odpovedal „Práve som zastrelil Johna Lennona."

Mal som vtedy 16 rokov. Vedel som, kto je John Lennon ale práve táto smutná chvíľa bola pre mňa impulzom, aby som ho začal objavovať. Jeho piesne, texty, filozofiu a životný postoj. Jeho provokujúce gestá a rebélie, to všetko som začal chápať až po jeho smrti. Neuveriteľnú silu a odkaz piesní **Imagine, Give Peace a Chance, Happy Xmas (War Is Over)** a ďalšie desiatky nadčasových hudobných diel, ktoré nás aj po mnohých rokoch oslovujú a ukazujú nám kto sme, odkiaľ ideme a kam by sme mali smerovať. Skúsme si tie piesne opäť vypočuť a pochopiť Johna, ktorý nimi bojoval za lepší svet aj pre nás.

John Lennon okrem toho, že bol hudobník, skladateľ, textár, spevák, bojovník za mier a ľudské práva, bol aj milujúci manžel. Inšpirovaný Yoko Ono napísal: „Hľadali sme šťastie a našli sme seba".

Tento rok si pripomíname 75-te výročie narodenia Johna Lennona (9.10.1940) a 35-te výročie jeho tragickej smrti (8.12.1980). John sa zaradil do generácie slávnych osobností, ktorí podobne ako ON opustili tento svet nedobrovoľne, okolo 40tky, na vrchole svojich životných a tvorivých síl. Do tejto „generácie" patria aj naši slávni rodáci a významní dejatelia: Milan Rastislav Štefánik, Ľudovít Štúr, Móric Beňovský,....

Ápropó - Štefánik bol od Lennona starší o 60 rokov, Štúr od Štefánika o 65 rokov, Beňovský od Štúra o 69 rokov. Možno práve teraz študuje na GAMČA ďalšia osobnosť v rade, ktorá sa narodila 60 rokov po Lennonovi. Dávajte si o 25 rokov na seba veľký pozor!*

Vianočná hommage á John Winston Lennon

Vyčaruj báseň, Lucia
Na oblohe s diamantami
„ON", čo ťa stvoril, žije tam
„LEN" jeho piesne sú tu s nami
Vyčaruj báseň, Lucia
Pre Johna v čase adventu
prešlo od vtedy veľa zím
keď kráčal s Yoko do bytu
Necelých päť dní chýbalo
Lucia, do tvojho mena
Sú veci, ktoré nevrátiš
Keby si ako chcela
Predstavme si svet bez hraníc
Bez útrap, bômb a násilia
Keď sú tu znova Vianoce
Netreba veľa úsilia
Žehnám vám Lásku bez hraníc
Tak ako by ju žehnal John
Úsmevy šťastia detských líc
Pohodu pod vianočný strom
váš

Vlado Dudlák alias dudli
vladimir.dudlak@gmail.com

* Gamča je osemročné a štvorročné štátne gymnázium s matematickými a všeobecnými triedami v centre Bratislavy (Grösslingová 18, Bratislava) s históriou od roku 1626. Autor článku, p. Dudlák je dávnejším absolventom gymnázia Gamča a článok napísal pre terajších študentov gymnázia. Článok nás zaujal svojím potenciálom inšpirovať mladú generáciu, preto sme sa ho, s autorovým dovolením, rozhodli publikovať.

Poďakovanie za starostlivosť, priatelia!

August 28, 2015

V posledných pár dňoch som z rôznych dôvodov navštívil zopár svojich priateľov, kamarátov, no predovšetkým dobrých ľudí - lekárov, sestričky a odborníkov slovenského zdravotníctva. Chcem sa im poďakovať za dobré služby a vyjadriť nádej, že nie je všetko iba v peniazoch, ako by sa to na prvý pohľad hádam zdalo.

Verte mi, na Slovensku máme dobrý zdravotnícky personál, ktorý je kvalitný, humánny, a čo sa týka odbornosti, aj zručný a vzdelaný. Neviem, nemám zrejme toľko peňazí, aby som im mohol poriadne zaplatiť za poskytnuté služby, ale hreje ma dobrý pocit, že sa ani za jedného, cez ktorého som v uplynulých dňoch prešiel, nehanbím a úplne by som sa im zveril do starostlivosti aj do budúcna.

Uvedomil som si, že perá novinárov sú možno občas aj zbytočne agresívne, ale srdcia mnohých zdravotníkov dokážu nájsť cestu k svojmu pacientovi. Aj majster tesár sa utne a nie každý zákrok sa vždy úplne vydarí, ale dôležitá je odbornosť, vedomosti a humánny prístup k pacientovi. A ja sa za ten všetkým, ktorých som v nedávnych dňoch stretol a boli ku mne spravodliví a čestní, (snažili sa mi pomôcť), chcem úprimne poďakovať. Viem, že práca zdravotníkov nie je ľahká a vyžaduje si celého človeka.

Za úprimný záujem a naozajstnú starostlivosť Vám všetkým úprimne ďakujem.

S pozdravom, Váš Jozef Dzurjak

Nemám peniaze

Na nemenovanom nemocničnom oddelení bolo rušno, ako každý deň. Vizita, vyšetrenia, príjmy a odchody pacientov, ako na páse. Nové pacientky s úzkostlivosťou v očiach si líhali na nemocničné postele v očakávaní akú diagnózu im zistia. Tie, ktoré ukončili hospitalizáciu, sa lúčili so spolupacientkami na izbách. Navzájom si priali: Zdravie, zdravie, zdravie...

Na jednej takej posteli sedela nová pacientka, žena stredného veku. Hneď si ju všimla návštevníčka, ktorá prišla s dvomi zákuskami v balíčku pozrieť jednu svoju známu. Včera bola posteľ ešte prázdna a dnes? Už bola obsadená - chorých je veľa, postelí málo. Jej známu čakalo gastro vyšetrenie, a tak zákusky, ktoré jej priniesla, zostali zabalené v jej rukách ako nepotrebná dekorácia, ktorú ponesie naspäť domov. Celkom si na ne robila chuť!

Vtom rázne vstúpila do izby sestrička. Zamierila si to rovno k novej pacientke. Žiadne oslovenie u novej pacientky sa nekonalo, meno však určite mala. Meno bolo asi to jediné čo si spolu s diagnózou priniesla narýchlo do nemocnice.

Počúvajte, začala veliteľsky sestrička, **oblečte si župan a pôjdete hneď na EKG!** Pacientka keďže nemala žiaden župan skĺzla z postele, na nohy si nastokla zimné topánky, ktoré už dávno stratili svoj tvar, farbu aj značku. Vonku už bola jar v plnom prúde a tak na jej nohách boli akousi nevkusnou, ošumelou rekvizitou. Popravde, papučky to naozaj neboli.

To čo si obúvate? - zvýšila hlas sestra. **Snáď tu nechcete chodiť v týchto bagančiach?! A župan? Ten tiež nemáte, však?**

To sú pomery, hundrala nahnevano setra a vôbec jej nevadilo, že tohto nepríjemného výstupu sú svedkami návštevníci aj ostatné pacientky. Jej, nie práve empatický komentár k bez-županovej a bez-papučkovej pacientke začal gradovať.

Nestihla som si nič vziať so sebou - ticho hlesla pacientka na svoju obranu.

Aby som teraz išla do práčovne zháňať nejaký župan, nemám dosť inej roboty ako obsluhovať takéto... chudery! dorapotala namosúrená sestra.

Pacientka sklonila ešte viacej hlavu a zahanbene ju nasledovala.

Pri dverách sa sestrička akoby na povel zastavila. Vyčarila strojený úsmev a milo sa spýtala pani na krajnej posteli: **Pani inžinierová... injekcie zabrali?**

Pani inžinierová veľavravne zažmurkala jedným okom na vysmiatu sestričku a odpovedala: **Zabrali!**

Sestra, ako sa usmiala tak sa odosmiala. Ako generál vypochodovala z izby spolu v závese s ustráchanou pacientkou, ktorá neobratne za ňou šúchala veľkými topánkami. Návštevníčka, so zákuskami, ktorá túto tragikomédiu sledovala, ostala na chvíľu ako obarená. Ostatok osadenstva sa tak isto preberal z mrákot a aby reč nestála pokračoval v započatých vzájomných rozhovoroch, akoby sa nič nestalo. Naozaj sa nič nestalo?

Nie každý má šťastie v živote, hútala návštevníčka sama pre seba. Táto pacientka ho mala viditeľne podľa všetkého pomenej. Začala si vyčítať, že nepovedala pár slov na jej obranu pred spŕškou slov a výčitiek. Nie každý deň na pracovisku je ten naj... no pacient je v prvom rade človek, s menom, za každých okolností, pokračovala v duchu v úvahe. Dať mu takto najavo, že je bezvýznamná nula jej prišlo kruté a nenáležité.

Čas návštev sa blížil ku koncu. Už stála pred nemocničným výťahom, keď si všimla spomínanú pacientku. Dívala sa z spoza nemocničného okna von a usedavo plakala. Vo vyblednutej nemocničnej košeli bez župana a vo veľkých topánkach pôsobila ako stratený vrabček, ktorý vypadol z hniezda do veľkého tvrdého sveta.

Výťah nechala výťahom, podišla ku nej a jemne ju chytila za rameno.

Pani, nič si z toho nerobte, sestrička vám to mohla aj inak povedať. Vezmite si aspoň tieto zákusky a oslaďte si život!

Ale ja nemám peniaze, zahanbene sa ospravedlňovala.

No veď ja vám nič nepredávam, ale dávam, usmiala sa na ňu ako na starú známu a vtisla jej nasilu zákusky do rúk.

Ďakujem vám, jednou rukou chytila zákusky a druhou si utierala slzy z líc.

Majte sa pekne a neplačte!

Návštevníčka nato zamierila znova k výťahu. Naposledy sa otočila, zakývala ne-známej žene, vstúpila do výťahu a cez štrbinu zatvárajúcich sa výťahových dverí zazrela, ako pacientka nesmelo odbaľuje poDARované zákusky.

p.s. Človek je vždy človekom. Aj vtedy, keď nemá župan, titul a na nohách má obuté staré topánky.

veronika

PARÍŽ PRED A PO

Skryté miesta štvrtí na severe Paríža

V piatok večer sa stretáme so sprievodkyňou Axelle pri východe metra Max Dormoy na severe Paríža. Paríža, ktorý je oveľa farebnejší ako iné časti mesta.

Naša prechádzka po 18. parížskom okrsku (arrondissement) začína na boulevard de la Chapelle, pred kostolom Johanky z Arku, na mieste, kde prechádzali kedysi kráľovské sprievody, kadiaľ chodil kráľ do Saint Denis pre kráľovskú koruhvu. Na mieste, kadiaľ prechádzal pohrebný sprievod, keď kráľ zomrel. Johanka z Arku sa tu zastavila, aby sa pomodlila a na jej počesť tu bol postavený kostol nesúci jej meno „Eglise Jeanne d'Arc". Axelle vysvetľuje, že pod našimi nohami je kameňolom, a preto sa tu stavalo veľmi ťažko. Pod kostolom Johanky z Arku je 30 podporných pilierov.

Okolo kostola prejdeme k malému parčíku „Square de la Madone" so zdrojom pitnej vody, nespracovanej, nechlórovanej. Obyvatelia štvrte sem chodia s desiatkami fliaš po pitnú vodu. Zdroje pitnej vody sú v Paríži dva, druhý je na juhu Paríža v štvrti Butte-aux-Cailles.

V štvrti „de la Chapelle" sa v 19. storočí konával v júni obrovský trh, najväčší vo Francúzsku. Prichádzalo tisíc obchodníkov z celej krajiny, predávajúcich umelecké predmety, dobytok a pergamen pre študentov zo Sorbone. V roku 1860 „la Chapelle" bola pripojená k Parížu, trh zmizol, pretože pri la Villette sa vytvorili veľké bitúnky.

Krytý trh má dnes názov „Marché de l'Olive". Olive bolo meno kolonizátora ostrova Guadeloupe v 17. storočí, ale aby sa tak trochu zabudlo na kolonizátorskú minulosť, spravila sa malá gramatická zmena, a „rue l'Olive" sa stala „rue de l'Olive", čiže Ulicou olivy a nie Ulicou Olivu. Trh aj s ulicou „rue de l'Olive" je srdcom štvrte, kde sa miestni spoznávajú, zdravia, kde ľudia spolu diskutujú.

Ďalšou zastávkou našej komentovanej prechádzky je zmodernizovaná priemyselná budova haly Pajol, postavená v roku 1920. Dlho slúžila ako sklad železničnej spoločnosti SNCF a v súčasnosti jedným z najvychytenejších miest voľného času Parížanov. Drevená fasáda ekologicky riešenej budovy, doplnená kovovými konštrukciami nad záhradnými priestormi s biodiverzitou je priestorom, kam mladí chodia „von", posedávať, rozprávať sa, počúvať na lavičkách hudbu, fajčiť. V budove je knižnica „Bibliothèque Vaclav Havel", telocvičňa a niekoľko barov.

Na ulici Ordener sa zastavujeme pred domom číslo 3, kde od roku 1913 žil Paul Eluard, básnik ktorého poznajú všetci francúzski školáci vďaka jeho básni „Liberté, j'écris ton nom" (Sloboda, píšem tvoje meno). Báseň, v roku 1942 bola v tisícoch exemplároch rozosiata zahraničnou armádou, britskými lietadlami nad obsadeným územím Francúzska.

Prichádzame do štvrte „Goutte dor" (v preklade Kvapka zlata), štvrte imigračnej, farebnej, v ktorej sa od 19. storočia usadzovali robotníci prichádzajúci do Paríža z rôznych provincií. Po nich nasledovala imigrácia z južnej a východnej Európy. Nasledovali vyhnanci z kolónií, imigranti z afrických subsaharských krajín. Potom prišelci z ázijských krajín, Blízkeho Východu, Egyptu a Palestíny. Usadzovali sa tu ľudia, ktorí nemali peniaze na to, aby zostali v centre Paríža.

Dostávame sa k schodisku vedúcemu k ďalšiemu bývalému železničnému skladu, z ktorého sa stalo jedno z najtendečnejších miest Parížanov. Priestory skladu prerobené na bary, tanečnú plochu, niekoľko terás so stolmi a sedením, lehátka na opaľovanie, ping-pongové stoly, kuríny so sliepkami, na železničných koľajách zarastených trávou sa sedí, pije pivo, žije večerný život. Piatkový večer zlákal celú mozaiku Paríža, mladí, rodičia s malými deťmi, starší ľudia, tričká a džínsy, elegantné letné šaty, tenisky a lodičky na ihličkách, rôzne jazyky, všetky farby pleti.

Na ulici Simplon nás sprievodkyňa upozorňuje na srbský ortodoxný kostol „Saint-Sava". Po otvorení hraníc Titom, si srbskí imigranti po príchode do Paríža požičali kaplnku rumunského kostola a keď v nej začalo byť tesno, v 80-ich rokoch minulého storočia bol postavený tento chrám Saint Sava.

V roku 1850 Napoléon III a barón Haussmann sa rozhodli vytvoriť okolo Paríža železničnú trať, hlavne na prevoz tovaru. 32 kilometrová trať okolo Paríža sa nazvala „la petite ceinture" (malý obvod) a bola využitá aj počas svetovej výstavy „Exposition universelle". V 30-ich rokoch minulého storočia bola opustená a opustenou, nevyužitou zostala dodnes. V súčasnosti mesto rozmýšľa nad rôznymi projektami oživenia.

Sme na mieste, kde sa prechádzka so sprievodkyňou končí a parížsky večer začína. Vstúpime do haly kedajšej stanice „malého železničného obvodu" - „La Gare Ornano". Dnes známa ako „Recyclerie" - bar, reštaurácia, miesto stretnutí, virvar kultúr, národností, ľudí, od bábätka, na ktorého tvár padajú otcove čipsy popri popíjaní piva s kamarátmi, mladých žijúcich viac vonku ako vnútri, starších s mladým duchom, človek má pocit, že je tu celý Paríž, mozaika celého sveta. Všetko je tu recyklované, staré predmety vrátené do života, odpad využitý, chovajú tu sliepky, plávajú tu ryby, pivo sa štedro nalieva, pije sa pri starých koľajniciach zarastených trávou. Je tu ateliér na opravu starého nábytku a lámp. Príjemné zastavenie na rannú kávu, nedeľný brunch, či na nekonečné parížske večery.

Maria Danthine, Paristep
Zdroj: sprievodkyňa Axelle z parížskeho blogu ParisZigZag

Paríž a jeho krvavé hviezdy; kto ale vypustil démona? Úplne zlyhali zodpovední za bezpečnosť

Ráno som sa vrátil z Paríža. Článok som nazval symbolicky podľa môjho intelektuálneho románu Paríž a jeho hviezdy, ktorý som napísal pred dvoma rokmi. V noci, pri pohľade na oblohu nad Parížom, som odrazu mal mystický pocit, že rukami bojovníkov ISIS vyhasnuté životy stúpajú vo forme žiarivého fluida k nebu a menia sa tam na krvavé hviezdy, ktoré budú navždy svietiť nad mojím Parížom. To nevýslovne beštiálne a srdce drásajúce, smutné a tragické, čo sa udialo v Paríži, v meste, ktoré je môjmu srdcu nesmierne drahé, premenilo navždy isté štruktúry mojej bytosti a môjho pohľadu na Paríž a na svet. V meste pod Eiffelovkou som veľmi často pracovne, mám v ňom priateľov a spolupracovníkov a prežíval som tam aj včerajší deň.

V Nemecku sa moje pracovisko nachádza v dvoch mestách a z jedného mám do Paríža veľmi blízko. Za dve a polhodiny som v čarovnom, pre mňa absolutne jedinečnom meste na Seine. Každý deň, ktorý strávim v Paríži, pokladám za mimoriadny deň môjho života. Parížu a Francúzsku vďačím za veľa intelektuálnych pokladov, ktorými som sa mohol obohatiť. Z pohľadu intelektu, kultúry a slobody nie je pre mňa nič skvelejšie a fascinujúcejšie ako môcť do seba nasávať múdrosti a poznanie veľkých mysliteľov, géniov a umelcov, ktorých vynieslo v priebehu storočí Francúzsko a Nemecko.

Včera som Paríž po prvý raz v živote ale zažil tak, že ma to otriaslo do základov, rozochvelo aj poslednú bunku môjho tela a naplnilo nesmiernym hnevom a zároveň aj nesmiernou bolesťou a smútkom. Smrť nie je ako smrť, aj keď je vždy ukončením pozemského života.

Smrť, ktorá nechtiac a proti „svojej vôli" musela vyhasiť včera početné životy na siedmych miestach krásneho a životom tak pulzujúceho mesta, ako nepulzuje žiadne iné mesto, bola aktom, ktorý natvalo poznačí celú Európu vo všetkých jej aspektoch.

Táto smrť mnohých, väčšinou mladých veselých, typicky a svojsky šarmantných Parížanov urobila včera z hlavného mesta Francúzska mesto, ktoré akoby vnútorne skamenelo nevýslovnou hrôzou a zdesením. Mesto vymrelo, jeho ulice, najmä v obrovskom centre, celkom stratili svoju charakteristickú pulzáciu života a ľudia sa v strachu náhlili a utekali do svojich bytov a domov, k čomu boli aj neustále vyzývaní. Paríž sa ocitol akoby vo „vojnovom stave".

Najväčšou tragédiou krvavej tragédie v Paríži je však to, že z veľkej časti ju zapríčinili vrcholní politici EÚ, predovšetkým a či výlučne tí z Bruselu, Berlína a Paríža.

Začiatok a či predzvesť tejto ani

slovami srdca, ani slovami intelektu neopísateľnej krvavej tragédie leží v ďalekej minulosti a má americko-anglicko-francúzsku pečať. Pri všetkom tom smútku nad obeťami a hnevu a rozhorčenosti nad atentátnikmi, je nepopierateľným faktom, že realita ISIS teroru je len následkom kauzálnej príčiny. Tou príčinou je deštruktívna uzurpátorská politika Západu.

Urobím len veľmi stručnú analýzu. USA a ich spojenci zištne a koristnícky destabilizovali roky a zničili predovšetkým Irak, Líbiu a Sýriu a vyvolali tak v nich obrovskú katastrofu na životoch a ekonomike a rozpútali tým proti nám divokú vražednú nenávisť priaznivcov islamu nielen v tychto zničených krajinách, ale v celom islamskom svete.

Veď Muammar Kadáffi bol priateľom Francúzska i Talianska a mal veľmi dobré vzťahy s Nicolasom Sarkozym i Silviom Berlusconim a bol zárukou stability a pokoja v Líbii a Západ ho dal teroristickým spôsobom, absolutne proti zákonom internacionálneho práva zavraždiť ako neľudskú beštiu. Podobne to urobil Západ pod réžiou USA aj so Saddamom Husajnom.

Takto sme sami vypustili na seba diabolského ducha-démona z fľaše, ktorého do nej už nikdy nedokážeme dostať naspäť. A naviac, ešte sme si v nekonečnej arogantnej hlúposti dali od USA nahovoriť, že nášho priateľa a potenciálneho spojenca v boji proti islamizmu, Rusko je potrebné izolovať a zruinovať.

Angela Merkelová musí odísť, lebo je z nemeckých politikov ďaleko najzodpovednejšia za rozbite vzťahu s Ruskom, za absolutne chybnú utečenecku politiku a za extrémne vazalstvo nemeckej politiky voči USA.

Politici G. Schröder i G. Westerwelle sa dokázali vzoprieť americkému diktátu a nezatiahli Bundeswehr do vojny proti Iraku a Líbii. Kancelárka v ich pozícii by to určite bola urobila.

Krvavé hviezdy nad Parížom boli len začiatkom a krvavé pokračovania budú nasledovať. ISIS má pripravené aj ďalšie dôkladné scenáre. A jej režiséri to v Paríži včera zrežírovali takmer dokonale perfektne. A parížska polícia a všetci, tí ktorí patria k bezpečnostným zložkám vo Francúzsku, včera totálne zlyhali. Už po anonymnom telefonáte, kde volajúci hrozil, že v hoteli, kde bola pred zápasom s Francúzskom ubytovaná nemecká Nationalelf, vybuchne bomba, mali byť urobené najprísnejšie bezpečnostné opatrenia a okamžite malo byť zrušené aj večerné medzištátne stretnutie, kde ISIS naplánovala najväčšie krviprelievanie, lebo tam mali vybuchnúť bomby aj za prítomnosti francúzskeho prezidenta a nemeckého ministra Steinmeiera, ktorí sedeli v hľadisku vedľa seba.

Polícia však telefonát zobrala len ako hlúpy žartík a aj nemeckí hráči sa po troch hodinách smeli vrátiť do hotela, z ktorého boli evakuovaní.

Je to maximálne trestuhodná chyba a ľahkovážnosť zodpovedných za istotu a bezpečnosť. Na šťastie - ako to tak môžem označiť - bomby vybuchli v blízkosti štadióna, kde bolo do 80 000 ľudí a spôsobili tak menšiu škodu na životoch. Ak by boli vybuchli v štadióne, tak by boli zahynuli stovky, ak nie tisícky ľudí v dôsledku následnej obrovskej masovej paniky.

Záverom

Na twitteri sa objavilo hneď množstvo výpovedí ako: „Po vašich zločinoch v Mali, Iraku a Sýrii sa začal až teraz skutočný boj proti vám." Iný: „Prehltnite malý kúsoček z toho, čo mi hlceme každý deň v obrovských kusoch."

Roman Bednár
http://www.roman-bednar.com/

Who is Naomi?

My name is Naomi Hužovičová, and I have lived in Slovakia for eleven years.

Originally from the interior of British Columbia, a small town called Valemount, I grew up being exposed to another culture when our little town wasn't yet so multicultural. My father is from Japan, and we were as likely to have miso soup and rice for breakfast as bacon and eggs. We watched Japanese animation and played Scottish music with my mother's side of the family. My family has a small off-the-grid farm and going into the forest to forage was normal.

This early introduction to another culture other than the surrounding one gave me an appreciation for traditions from all parts of the world. As I grew older and more people moved in from other countries, I loved the traditions they brought, particularly culinary ones. At a pot luck I could sample banana leaf wrapped coconut rice, beef stew, or pudding filled pizzelles.

I met my future Slovak husband while attending college in the US. I spent my last semester of school in Austria on a student abroad program and it was natural to come over to Slovakia. My fiance wanted me to experience Slovakia before we got married to better understand him and where he came from.

Our wedding was a classic Slovak wedding, complete with four meals, plate breaking, and „odčepčenie". We mixed in a few Canadian traditions too, like fruit cake, and made up some of our own, like putting the fruit cake in little Japanese origami boxes.

Coming from a farm, I was (and still am) fascinated with the process of „zabíjačka", how the family comes together to work together, beginning with lighting fires before the break of dawn and ending with stirring cauldrons of „kaša" into the dark of night.

Now with four children, my two older girls have joined a local folklore group. It warms my heart to hear them singing Slovak folk songs together (instead of the usual fighting), and to hear the younger twins learn it from them.

Of all the traditions, however, I think my favourite is All Saints' and All Souls' nights. The cemetery has such a special atmosphere, especially after dark, full of hushed visitors remembering and praying for the dead. The flickering candles of the night are a contrast to the bright flowers of the day.

Being an expat, of course, comes with sadness too for the home left behind. Technology makes it easier to communicate with family, but once I had children I wished for them to know the experiences of my childhood as well.

My own Slovak is a lifelong work in progress. I live day to day speaking Slovak in a small town without many English speakers but, I admit, with pretty bad grammar. All those noun declensions! Other Slovaks are fortunately very patient, but I can tell I've made a mistake when they look confused. I still laugh when I think of my friend's face when I meant to say I was rocking (hojdať) the baby and instead said I threw (hodiť) the baby!

I started a blog almost two years ago, as I enjoy both writing and photography. It started out as a food blog and I wrote a little about Slovakia for the benefit of friends and family, but with time I realized that there is little about Slovakia in English on the Internet. The focus of the blog, Almost Bananas, then changed more to life in Slovakia - traditions, places, and food. I occasionally also write about food that most people would consider weird, like recipes for fermenting or offal.

I'd love to meet you there, at www.almostbananas.net. Please take a look around and say hello!

Naomi

Lendak, Slovakia: a mix of old and new

I'm so excited to share my favourite village in Slovakia with you. There are many other similar villages, I am sure, but this is the one that I know.

At the eastern end of the Vysoke Tatry (the High Tatra mountains) is a village, nestled between meadow covered hills, called Lendak. This is a place where many aspects of a traditional farming life are still lived, while also embracing modernity.

Farming in Slovakia is set up differently than I know from Canada. I am used to farms being spread out, surrounded by large tracts of land. The nearest neighbour is a good jaunt away and town is even farther.

In Slovakia, on the other hand, villagers live close together and the farming land surrounds the town. Each family has a part of the surrounding fields, but the land on which they live is narrow and can be quite small.

Lendak is the same. Many older pieces of land have, in the front, the original log house, usually consisting of two rooms, the kitchen and the living/bedroom. Right behind, even attached, to the log house is usually a newer house, where one of the children lives with his/her family. And right behind that, some outbuilding, often a few animals and maybe a tractor.

A number of individuals in Lendak still have cows, contrary to many parts of Slovakia – when socialism started, everybody was supposed to put their cows into the communal farm (and then buy the milk). Lendak, apparently, refused to do so. When I last visited two years ago, people still sent out their cow for the day with a cowherd, who roamed the hills with them in all weather. I loved that in the evening, when the cows came home, they walked through the village on their own, each going in through her own gate.

One morning I got up early, hoping to catch the cows and the cowherd heading out into the hills. Hearing cowbells, I found this man taking his cows into a field, but he shut them into an area surrounded by an electric fence. The cowherd no longer goes out with the cows; none of the young people want to do such a physically involved job and people were complaining that the cows messed up some newly paved streets.

When the farmer turned after putting his cows to pasture for the day, he passed me and said something. I have no idea what because in this part of Slovkia they have a fairly distinct dialect called Goralsky. Dialects are like gradient ombre dyes; Lendak is near the Polish border and is something like a mix of Slovak and Polish. At any rate, I didn't understand what he said. I guessed that he said „It's starting to rain." and mumbled something with a smile in reply, but he might have said, „Where are you walking to?" or „Good morning."

The above section of the street shows a history of Slovakia houses – the old wooden house (the chinking is often blue in Lendak), the socialist-era grey, and colourful new renovations and buildings.

It's not unusual to see a horse and wagon go by in the streets. Early one morning one teenage boy went by, slouched on a box with wheels behind a horse. One hand loosely held the reigns, the other balanced a cigarette. I felt like he belonged in my grandfather's time, other than the jeans.

Something I enjoyed seeing was small boys riding along on wagons or tractors with their fathers/older brothers/uncles. Our western society is often set up that fathers are gone 10-12 hrs a day at work, leaving children with less time to interact with male role models.

Churches in Slovakia are usually locked during the day, but I happened to come at a time when some women were inside. They were chatting away and as they merely looked at me when I came in, I took out my camera and started taking pictures. I heard something about 'taking pictures' and so I asked if I could take pictures. „Well," said one of the women, „you're not really supposed to because we don't know who people are or how they will use the photos. But we're talking and eating plums, and we're not really supposed to do that either. We're taking a break from the work of the day. Go ahead and take some photos."

After a few moments of gabbing, one of the said, „Well, let's pray." And they stood up and recited some prayers and then left, taking the keys back to the parish house. They are wearing 'dress-aprons,' commonly worn by women working around the house so their clothes don't get dirty.

One tradition that is still alive in Lendak is 'babičky' (grandmothers) wearing the traditional folk dress, the kroj. Two mornings in a row I camped outside of the local Catholic church before morning Mass. I hid in the trees, feeling rather like a vulture waiting for its prey. I don't know how these people view strange photographers taking their picture and was wishing

I had a telescopic lens so I could be out of sight. It was interesting – most of the old women didn't notice me at all. They were wrapped up in their thoughts as they made their way to the church.

The woman's kroj has a pleated apron; the colour changes depending on the occasion. Blue is for ordinary days, white for weddings, black for mourning and Lent, and red for I forget (Christmas and Easter?). Many of the women wore embroidered slippers, full of colour. On their head they wear a headscarf with a flower-y ribbon and a black ribbon lined with pink. I asked an older lady what it meant, and she and her friends laughed that they wore them since they were married to signify their loss of freedom.

These are ladies leaving Mass. You can tell they have probably been neighbours for most of their lives. The grandma in black is in mourning, which they wear for a year after the death of a loved one.

One morning, after Mass, I walked some way with the lady with a pink shirt, trying to work up my courage to ask her if I could take a picture. „Babička," I asked (Slovaks call elderly people 'grandma' and 'grandpa'), „can I take your picture?" „Me? Don't you want somebody young?" But she was very friendly, and agreed to pose, and called over the grandma in blue who was walking by, and who gladly jumped in.

In general though, I found the people of Lendak (and the East in general) much more friendly to strangers than in the West. I had a few complete strangers smile at me as we passed, which would never happen in the West. Those from the East of Slovakia are of the 'work hard, party hard' variety, I think. Life can be hard, with a lower standard of living and farming lifestyle. But that also means when it's time to let loose, they go all out. On the weekend a wedding was planned somewhere in the village; on a Thursday night, in preparation, we could hear men's voices raised in song, accompanied by an accordion and probably powered by alcohol. They sang old folk songs, songs of sorrow and love and sex, with gusto and cheer.

One fascinating cultural difference, for me, is how people around the world see beauty. I am inclined towards the austere, preferring natural materials and considering anything blingy as gaudy. My husband reminded me that these people, living under the mountains, have always been poor, without the means to decorate themselves with jewels or costly ornaments. Thus, bright and shiny decorations are a way of highlighting importance and making something beautiful.

Tento článok je skrátenou verziou blogu Naomi Hužovičovej, ktorý môžete nájsť na http://www.almostbananas.net/lendak-slovakia-a-mix-of-old-and-new/

Návšteva Slovenska

V lete 2015, počas tých najväčších horúčav, sme navštívili Slovensko, takmer celá rodina. Bolo nás jedenásť, dvaja dôchodcovia, tri dcéry narodené na Slovensku, jeden zaťať, rodený Kanaďan a päť vnúčeniec v rozpäti 2-21 rokov. My starí chodíme z času na čas na Slovensko, ale dcéry chodia zriedka. Jedna dokonca mala možnosť navštíviť „rodnú hrudu" po 20 rokoch. No a vnúčence videli Slovensko po prvýkrát.

Z troch týždňov spoločného pobytu na Slovensku sme počas prvej polovice bývali v penzióne pri Bratislave, odkiaľ sme na troch požičaných autách brázdili po Bratislave a po jej okolí. Druhú polovicu pobytu sme venovali strednému Slovensku. Hlavný stan sme mali v Turčianskych Tepliciach, odkiaľ nebolo ďaleko ani na návštevu príbuzných ani na prehliadky rôznych pamätihodností Slovenska. Vlastne, v porovnaní s Kanadou, na Slovensku nie je nič ďaleko. Cesta okolo Slovenska je len čosi viac ako 1000 km, čo je okruh, ktorý by pokryl malú juho-západnú časť Britskej Kolumbie. Tachometer na jednom z požičaných áut ukazoval pri vrátení o 5000 km viac…

Zaujímalo ma, ako jednotliví účastníci našej výpravy vnímali Slovensko. Po návrate do Vancouveru som všetkým položil tých istých 9 otázok. Možno vás bude zaujímať zhrnutie odpovedí. Odpovede sú kombinované, takže sa v nich prelína „mužský a ženský rod", čo môže vyzerať ako gramatické nedostatky... Rovnako priama a nepriama reč sa strieda „bez varovania".

Čo sa ti páčilo na Slovensku?

Moj sen, ukázať vnúčatám Slovensko sa splnil.

Pohostinnosť a jedlo boli u viacerých na prvom mieste, čo sa im páčilo. Hneď za tým nasledovala možnosť navštíviť blízku aj vzdialenejšiu rodinu, čas strávený s bratrancami a sesternicami a s ich deťmi, možnosť navštíviť miesta, ktoré si pamätali z detstva, návšteva chalupy v Revišťskom Podzámčí a hradu Revište.

Páčili sa mi Tatry. Rada som cestovala s celou rodinou a obdivovala som krásne kaštiele a staré, historické budovy. Kdekoľvek sme išli všade boli kaštiele, dokonca sme ich videli aj z auta. Tiež sa mi páčilo, ako rôzne bočné cesty vyzerali, že musia skončiť behom 1 km, ale vždy niekam viedli hoci mali veľa zákrut...

Páčilo sa mi šoférovanie a prechádzky po Bratislave a mať možnosť vidieť staré historické veci a prírodu. Veľmi sa mi tiež páčili pravidlá na dialnici. Bolo jasné, ak ideš pomalšie si v pravom pruhu, alebo v ľavom ak predbiehaš. Cesta vlakom (Trenčianske Teplice-Banská Bystrica) bola tiež veľmi pekná.

História bola tiež v poprední „páčenia sa". Načerpal som vedomosti z histórie. Návšteva utečeneckého tábora v Rakúsku mi pripomenula čas čakania na cestu do zámoria. Z ďalších vecí, ktoré sa páčili: počúvať príhody z ruskej okupácie r.1968, zo života našich rodičov od detstva až do času, keď opustili Slovensko, kde, teraz už dôchodcovia, chodili na univerzitu a kde pracovali, počúvať historky deda a starkej počas šoférovania Slovenskom alebo pri návšteve rôznych pamätihodností. Hoci to bola iba konverzácia, vždy som sa dozvedela mnoho zaujímavých vecí. Páčilo sa mi ako sme sa striedali v autách a ako si moji spolucestovalia v aute oživovali spomienky na časy z minulosti a z mladosti.

Slovenčinu si tiež viacerí pochvaľovali. Tešila som sa, že sme boli celá rodina medzi slovensky hovoriacimi ľuďmi a že som mala možnosť zažiť inú kultúru (negatívne aj pozitívne poznatky).

Tým najmenším sa páčili gumové medvedíky (cukríky), celé mesto, všetci ľudia a šmýkalky do vody.

Čo sa ti nepáčilo na Slovensku?

Negatívne zážitky spadajú do troch kategórií, ubytovanie, počasie a preprava.

Ubytovanie bolo síce pohodlné, ale aj tak trošku viac súkromia by sa nám bolo zišlo. Pre takú veľkú skupinu ako bola naša, nemali sme dosť veľkú spoločenskú miestnosť, kde by sme sa boli všetci po večeroch zmestili zahrať si karty, pozerať telku, posedieť si spolu, pozhovárať sa… Ubytovanie v Bratislave nebolo dobre zorganizované… V podstate nám chýbala aj priestranná spoločná kuchyňa.

Bolo príliš teplo. Bolo horúco. Počasie, 40°C nebolo príjemné. Bolo horúco.

Všetky naše cesty boli krátke vzdialenosti, ale aj tak to dlho trvalo dostať sa do cieľa. Bolo to náročné ísť na návštevy, prehliadky, túry s malými deťmi. Bolo to náročné zorganizovať takú veľkú skupinu na nejaký poznávací výlet, ale celkove všetko dobre dopadlo. Rozkopané cesty/opravy ciest spomaľovali prepravu.

Strávili sme veľa času organizovaním a koordinovaním akcií pre nás 11-tich.

Niektorí z nás si všimli, že veľa ľudí čo sme stretli a čo bývajú na Slovensku (hlavne náhodní, cudzí), boli negatívni a zatrpknutí, iní sa sťažovali, že to bolo ťažké nevedieť komunikovať slovensky. Na konci našej cesty jednému chýbala naša domáca strava. Bol aj taký člen skupiny, ktorý si nespomenul na nič negatívne.

Pre jedného z najmenších bol „tŕňom v päte" malý psík Binka, ktorý v Turčianskych Tepliciach bol až dotieravo priateľský …

Čo ste očakávali a nestalo sa?

Mali sme dlhý zoznam kde sme chceli ísť, čo sme chceli vidieť. Iba 40-50% sa z toho podarilo. Je mi ľúto, že sme sa nedostali na Lomnický Štít. Nemali sme čas na oddych.

Akosi automaticky som predpokladal, že budeme ubytovaní pri rieke, alebo pri jazere. Očakával som, že ubytovanie bude viac dovolenkové, nielen ubytovňa. Dúfala som, že budeme mať spoločenskú miestnosť na rozprávanie zážitkov, hranie kariet a len tak byť spolu ako rodina. Chýbali mi rodinné posedenia po večeroch ako sme naučení.

Myslela som si, že budeme mať viac problémov na letiskách a s prepravou takej veľkej skupiny po Slovensku, keď nie vsetci sme rozumeli slovensky.

Chcela som stráviť aspoň jednu noc na chalupe a mať tam táborák… Očakávala som, že budeme mať viac možností na výlety. Podcenila som, že cestovanie s malými deťmi je ťažké. Chýbalo mi viac prehliadok kaštielov a zámkov.

Dúfala som, že to bude aktívnejšia dovolenka. Nestalo sa to, lebo som ochorela a tiež preto, že sme mali rozdielne záujmy, očakávania, schopnosti a pod. Neuskutočnila sa žiadna 1-dňová túra. Počas tohto pobytu som si poopravila očakávania ale nemôžem povedať, že som sklamaná. Tiež som chcela vidieť viac z otcovej rodiny.

Jeden z vnukov vraj skúšal neočakávať nič.

Čo ste neočakávali a stalo sa?

Bol som milo prekvapený prvotriednou službou v požičovni aut Car One. Hlavne majiteľ pán Ladislav Jager a jeho profesionálny prístup boli príjemným prekvapením.

Slovensko má stále veľkú úctu k Panne Márii.

Všetky tri dcéry sa vyjadrili zhodne o stretnutí s bratrancom a sesternicou: ***Ani som netušila, že mi môže byť až tak dobre so sesternicou a s bratrancom, bol to veľký zážitok pre mňa.***

Naše krstná „sesternica" a jej rodina vytvorili príjemnú atmosféru, páčilo sa mi tam.

Nepretržité horúčavy, príjemné pre mňa, ale neočakávala som to. Šokujúce teplo. Búrky... neuveriteľné… s hromami a bleskami. Na jednej strane sa mi páčili lebo boli také dramatické, ale neočakával som 4 búrky za jeden týždeň.

Viac ľudí rozprávalo anglicky, než som predpokladal. Cesta vlakom do Tatier a možnosť byť prítomný na stretnutí rodákov z Ľutova boli tiež neočakávané. Nemyslela som, že budem až tak dlho chorá.

Nemyslela som, že to bude také ťažké s malými deťmi. Nebanujem, ale mať 2- a 4-ročné deti a nemať pohodlné ubytovanie ako doma, bolo ešte ťažšie pre nich a pre každého, kto sa o ne staral.

Čo vás milo prekvapilo?

Za posledných 10 rokov sa zlepšila disciplina a ohľaduplnosť šoférov na všetkých cestách.

Milé prekvapenia boli pre každého trošku iné, ovce na stráňach, krásne zelené lesy v Nízkych aj Vysokých Tatrách, pekné počasie, búrky, cesta vlakom, kostol v Banskej Bystrici spolu s peknou omšou, záhradné reštaurácie, jazda v kolóne (3 autá).

Vysoko bodovali stretnutia s ľuďmi, najmä s bratrancami a sesternicami a s ich rodinami, s veľmi milými, srdečnými a zábavnými príbuznými, ako sa otvorene ľudia podelia o svoje názory, ako sa starká rozprávala so svojím motorkovým

priateľom z detstva, ako sa ockova sestra veľmi podobá a správa ako ocko a ich nebohá mama.

Mama najmladších účastníkov vyznala: **Bolo to krásne pozorovať deti ako rozprávaju s rodinou a inými deťmi slovensky. Som šťastná, že ovládajú slovenčinu. A otec: Dobre mi padlo pozorovať Lukiho a Ollie, ako komunikujú slovensky.**

Mamu starších vnúčeniec potešilo vidieť ako jej deti nasávajú a vstrebávajú všetky zážitky, deti samotné zase boli milo prekvapené koľko slovenčiny „nachytali" za to krátke obdobie a koľko postretali rodinných príslušníkov, o ktorých ani nemali potuchy, že existujú.

Najmladší vnuk to zhrnul: Páčili sa mi všetci, Paulínka, bratranci, sesternice, kaštiele, Nelly, Samko…

Aké nepríjemné prekvapenia ste zažili?

Je Slovensko veľmocou v pestovaní slnečníc a kukurice? Je to politika EU, že Slovensko pestuje toľké množstvo kukurice a slnečníc?

Toto nie je nepríjemné, iba sa zamýšľam nad tým, že ako by vyzerala naša cesta, keby sme nemali Wi-Fi v dome. To nie je o Slovensku, viac o tom, že bez Wi-Fi by bolo viac možností byť spolu a vytvárať príjemnejšiu rodinnú atmosféru.

Naša skupina bola taká veľká, že sme nemali dosť slobody (museli sme sa prispôsobovať) a času na obzeranie krás Slovenska, aspoň nie toľko ako som dúfala.

Z ostatných nepríjemných prekvapení heslovite: ošarpané okolie sídliska, kde sme bývali, nemali sme skutočné rodinné večere, dlho nám trvalo naplánovať a rozhodnúť sa kde pôjdeme ako celá skupina, každý sa potil a bol ubolený zo sedenia v aute, **ľudia na Slovensku veľa fajčia**, masáž v kúpeľoch v Turčianskych Tepliciach bola akási „čudná" (masáž bola dobrá, ale prístup ku klientom nie veľmi), celková úroveň služieb.

Cesta autom z Banskej Bystrice do Turčianskych Teplic (úzka a samá zátačka) bola pre niektorých zo skupiny taká strašlivá, že dodnes na ňu s hrôzou spomínajú.

Aký je váš celkový dojem z cesty na Slovensko? (1-10)

9, 7, 8, 8, 9, 8, 8, 8, 8

Najmladší vnuk dal Slovensku bez rozmýšľania najvyššiu známku, 10.

Išli by ste ešte na Slovensko?

Áno, nehovorím nie, áno, určite, páčila sa mi ta cesta, možno keď budú deti staršie, možno nie každý rok, raz za 2-3 roky, definitívne!, áno, óóó áno, áno, absolútne, v zlomku sekundy, áno, ešte by som išla.

Ak by ste ešte išli Slovensko, čomu by ste venovali viac času?

Rozprával by som sa s ľuďmi a snažil sa pochopiť ich pocity ako je to byť nezávislý od Rusov, ale závislý na Bruseli. Chcel by so stráviť viac času s ľuďmi pre vzájomné duchovné obohatenie.

Rád by som videl viac turistických atrakcií ako hrady a zámky, parky, turistické výlety a pod. Nabudúce by som rada strávila viac času vo Vysokých Tatrách na túrach. Snažím sa predstaviť si pohľad zvrchu z Tatranských kopcov, zvlášť preto, že vyzerajú holé na rozdiel od zalesnených kopcov Britskej Kolumbie. Rada by so išla späť do Tatier na turistiku, trošku si tam pochodiť.

Možno by som rád vyskúšal ubytovanie pri jazere. Tiež by mi nevadilo stráviť viac času v Bratislave, kde som nemal tentoraz možnosť stráviť veľa času.

Chcela by som vidieť hrady, zámky, staré mestá, kopce, prírodu. Chcela by som sa túlať po Slovensku a stráviť viac času s bratrancami a sesternicami. Chcela by som navštíviť miesta odkiaľ pochádzajú naši predkovia ako Zemianske Sady a podobne.

Ja by som si rada rozdelila čas na 3 hlavné oblasti, Bratislava, stredné Slovensko a strávila tiež viac času tam, odkiaľ sa dá ľahko odbehnúť do Tatier, k Dunajcu, kde sa splavuje a vidieť rozličné iné turistické atrakcie.

Po skúsenosti z Banskej Bystrice by som chcel vidieť iné menšie mestečká.

Najmladší 4 ročný vnuk dlho nedával žiadnu odpoveď, ale nakoniec povedal: „I wish there was a number zero". Asi tým myslel, že mu chýbala nula v otázke o celkovom dojme z návštevy Slovenska napriek tomu, že bez romýšľania dal 10.

Slovo na záver

Dúfam, že sa nám podarí prísť opäť na Slovensko a splniť túžby vyjadrené v odpovediach na poslednú otázku. Dúfam, že Slovensko prežije dôstojne súčasnú Európsku krízu tak, ako prežilo rôzne krízy za uplynulých 1200 rokov. To je moje želanie pre členov mojej rodiny a pre všetkých ľudí žijúcich na Slovensku.

Jožo Starosta

Cesta za apoštolom Sv. Jakubom, Camino De Santiago

Stovky rokov putujú pútnici cestou do mesta Santiago de Compostela k hrobke sv. apoštola Jakuba. Táto dlhá cesta je popreplietaná osudmi mnohých pútnikov a presiaknutá modlidbami veriacich.

Je mnoho pútnických miest, kde sa nám ponúka možnosť prehĺbiť si vieru, zdokonaliť sa v modlitbe a získať nové vedomosti.

Vraví sa, že kto chce spoznať Ježiša Krista vyberie sa na púť do Jeruzalema. Tu je možnosť vidieť miesta, po ktorých chodil sám Ježis Kristus pred 2000 rokmi. Kto hľadá a chce poznať Cirkev a jej vznik, ten sa vyberie do Ríma. Kto hľadá pokoj a chce preniknúť do hĺbky vlastnej duše, spoznať zmysel svojho života, ten sa vyberie do Santiago de Compostela.

Aj ja som sa rozhodol kráčať cestou k hrobke Apoštola sv.Jakuba a ísť do Santiago de Compostela.

Celou touto cestou boli umiestnené značky a šipky, ktoré mi ukazovali smer a cestu do môjho cieľa, aby som nevyšiel a nezablúdil na inú cestu.

Aj v našom živote kráčame, putujeme cestou života k spoločnému cieľu, čím je pre nás Božie kraľovstvo.

Týchto 30 dní putovania do Santiago bolo pre mňa krátkym zhrnutím môjho doterajšieho života a spoznávaním čo je moje poslanie. Bolo to spoznávanie zmyslu života, túžba dôjsť do cieľa mojej púte a rovnako dosiahnuť cieľ v svojom živote.

Na tejto pútnickej ceste ma obklopovali ľudia, s ktorými som kráčal spoločnou cestou k tomu istému cieľu.

Raz cestou, pri sv. omši, nás kňaz nazval, že sme „Camino family", rodina pútnikov. Aj v našom rodinnom živote neustále putujeme. Schádzame a rozchádzame sa. Každý z nás odchádza za dennými povinnosťami a znovu sa stretaváme, spolu sa rozprávame o tom, čo sme zažili, ako sme sa cítili.

Správna cesta

Keď som raz kráčal parkom veľkého mesta ľudia ma zastavili a posunkami a lámanou angličtinou mi vysvetľovali, že idem zlou cestou. Bez akejkoľvek pochybnosti, s dôverou som ich poslúchol, obrátil som sa a kráčal som späť. Po niekoľkých sto metroch som došiel k žltej šipke, ktorá ukazovala smer správnej cesty. Títo neznámi ľudia s ochotou a láskou mi chceli pomôcť, aby som nestrácal sily a čas zbytočným blúdením po nesprávnej ceste.

Podobne je to aj v mojom živote. Moji najbližší, ktori ma majú radi, tiež mi mnohokrát v živote s lásktorí vraveli, nie, to nie je správna cesta, po ktorej si sa vybral, musíš sa vrátiť. Niekedy som sa bez váhania vrátil späť na cestu, ktorou som mal ísť, ale tiež boli prípady, keď som pochyboval a tvrdohlavo som odmietal dobré rady mojich blízkych, ktorým na mne záleží.

Dve cesty

Inokedy, keď som kráčal cestou do Santiago de Compostela, prišiel som na rázcestie. Nebolo mi celkom jasné, ktorou cestou sa vybrať. Zvádzala ma cesta, ktorá lepšie vyzerala, bola vychodenejšia, a tiež sa zdala byť ľahšia.

Veľakrát aj v mojom živote som sa dostal na rázcestie a nevedel som sa rozhodnuť, ktorým smerom ísť. Krajšia cesta, ktorá nás láka, zdá sa byť jednoduchšia a vyzerá, že sme sa rozhodli správne. Ide sa nám dobre, všetko sa zdá v poriadku, ale v skutočnosti sa vzďaľujeme od nášho cieľa. Preto musíme byť pozorní a preskúmať všetky „značky a šípky", ktorým smerom nás vedú. aby sme nezašli príliš ďaleko po zvodnej ceste, z ktorej sa ťažko vracia, alebo sa už vôbec nebude možné vrátiť.

Unavený z cesty

Bol čas, keď som už 3 dni kráčal poľnými cestami, po oboch stranách boli iba nekonečné lány s obilím. Myslel som si, že Španielsko sýti chlebom celú Európu. Bol som unavený z dlhodobej chôdze a nič ma nevedelo povzbudiť. Krok za krokom som putoval v horúčave a monotónna cesta sa hlbšie zarývala do mojej mysle. Optimizmus sa úplne vytratil, dával som si otázky, koľko ešte pôjdem touto nekonečnou cestou, pochyboval som, aký význam má táto moja púť a pýtal som sa sám seba, či som si nenaložil príliš veľa.

Taký je i všedný deň v mojom živote, keď som unavený zo stereotypu pracovných dní. Deň za dňom plynie rovnakým tempom, myseľ ma napĺňa pocitom, že táto životná cesta nikdy neskonči. Vtedy v týchto falošných pochybonostiach neviem nájsť hlbší zmysel môjho dňa. Napĺňa ma prázdnota a neviem pochopiť zmysel môjho života.

Povzbudenie

Aj na ďalší deň som pokračoval poľnou cestou na mojej púti, každé miesto s občerstvením bolo pre mňa príležitosťou, ako na chvíľu uniknuť z nekonečnej prázdnej cesty.

Bolo už 5 hodín popoludní, a ja som ešte stále kráčal zaprášenym chodníkom. Vedel som, že všetci, ktorí dnes putovali už došli do cieľa ich dnešnej púte.

Sám som kráčal a nič ma nevedelo povzbudiť, čo by ma motivovalo zrýchliť krok a prísť do cieľa môjho dňa. Tu oproti mne kráčal osamelý muž. Keď došiel až ku mne pozdravili sme sa „Bueno Camino". Pútnik sa pri mne zastavil a začal sa so mnou zhovárať, odkiaľ idem, koľko dní už putujem a aký je cieľ môjho dňa.

Bol iný od ostatných, ktorých som stretával cestou, mal len malý batoh a dlhú palicu na podopieranie. Jeho košeľa však prezrádzala, že to môže byť kňaz. Skutočne, na moju otázku či je kňaz, mi odpovedal, „áno, som".

Po krátkom rozhovore, uprostred poľnej cesty mi tento kňaz dal požehnanie na cestu so slovami, že miesto kam idem je vzdialené iba na pol hodiny cesty. Tých pár minút rozhovoru uhasilo všetku moju únavu a moja myseľ nanovo ožila, nadšenie sa vrátilo späť a pochybnosti sa vytratili ako dym. Povzbudený a posilnený slovami neznámeho kňaza som kráčal do cieľa mojej cesty.

A tak je to aj v mojom živote. Keď som unavený z monotónneho života a deň za dňom plynie rovnakým tempom, mám pocit že ma nič nedokáže povzbudiť. Žiadna námaha mi nedáva zmysel, hľadám ako z toho uniknúť. V takej chvíli premýšľam, čo ma môže povzbudiť, chcem objaviť iskru nadšenia, aby som mohol nabrať nových síl do ďalších dní. Veľakrát sú to moji najbližší, ktorí povzbudivými slovami dokážu vo mne uhasiť všetky pochybnosti a prebudiť vo mne nové nadšenie aj keď sa mi zdá, že už neviem ako ďalej. Niekedy to môže byť len pár krátkych slov od neznámeho, ktorého som stretol na ceste môjho života.

Skúška

Na tejto ceste prišiel aj čas skúšky. Jeden úsek dennej púte obsahoval 17 monotónnych kilometrov, ktoré bolo treba prejsť. Na tomto úseku cesty nebol žiadny dom, kde by sa dalo odpočinúť, žiadne veľké stromy lemujúce poľnu cestu, ktoré by ma chránili svojím tieňom. Po ceste nebola ani žiadna studňa s vodou na osvieženie, len prázdna cesta s horúcim slnkom nad hlavou. Môj deň sa začal skoro ráno, vychystaný s extra zásobou vody, klobúk som si zarazil až k rámu slnečných okuliarov. S pocitom, že som dobre skrytý pred pálivým slnkom, skúšal som oklamať sám seba.

Krok za krokom ubúdalo z prašnej cesty a v tichosti som listoval v mojej mysli. Len tu a tam v pozadí bolo počuť šumot spod kolies cyklistov, ktorí rýchlo uháňali za svojím cieľom. Zahľadený do cesty pozdvihnutou rukou som ich pozdravil, „Camino". Pomalým tempom som kráčal už celé 3 hodiny, horúce slnko skúšalo moje sily, v tichosti som naďalej listoval v mojej mysli. Tu som opäť počul šumot kolies približujúcich spoza môjho chrbta, pozrel som sa na stranu a tu vedľa mňa, veľmi pomaly prechádzalo policajné auto. Pozdvihnutím ruky som pozdravil, „Camino". S policajtom vo vozidle sme si navzájom vymenili úsmevy, a on potom pomaly, aby kolesami auta nezvíril prach, ma obišiel.

Možno som naivný, ale v tej chvíli mi prešlo hlavou, že to je anjel strážny, ktorý sa prišiel pozrieť či som v poriadku, či niečo nepotrebujem a či mám dosť síl dôjsť do cieľa mojej dnešnej púte.

A tak je to i v mojom živote. Keď kráčam na mojej životnej púti, sú pri mne blízki ľudia, priatelia a moja rodina, ktorí ma majú radi a ktorým na mne záleží. Oni sú tí moji „anjeli strážni", ktorí ma v tichosti sledujú a sprevádzaju cestou života. Sú ochotní kedykoľvek pomôcť bez veľkého šumu, poslúžiť, keď je to treba a nezvírať prach. Vedia podať pomocnú ruku, keď ubúda síl.

Služba

Po celodennej púti unavený som došiel do dedinky, kde som sa ubytoval na noc. V podvečer v malom miestnom kostolíku som stretol kňaza a spýtal som sa ho či bude večerná sv. omša. Odpovedal, že sv. omša nebude, ale o 7. hodine sa budú spievať Vešpery a pokračoval: „Príď, prečítaš krátku modlitbu". Potešil ma, ale jeho slová ma vyrušili. Napriek tomu, že čítanie nie je talent, ktorým vynikám, ťažko mi bolo odmietnuť takúto službu.

Večer v kostolíku Benediktínski mnísi v hlbokej tónine spievali chvály Pánovi. Tlkot môjho srdca sa zrýchlil, keď prišiel môj čas prečítať krátku modlitbu. Pristúpil som k ambóne, lavice kostolíka boli do posledného miesta zaplnené pútnikmi, v kostolíku ostalo ticho a všetky pohľady sa upreli priamo na mňa.

S veľkou trémou som predniesol modlitbu a vrátil sa späť do lavice na svoje miesto. Rozbúrená hladina mojej duše sa upokojila, trému vystriedala radosť a spokojnosť zo služby, o ktorú ma kňaz požiadal a ktorú som neodmietol.

Veľakrát v živote ma moji blízki a známi prosili o službu, nie vždy som bol otvorený s ochotou im pomôct, vyrušilo ma to z môjho pohodlia. Stalo sa, že som prosbu aj odmietol, vedel som, že by bolo treba pridať extra úsilie. Každé takéto vyrušenie a námaha sa vie premeniť na niečo nové a pekné, lebo služba pre druhých je to, čo nám napĺňa srdce radosťou. Koľkokrát som svoju dušu okradol o takúto radosť a spokojnosť, keď som s ochotou nevedel pomôcť druhým.

Radosť

Je nové ráno, slnko si putuje svojou cestou po modrej oblohe a ani trošku nechce ubrať zo svojej páľavy. Odutý otlak medzi prstami na nohe chce znepríjemniť môj deň. Únava sa pokúša spomaliť môj krok a z dlhého chodenia mi oťaželi nohy.

Maličké veci sa mi pletú do môjho plánu, ale nestačia na to, aby mi zabránili kúsok po kúsku ukrajovať z mojej cesty a tešiť sa z nového dňa, z pohľadu na krásnu prírodu okolo mňa, zo spevu vtákov, ktorí ma sprevádzajú na mojej púti, žasnúť nad krásou ľudských diel, ktoré dokázali s umom vytvoriť. Napĺňa ma pocit pokoja, aký neviem nájsť vo všedných dňoch a s radosťou v srdci sa vo mne prebúdzajú nove túžby.

Celý deň je predo mnou a neviem čo mi ešte prinesie, nechcem premýšlat o tom kam dnes až dôjdem a byť ustarostený, kde ostanem na noc spať. Verím, že o všetko je postarané, keď sa spolieham na Pána.

Aj v mojom živote som bol veľakrát zvádzaný lákavými vidinami. Šťastie, ktoré som hľadal, zamestnávalo moju myseľ a vypĺňalo moje dni. Zabudol som sa tešiť z nového dňa, z malých vecí, ktoré dokážu osladiť život a prebudiť úsmev na tvári. Ustarostený život mi bránil vidieť krásu a radosť všedných dní.

Objavovať zmysel a krásu života je to, čo mi pomáha prekonávať denné ťažkosti. Nechať sa viesť šipkami života mi nedovolí, aby som vybočil z mojej cesty.

K dvom učeníkom, keď kráčali cestou do Emauz, sa pridal Ježiš a pri večeri sa im dal spoznať. Verím, že aj k nám, keď budeme kráčať správnou cestou, sa Pán pridá.

Koniec cesty

Po 800 km putovania som došiel do sv. mesta Santiago de Compostela, cieľa mojej cesty. Katedrála sv. apoštola Jakuba bola napoly zahalená lešením. Je to ako malé tajomstvo, ktoré je pred nami ukryté, aby sa nám raz odhallilo v celej kráse.

Táto pútnicka cesta bola pre mňa tiež malým tajomstvom. Kúsok po kúsku prenikala hlbšie do mojej duše, aby mi tak prezradila svoju krásu a odhalila zmysel ľudského života a pomohla mi nazrieť hlbšie do môjho srdca a do mojej duše, kde som objavil trvalú náplasť na staré duchovné rany.

Bueno Camino! (Šťastnú Cestu!)

Miro Lesay

U dolnozemských Slovákov v rumunskom Nadlaku.

V roku 2015 sa v rumunskom Temešvári konala zaujímavá umelecká výstava pod názvom VITAJTE NA SLOVENSKU – SLOVENSKO VO SVETE.

Kurátorkami výstavy boli akademická maliarka a reštaurátorka Viera D'Agostini z Francie a domáca redaktorka slovenského rozhlasového vysielania rumunského rozhlasu v Temešvári Vlasta Lazu. Výstava mala veľký úspech nielen po stránke kultúrno-spoločenskej, ale aj kulinárskej. Veď buďme si úprimní, aj na dobré pohostnenie na výstave si ľudia vždy radi zaspomínajú. Zaslúžili sa o to krajania z rumunsko-slovenských dediniek a mesta Nadlaku. Z Nadlaku nám krajania ponúkli občerstvenie okrem slivovice, slaninky, domáceho dolnozemského chlebíka s masťou a cibuľou, aj dolnozemskú klobásku, ktorú poznáme a obľubujeme aj my, kanadskí Slováci z okolia Toronta. Po skončení výstavy sme dostali oficiálne pozvanie navštíviť našich krajanov Slovákov v meste Nadlak, ktoré sa nachádza v západnej časti Rumunska, v župe Arad, priamo na maďarsko-rumunských hraniciach.

Hlavná ulica v Nadlaku s evanjelickým kostolom

Náš pobyt v Nadlaku začal na námestí. Bola sobota, a práve končil nadlacký jarmok. Mali sme možnosť pochutnať si na známych nadlackých buchtách, ktoré majú dlhú a bohatú tradíciu na nadlackých trhoch. Potom naše kroky smerovali k neďalekému evanjelickému kostolu. Po prehliadke mestečka nás už čakal typický slávnostný obed u rodičov našej sprievodkyne, redaktorky pani Vlasty Lazu. Poobede nás slávnostne prijalo vedenie mesta Nadlaku na čele s primátorom Vasile CICEAC. Pre zaujímavosť, pán Vasile je Rumun, ale ovláda výborne slovenčinu, pretože z približne osem tisíc obyvateľov mesta, polovicu tvoria etnickí Slováci. Na radnici nás čakalo ďalšie občerstvenie a oboznámenie sa s históriou Nadlaku. Dozvedeli sme sa mnohé zaujímavé informácie o tomto významnom, najväčšom slovenskom kultúrnom centre Slovákov v Rumunsku. Prvé zmienky o Nadlaku sú z roku 1313 a slovenská kolonizácia tam začala pred vyše dvesto rokmi, v roku 1803, keď sa sem začali sťahovať Slováci z Maďarska, zo Slovenského Komloša, Sarvaša, Bekešskej Čaby (tzv. Druhotná kolonizácia Dolnej Zeme) a Slováci z Gemera, Liptova a Oravy. Väčšina Slovákov je evanjelického vyznania. Na námestí je dominant, veľký evanjelický kostol s viacerými historickými tabuľami. Takisto sa tu nachádza aj rímskokatolícky kostol zasvätený sv. Petrovi a Pavlovi, grékokatolícky kostol a pravoslávny kostol. Vedľa obecného úradu majú pekný kultúrny dom a neďaleké sídlo Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku. Na jeseň organizujú Nadladčania medzinárodnu prehliadku sólistov slovenskej ľudovej piesne. Pôsobí tu folklórny súbor Salašan – najznámejší slovenský folklórny súbor v Rumunsku. Známa je aj ochotnícka divadelná skupina Mladých srdc z Nadlaku – nezvyčajný dvojgeneračný ochotnícky projekt, kde sa na jednej scéne stretávaju dve generácie: generácia starých rodičov a generácia vnukov. Ochotnícke divadlo má tu vyše storočnú tradíciu. V Nadlaku pôsobí Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku. Významná je činnosť Školského strediska Jozefa Gregora Tajovského, spisovateľa, ktorý v Nadlaku pôsobil a žil 6 rokov. Mesto Nadlak organizuje množstvo odborných, vedeckých vzdelávacich a literárnych podujatí. Pôsobí tu dokonca aj šesť slovenských spisovateľov.

Na námestí sme si pochutnali na špecialite z Nadlaku - na parených buchtách.

Deti sa učia v slovenskej škole všetky predmety v slovenčine, pričom rodinné zázemie tento najpodstatnejší znak slovenskosti našich krajanov v Nadlaku ešte znásobuje, lebo doma sa vypráva len po slovensky. V diskusii sme sa dozvedeli aj súčasné negatíva, ktoré trápia mesto Nadlak. Mládež v globalizačnom zhone uteká, pretože nemá prácu a je nútená emigrovať za chlebom hlavne do Talianska alebo Nemecka, ale aj na Slovensko. Príchodom rumunského členstva v EU, viacerí rumunskí Slováci, ktorí boli zamestnaní v rôznych profesiach na hraničnom prechode do Maďarska stratili zamestnania, pretože sa zrušili hranice s Maďarskom.

Ťažko sa nám v noci odchádzalo z Nadlaku, pretože sme tu stretli množstvo priateľov, príjemných krajanov, u ktorých obdivujeme, že aj po viac ako dvesto rokoch života v cudzej krajine, ktorá sa im stala domovom, sú stále hrdí Slováci, uchovávajú a zachovávajú si reč predkov a sú predovšetkým hrdí na svoj pôvod. Sú nám mnohým Slovákom žijúcim v Kanade príkladným vzorom.

Text a fotografie Paul Stacho, Stoney Creek

FILMOVE MÚZEUM V TALIANSKOM TURÍNE

V talianskom Turíne je množstvo turistických zaujímavostí. V tomto významnom severotalianskom priemyselno-kultúrnom centre, mimochodom v centre automobilového gigantu FIAT, máte obrovské množstvo možností. Ak však chcete uvidieť niečo svetové - takpovediac „Svetový chrám kinematografie" - nezabudnite navštíviť MUSEO NACIONALE DEL CINEMA. Určite neobanujete. Ja som tam strávil hodiny a hodiny... a nebanujem.

Prečo práve kino? Pretože film je obrovským zábavným médiom, a to už vyše sto rokov. Pretože je zaujímavé ísť do kina pozrieť si ten báječný a fantastický svet, ktorý mení ľudské predstavy na realitu, hoci trvá mnohokrát len chvíľkovo pokým neskončí posledný meter celuloidového pásu vo filmovej premietačke.

Múzeum sa nachádza vo veži, ktorá sa nazýva Mole Antonelliana. Táto dominanta mesta Turína je vysoká 167 metrov. Pôvodne to mala byť židovská synagóga. Keď židovská obec nebola schopná dofinancovať nedokončenú stavbu, odkúpilo ju mesto. V tejto nádhernej a honosnej budove v roku 2000 zriadili múzeum kinematografie. Bližšie informácie vám poskytne webový link na: www.museocinema.it.

V spomínanom múzeu premietajú filmy a poriadajú rôzne zaujímave festivaly. Je tu sústredená jedna z najväčších filmoték sveta. Vnútri múzea je vytvorená celistvá výstavná plocha, rozdelená len podlažiami. Návštevník tu nahliadne do vývoja kinematografie od prvopočiatkov, objaví dejiny fotografie, prejde zbierkami a ukážkami nemých, ale aj zvukových filmov, uvidí veľa filmových kulís a rekvizít, zaujmú ho dobové filmové plagáty a ďalšie množstvo filmových artefaktov. Súčasťou múzea je aj knižnica s archívom.

Na záver má návštevník, ktorý sa doslovne nasýtil pozlátkom sveta kinematografie, možnosť vyviesť sa preskleným výťahom úplne na vrchol tejto nádhernej veže a vychutnať si vtáčiu perspektívu prenádherného Turína s pohľadom na neďaleké Alpy. Stojí to zato.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Celkový pohľad na Gillette zámok nachádzajúci sa na kopci nad riekou Connecticut.

Pracovňa Williama Gilletta na zámku Seventh Sisters

Americký zámok „Siedma Sestra"

Amerika, aj keď je obrovská, nemá toľko hradov a zámkov ako maličké, ale v tomto smere veľmi bohaté Slovensko. Aj keď sa k tým slovenským nedajú prirovnať predsa dokážete na severoamerickom kontinente objaviť nádheru aj v replikách starovekých zámkov .

Jeden z nich sa nachádza pri mestečku East Haddam a Lyme v štáte Connecticut, len tri hodinky vzdialené autom od New York City. Tento zámok je umiestnený v nádhernom prírodnom prostredí na kopci „Seventh Sister" (Siedma Sestra) nad riekou Conencticut. Palác s 24 miestnosťami podľa vzoru stredovekého zámku má zaujímavú históriu. Bol postavený za 5 rokov v roku 1919 hereckou osobnosťou tej doby, Williamom Gilletom (1853-1937), mimochodom najznámejším predstaviteľom hereckej roly Sherlocka Holmesa.

Ako postava svetoznámeho dedektíva vystúpil na javisku počas svojho života vyše 1300-krát a jeho podoba prostredníctvom fotografie sa stala synonymom tejto legendy. Stal sa teda preslávený postavou Sherlocka Holmesa dokonca aj v samotnom Anglicku. Bol jedným z najlepšie platených hercov tej doby a do výstavby tohto zámku zainvestoval vyše tretinu svojich úspor. Okrem zámku si postavil aj súkromnu železnicu, vrátane tunela. Gillettovou vášňou už od detstva boli parné a elektrické vláčiky. Od roku 1986 tento komplex je pod oficiálnym názvom Gillette Castle State Park (rozloha 74 ha) zaregistrovaný ako miesto historického významu USA. Zaujímavé je, že dizajn zámku si spravil samotný herec Gillette, lebo okrem hereckého nadania mal aj neuveriteľne technické nadanie. V zámku vás zaujme napríklad technická nápaditosť bezpečnostných zámkov na dverách, skryté zrkadlá na sledovanie verejných miestností pre hostí, ktoré Gillette sústredil do svojej spálne. Rovnako zaujímavý je aj protipožiarny bezpečnostný systém, ústredné kúrenie s kotolňou, alebo pohodlné americké kúpeľne . Hosťami tohto zámku boli takí návštevníci ako Albert Einstein, Charlie Chaplin a ďalšie osobnosti z amerických umeleckých a politických kruhov 20. storočia.

Ak vás niekedy vaša cesta privedie do najjužnejšej časti Nového Anglicka (New England) v Spojených štátoch a budete chcieť navštíviť kópiu stredovekého zámku, navštívte Gillette zámok a budete si môcť povedať, že po tomto zámku sa „okrem mňa" prechádzali tu aj také osobnosti ako Albert Einstein a Charlie Chaplin.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Staršia generácia si dobre pamätá na dobu, keď na železnici premávali len parné rušne. Dnes je to už len zašlá nostalgia. Keď si človek chce pripomenúť slávu pamých lokomotív musí navštíviť na severoamerickom kontinente také miesta, kde nám túto atrakciu je možno uvidieť. Jedným z takých miest je aj The Valley Railroad Company so železničnou stanicou v historickom malom americkom mestečku Essex v štáte Connecticut. http://essexsteamtrain.com. Možno si vybrať z nasledovných výletov:

ESSEX STEAM TRAIN AND RIVERBOAT.

Počas dva a pol hodinovej scénickej jazdy v historických vagónoch ťahaných parnou lokomotívou a ďalšej hodinovej riečnej plavby na lodi údolím po rieke Connecticut, si môžete vychutnávať nádhernú prírodu. American The Nature Conservancy (Americký spolok ochrancov prírody) označilo toto miesto ako jedno z posledných na zemeguli, kde si takúto zaujímavú kombináciu jazdy historickou železnicou a riečnou plavbou na lodi môžete dopriať.

ESSEX CLIPPER TRAIN

Opäť 2,5 hodinová jazda v elegantných štýlových reštauračných vozňoch železničnej spoločnosti Pullman z r. 1920 so štyrmi chodmi jedál z americkej kuchyne, ktoré sú vo vlaku pre účastníkov tejto kulinárno-scénickej jazdy čerstvo pripravované zručnými kuchármi.

NORTH POLE EXPRESS

V novembri a v decembri tento expres prevezie rodičov s deťmi až na (fiktívny) Severný Pól. Nechýba pritom ani veselá zábava so Santa Clausom spojená s podávaním koláčikov a horúceho kakaa. Santa Claus rozdáva pamätné darčeky a deti majú nezabudnuteľné spomienky na túto jazdu so Santom na Severný Pól.

Text a foto: Paul Stacho, Stoney Creek

Hamiltonské vojenské múzeum

Ubehlo už vyše sedemdesiat rokov od skončenia 2. svetovej vojny. Letectvo bolo hybnou silou nielen vtedy, ale aj v dnešných novodobých vojnových konfliktoch. Bombardovacie lietadla teda dodnes hrajú „prvé husle" v súbojoch v oblakoch.

Protihitlerovská koalícia nebola v začiatkoch vojny dostatočne pripravená odolávať povestnej Goeringovej Luftwaffe. Určitá podstatná zmena nastala až vtedy, keď v januári 1941 vzlietol prvý typ bombardovacieho lietadla značky Lancaster. Vyrábal sa nielen vo Veľkej Británii, ale aj u nás v Kanade v okolí Toronta a Hamiltonu. Na tú dobu to bol technický zázrak v kategórii bombardovacích lietadiel. Dokázal prepraviť trebárs „Grand Slam Bomb", najväčšiu bombu sveta v tej dobe, ktorá vážila vyše 10 ton (22 000 lb) a dokázala bez problému zničiť nemecké podzemné fabriky, bunkre, priehrady a mnohé ďalšie opevnené nepriateľské strategické ciele.

Lancaster bol skutočne bombardovací zázrak 2. svetovej vojny. Pre zaujímavosť, tento druh lietadla sa musel skladať z 55 tisíc samostatných častí. Vrchol produkcie tohto typu bombardéra bol v auguste 1944, keď sa v Anglicku a v Kanade dohromady vyrobilo 293 kusov. Celkovo sa počas vojny vyrobilo 7377 Lancastrov, z toho 430 kusov v oblasti Toronta a Hamiltonu. Skladali ich mnohokrát práve aj slovenské ruky, lebo mnohí Kanadskí Slováci a Slovenky pracovali počas vojny ako civilní zamestnanci vo vojenských fabrikách v Kanade. Dnes už na svete existuje dohromady len 17 kusov týchto bombardérov, lebo boli buď zničené, zošrotované, alebo ležia ešte ako neobjavené ponorené v oceánoch a džungliach sveta.

Len dva Lancastery sú dodnes funkčné a dokážu aj lietať. Jeden z nich je v Európe v Anglicku v Lincolnshire. Vy, čitatelia Slova z Britskej Kolumbie, ak chcete takýto unikát uvidieť na severoameriskom kontinente, musíte „doletiet" do Hamiltonu. V leteckom múzeu, ktorý je súčasťou hamiltonského medzinárodného letiska, ho ľahko objavíte, lebo patrí medzi najväčší a najhodnotnejší exponát muzeálneho fondu.

Vera (tak prezývajú vojnoví piloti tento bombardér) objavíte teda vo vojenskom leteckom múzeu v Hamiltone (Canadian Warpane Heritage Museum) http:/www.warplane.com, ktorý patrí bezpochyby medzi svetovú špičku v oblasti vojenskej leteckej histórie.

Text and Photography: Paul Stacho, Stoney Creek, Canada

Sociálne siete

Sociálne médiá sú najsilnejšou drogou ľudstva a najväčšou pascou slobody indivídua

K nim zaraďujem samozrejme aj internet. Možno preto povedať, že takmer celá svetová populácia je užívateľom tejto drogy. Len málokto z jej užívateľov sa však dokáže ňou „kŕmiť" len v malých rozumných a rozvážnych dávkach. U veľkej väčšiny je to väčšia závislosť, ako napríklad u tých, ktorí sú závislí od alkoholu.

Táto novodobá digitálno-technologická droga je pre našu doba zaiste aj nesmierne dôležitá, lebo spôsobila podstatne väčšiu revolúciu, ako bola kopernikánska alebo hoci aj newtonovská revolúcia. Ovplynila takmer všetko, čo sa nás bytostne dotýka: zamestnanie, vzťahy, sociálne kontakty,... a dokonca aj hlboké štruktúry našej osobnej identity.

Práve preto je to veľmi chúlostivá záležitosť naučiť sa s ňou veľmi racionálne zaobchádzať – lebo je to dvojsečná zbraň. Má aj dôležité a pozitívne aspekty, na druhej strane však aj nesmierne negatívne a vyslovene škodlivé. Okrem iného nás môže urobiť aj psychicky chorými indivíduami.

Medzičasom vzniklo aj nové vedecké odvetvie – informačná filozofia.

Veľké koncerny, ktoré sú celosvetovými digitálnymi vladcami-cisármi, sa už dávno stali absolútne bezohľadnými žravými „chobotnicami", ktoré do svojich všemocných chápadiel zberajú žiadostivo akékoľvek informačné dáta.

Je to osobnou katastrofou každého človeka, ak digitálne drogy užíva bez toho, aby si uvedomil obrovské nebezpečie, do ktorého sa sám vydáva.

Vo všeobecnosti sa každý z nás cíti ohrozený, ak niekto cudzí prenikne do jeho súkromnej sféry, ktorou sú napríklad aj jeho privátne priestory. Ale bez rozmýšľania nespočetne mnohí z nás odovzdajú tejto chobotnici aj svoje najprivátnejšie informácie, ktoré v inom prípade neprezradia ani najlepšiemu priateľovi. To je naivné, absolútne neopatrné konanie.

Akoby to bol trvalý skrat takého mozgu.

Napríklad o Nemcoch bolo vždy známe, že nie sú veľmi zdieľaví v oblasti ich súkromných záležitostí. To však je už len minulosť. Je len ťažko pochopiteľným a vysvetliteľným paradoxom, prečo tak ochotne a nadšene zveríme dokonalému špiónovi Facebooku, akékoľvek, aj tie najintímnejšie tajomstvá nášho mozgu i nášho tela.

Nikdy som nekomunikoval s Facebookom a dokonca - ako veľmi frekventovaný publicista - nemám a nemal som nikdy ani vlastný mobil. To je ďalší extrémny špión, ktorý ľudí kontroluje a špiónuje na každom kroku. Na veľmi diskrétnu komunikáciu používam špeciálne metódy, ktoré po mne nezanechajú nijakú stopu. A rovnako som pre takýto druh komunikácie dosiahnuteľný len ich prostredníctvom.

Veľkým paradoxným fenoménom našej psychy - narušenej doslovne už patologickým konzumom všetkého, čo umožňujú sociálne médiá - je nasledovná skutočnosť.

Príklad : Rodičia dvanásťročnej dcéry bez najmenšieho problému dajú na Facebook jej fotografie v plavkách. Keď si ich tam niekto (v podstate ktokoľvek) pozrie, nie je na tom nič, absolútne nič závadné. Ale ak by ten dotyčný niekto prišel k týmto rodičom, zazvonil pri dverách ich bytu a povedal, že by chcel vidieť ich dcéru v plavkách, tak by to bol pre nich vrcholne amorálny akt a celkom iste by ho udali na polícii.

Filozoficky vyjadrím tento nezmyselný paradox našej pokrivenej morálky takto: Našu súkromnú sféru pokladáme za niečo jednosmerné, podobne jednosmernej ulici, kde je premávka dovolená len jedným smerom. Ak „šípka" z našej privátnej sféry smeruje von, je to pre nás v poriadku. Ak by však odrazu smerovala dovnútra, tak nás to hneď vyvedie z rovnováhy. To je ale absurdná „chyba nášho myslenia" a sociálne siete tento problém ešte viac zosilňujú.

Môj názor je, že spoločnosť by mala ľudí, užívateľov sociálnych médií, najmä mladistvých, chrániť samých pred sebou pred touto nebezečnou drogou.

Ďalšie obrovské nebezpečie, ktoré súvisí so sociálnymi sieťami a z nich nepriamo vyplýva (ešte donedávna bolo podceňované aj odborníkmi), je už teraz nekalkulovateľné riziko s umelou superinteligenciou. Ja som už pred viac ako dvadsiatimi rokmi v mojej knihe Tajomstvá kozmu prognostikoval, že ľudstvu hrozí panstvo superinteligentných robotov. Medzičasom je to už diskutovaná téma aj vo vedeckých kruhoch.

Mimochodom, bol to Angličan Alan Turing, kto položil základy umelej inteligencie. Bol géniom, stal sa aj hrdinom vojny, ale aj tragickou figúrou.

Umelá inteligencia urobila v posledných rokoch obrovský pokrok. A tak, ako nás už dnes sociálne siete fakticky totálne ovládajú a manipulujú, tak to bude za niekoľko desaťročí, najneskôr ale do sto rokov, aj s umelou superinteligenciou, avšak s oveľa hrozivejšími dôsledkami pre ľudstvo.

V extrémnom prípade, ktorý je však veľmi pravdepodobný, nás robotická inteligencia úplne „stiahne z premávky" – so všetkými konzekvenciami.

Preto by sme mali investovať oveľa menej do robotickej inteligencie. A konečne prestať s tým, čo nás priam démonicky fascinuje a ovláda, a to je vytváranie a konštruovanie robotov, ktorí majú byť čo najvernejším duplikátom nás samých.

Dokonca myslíme už aj na to, že chceme skonštruovať robotov, ktorí majú byť schopnejšou a dokonalejšou variantou človeka. Niečo také bude ale osudovou a smrteľnou chybou ľudstva. Z tejto nebezpečnej hry, ktorá nás môže pripraviť o všetko, by sme mali čo najskôr vystúpiť.

Obávam sa však, že je ale už neskoro, a tak ako nedokážeme vytvoriť svet bez zbraní, v ktorom by nikto nikoho neohrozoval, tak sa už nedokážeme zriekнuť pocitu, že sme schopní - a tak podobní bohom - vytvoriť „bytosti" s dokonalejšími schopnosťami, ako ich máme my. Pritom celkom zabúdame, alebo nechceme akceptovať, že nás napokon navždy zvrhnú z nášho trónu.

Roman Bednar

http://www.roman-bednar.com/

Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri Matici slovenskej opätovne naštartovala svoju činnosť

Od roku 2010 nastalo v činnosti Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri MS (ďalej len RSŽZ pri MS) hluché obdobie. Rada prestala zasadať, stratila svoju činnosť... Podľa Stanov Matice slovenskej je však RSŽZ pri MS veľmi dôležitý orgán, ktorý funguje ako poradný orgán MS pre styk a spoluprácu so slovenským zahraničím. RSŽZ pri MS sa spravidla stretávala raz za rok. Po dlhšej časovej odmike i absencii jej výstupov bolo potrebné nielen opätovne naštartovať jej nenahraditeľnú činnosť, ale Radu i legislatívne „podkuť" – opätovne ju kreovať, prijať jej štatút a priamou voľbou zvoliť jej predsedu, podpredsedov, členov i prípadných náhradníkov.

Krajanské múzeum MS začalo prvotné snahy k jej oživotvoreniu vyvíjať už v polovici júla tohto roku.

Dňa 11.11.2015 sa v Martine, na pôde Výborovne Matice slovenskej, strelo pätnásť delegátov zo zahraničia, spoločne s činovníkmi Matice slovenskej. Kvôli vzdialenosti i zdravotným problémom svoj súhlas s členstvom v Rade vyjadrili ďalšie štyri krajiny (Ukrajina, Česko, Čierna Hora a Kanada), ktoré na rokovanie síce svojho delegáta neposlali, ale príspevky do KM zaslali elektronicky a priamou voľbou ostaných zúčastnených s volebným právom, boli zvolení za členov RSŽZ.

Zasadanie RSŽZ pri MS otvoril v mene predsedu Matice slovenskej, Mariána Tkáča, predseda Dozorného výboru MS, Štefan Martinkovič, ktorý hostí srdečne privítal a poďakoval im za spoluprácu s MS. Na jeho slová nadviazal tajomník MS, Marek Hanuska, ktorý pri tejto príležitosti dal delegátom vyhotoviť pamätné listy. Tie delegátom spoločne s knižnými darmi odovzdal. Predseda MS, Marián Tkáč, sa hosťom prihovoril v poobedných hodinách, po príchode zo služobnej cesty v Čadci.

Schvaľovanie programu, rokovacieho poriadku, návrhu štatútu RSŽZ pri MS, volebného poriadku, kandidačných listín a samotné riadenie volieb viedol riaditeľ Členského ústredia MS, Martin Fejko. RSŽZ si na nasledovné, štvorročné obdobie zvolilo priamou voľbou v tajnom hlasovaní za svoju predsedníčku Katarínu Melegovú-Melichovú (predsedníčka Matice slovenskej v Srbsku). Podpredsednícke miesta budú zastávať: Alžbeta Hollerová-Račková (predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku) a Adrian Miroslav Merka (predseda Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku). Členmi RSŽZ pri MS sa stali: za Chorvátsko – Mirko Vavra (predseda Zväzu Slovákov v Chorvátsku) a ako náhradníčky boli zvolené: Sandra Kralj Vukšić, šéfredaktorka časopisu Premeň a riaditeľka SKC Našice, Miroslava Gržinić, podpredsedníčka Zväzu Slovákov v Chorvátsku pre kultúru a Branka Baksa, tajomníčka Zväzu Slovákov v Chorvátsku. Za Česko v Rade bude zasadať Peter Lipták (prvý podpredseda Obce Slovákov v Českej republike), za Švédsko: Dušan Daučík (čestný predseda Švédsko-slovenského spolku), za Kanadu: Marry Ann Doucette (predsedníčka Kanadskej Slovenskej ligy); za Ukrajinu: Jozef Hajniš (predseda Matice slovenskej na Ukrajine); za Francúzsko: Edita Manáková (predsedníčka Spolku francúzsko-slovenského priateľstva); za Poľsko: Ľudomír Molitoris (generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku) a ako jeho náhradníčka bude v Rade participovať Milica Majeriková-Molitoris (redaktorka krajanského periodika Život). Za Čiernu Horu bude mať v Rade mandát Michal Spevák (predseda Čiernohorsko-slovenského priateľstva).

Svoje zastúpenie v Rade bude mať aj zástupca Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Pavol Meleg a predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí, Vladimír Skalský. Za jeho náhradníka bol zvolený Pavel Obrcian. Členmi Rady ex offo budú tiež zástupcovia Matice slovenskej, II. podpredseda MS, Marián Gešper a riaditeľka KM MS, Zuzana Pavelcová.

Stojaci zľava: p. Molitoris – Poľsko, p. Daučík - Švédsko, p. Meleg – ÚSŽZ (čiastočne skrytý), p. Majeriková-Molitoris - Poľsko, p. Manáková - Francúzsko, Ľubomír Kraľovanský - člen výboru MS, p. Skalský - predseda SZSZ, Zuzana Pavelcová - riaditeľka KM MS, M. Gešper - II. podpredseda MS, Mirko Vavra - Chorvátsko, Miroslava Gržinić - Chorvátsko, p. Sandra Kralj Vukšić - Chorvátsko, Branka Baksa – Chorvátsko

Sediaci zľava: Adrian Miroslav Merka - Rumunsko, Katarína Melegová-Melichová - Srbsko, Alžbeta Hollerová-Račková – Maďarsko

Zasadania sa priamo zúčastnilo pätnásť zahraničných delegátov z ôsmich štátov Európy (Chorvátsko, Švédsko, Maďarsko, Francúzsko, Srbsko, Rumunsko, Česko, Poľsko). Mandát v RSŽZ pri MS bude mať aj Kanada, Čierna Hora a Ukrajina (ktoré s MS spolupracovali diaľkovo). Novozvolení členovia RSŽZ pri MS na svojom zasadaní prijali nasledovné závery:

1) RSŽZ pri MS navrhuje, aby pri ďalšom zasadaní RSŽZ pri MS boli prítomní počas celého rokovania všetci vedúci funkcionári MS.

2) RSŽZ pri MS navrhuje zmenu Stanov MS v oblasti zjednodušenia legislatívy vzniku MO MS v zahraničí a navrhuje zníženie poplatku za kolektívne členstvo v MS.

3) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS aktívne pôsobila pri oživotvorení MO MS v zahraničí.

4) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS pomohla podporiť vydavateľskú a edičnú činnosť krajanov podporou tlače krajanských periodík a publikácií v tlačiarni Neografia.

5) RSŽZ pri MS navrhuje, aby sa uskutočňovala výmena publikácií medzi MS a členskými organizáciami RSŽZ pri MS.

6) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS podporovala vlastivedné zájazdy krajanských detí a mládeže, a to aj za pomoci využitia kapacít matičného nehnuteľného majetku.

7) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS vyvinula smerom k vládnym inštitúciám iniciatívy na podporu zvýšenia štátnych dotácií pre Slovákov žijúcich v zahraničí a na podporu prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí.

8) RSŽZ pri MS navrhuje, aby Matica slovenská vyvinula aktivity na podporu sprístupnenia slovenského vysielania verejno-právnej televízie v zahraničí.

9) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS venovala väčšiu pozornosť prezentácii významných osobností slovenských dejín doma i osobností slovenských dejín v zahraničí.

10) RSŽZ pri MS navrhuje, aby MS a SZSZ spolupracovali pri projekte vzniku Centra slovenského zahraničia v Bratislave a projekte pri príležitosti predsedníctva SR v EÚ.

11) RSŽZ pri MS odporúča štátnym orgánom SR zvýšiť finančnú podporu Matice slovenskej, najstaršej národnej, kultúrnej a vedeckej ustanovizne Slovákov, osobitne v prospech aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí.

Rada vo svojom Štatúte definovala frekvenciu svojho stretávania sa spravidla raz ročne. A tak o rok, opäť na jeseň, bude môcť novozvolená Rada bilancovať, hodnotiť i vytyčovať si nové ciele.

Zuzana Pavelcová

Gabriel Glovacký U Troch pirátov v Košiciach

Nedávny krst knihy Gabriela Glovackého Zlodej bozkov v reštaurácii U troch pirátov sa z pôvodného podujatia o literatúre, premenil v honosné spoločenské podujatie, na ktorom nechýbali ani mnohí výtvarníci, herci, literáti a muzikanti.

Glovacký svoju výpoveď v najnovšej básnickej zbierke Zlodej bozkov s plnou dôverou zveruje voľnému veršu, miestami básne spestruje veršom viazaným. U čitateľa provokuje zvedavosť - dopracovať sa k pochopeniu pestrého spektra cudzích výrazov.

Sestre Glovackého Mgr. Márii Bareánovej, rod. Glovackej sa javí zaujímavo posolstvo génov, keď tvrdí, že v sebe nosíme úžasný genopis zrodený z metamorfóz mikrokozmov našich predkov, zakódovaný tajným kódom Stvoriteľa...

Objavujeme vzácne posolstvo génov. Ich odkaz je jasný: - Poľudšti, vyzdvihni na najvyšší piedestál a odovzdaj ďalej. Preto po celé stáročia prežili v nás aj tvoje gény, slávny poľský rytier Glowaczki, aj keď dnes sme len rytieri bez meča. V životných bojoch odvážne tasíme holé srdcia. Zloduchov zabíjame šípmi nehy v očiach. Najsilnejšou našou zbraňou je sila slova, explózia citov.

V množstve blahoželaní a príjemných želaní sa dobre rozpráva o všetkých náležitostiach každodenného života. Úsmev strieda zadumanie, krása kvetov a vôňa čerstvých koláčov opája hádam viac ako ponúkané víno. Je tu chvíľa, keď má človek blízko k človeku...

Ešte raz kĺžem po riadkoch knihy a v tichu poézie si čítam niektoré myšlienky velikánov, s ktorými sa autor hrá a dáva im svoju vlastnú podobu. Sú to slová – básne, čo robia náš svet priezračnejším a čistejším, možno i boľavým, ale precíteným a azda i preto zaujímavým.

Všetko už bolo povedané. Aj Glovackého slová ako keby nás denno-denne stretávali na ulici v meste, v škole, v krčme, v posteli...Veď blázni sú šťastní, keď si žijú svoj vlastný cudzí svet.

Svet je už dávno hotový, ale básnik mu dáva možnosť vlastného výkladu. Hľadí do diaľav, ale vidí zblízka. V noci je mnohé zrazu akosi viac jasné a priehľadné.

Mám rád hru so slovami. Glovacký je dobrým pozorovateľom života, má svet prečítaný, a to nielen z kníh. Jeho videnie je svojské a azda aj preto zaujímavé, také, ktoré konštruuje svet podľa svojho gusta, také, ktoré okrem výpovede v sebe nesie aj farebnosť a neopakovateľný pohľad, ktorému mnohí hovoria – poézia.

Slovo bolo na počiatku. A buďme radi, že tu prebýva s nami naďalej, že je aj v súčasnosti s nami a Boh dá, že tu bude aj do budúcnosti nielen ako formotvorný základ, ale aj vysoká nadstavba, čo svojou silou konštruuje svet a robí ho zrozumiteľnejším a krajším...

Pekné podujatie sa teda skončilo. Jeho úroveň sa snažil držať na hladine bývalý bábkoherec Juraj Gančanský, pesničkovú časť dobre zvládal Mgr. Ján Bič, otec známeho syna Peter Bič Project, páčila sa i najnovšia hudobná skladba Vlada Železňáka mladšieho Sedem divov Košíc, s ktorou postupuje ako víťaz celoslovenskej súťaže do medzinárodnej súťaže, no a ženské hudobné talenty zastupovala pôvodne Ukrajinka, Ľuba Gerusová, ktorá sa u nás dobre „zadaptovala" a spievala najmä slovenské ľudovky.

Vydavateľ ESOFIE J. Ivan v Prešove poďakoval za ilustrácie Dušanovi Balážovi a za obálku Gabrielovi Schmotzerovi. Za obohatenie kultúrneho života mestskej časti Nad jazerom autorovi i prítomným poďakovala zase starostka Ing. Lenka Kovačevičová, sponzorsky prispela aj starostka a poslanci OÚ v Zemplínskej Teplici Mgr. Jozefína Uhaľová a riaditeľ Súkromnej základnej umeleckej školy Hviezdička Mgr. Vlado Železňák.

Zbierku, ktorá vyšla k 70-ročnému životnému jubileu, autor venoval milovanej, vzácnej a nenahraditeľnej manželke, deťom, vnúčatám, celej rodine, bývalým televíznym spolupracovníkom, skladateľom, výtvarníkom, pedagogickému kolektívu, pani Múze a všetkým priaznivcom poézie, najmä poetke - svojej sestre Márii a vnučke Michaele, ktoré šíria genetické posolstvá.

Tak skúste si zohnať túto útlu knižku a čítajte, obohacujte svoj život i život svojich najbližších, no i všetkých ľudí na svete, lebo nielen peniaze nás robia bohatými...

PaedDr. Jozef Dzurjak

3 ukážky básní Gabriela Glovackého zo zbierky Zlodej Bozkov

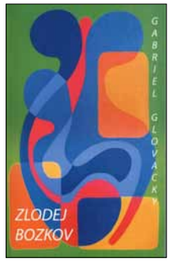

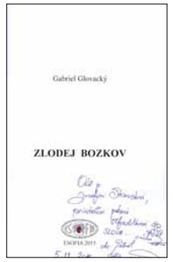

Bozk – najzrozumiteľnejšia reč

Úprimný bozk otvára brány empatie,
vychádza z malého zemetrasenia
v hlbkach duše.
Aj najkrajšia metafora ho nenahtadí,
lebo má jedinečnú váhu a silu.
Má tisíc podôb.
Dotyky pier
sú najkrajšou modlitbou,
ktorá preniká do útrob.
Na jej krídlach nesú motýle
najkrajšie výzvy,
ktoré dávajú na blizny kvetov.
Čistý bozk je najzrozumeteľnejšou rečou!

Ťažká hodina smútku

Stále čakám,
či zavoláš, Jožo,
odobríš verše,
vyzdobíš ich úžasnou kreatívnou grafikou.
Dýka! Rovno do srdca!
Zaspal si v spánku.
Anjeli ťa vyniesli na krídlach.
Miešam koktail sĺz,
skladám náhrdelník spomienok.
Barbarka spieva Neptúnovi
pri čiernomorských vlnách.
Mám slnkom zaviate viečka
aj na Renezanciu alebo Krvácanie nehy.
Premieta sa aj film televíznych fragmentov
a tvojej jedinečnej grafiky.
Nosím ju v srdci, aj môj portrét.
Navštívim ťa v nebeskej galérii.
Prečítam novú zbierku.
A dlho budeme mlčať.
A dlho nám bude dobre.

Vzácna minca

Si ako minca na dne oceánu.
Dostať sa k nej je veľmi ťažko.
Práve preto si vzácna,
jedinečná z oboch strán.
Každý ponor za pokladom
v skafandri božského Leonarda da Vinciho
otvára nové poznania,
nové spektrum synchronizácie.
Zvoníš úprimnosťou a čistotou,
ponúkaš mnohé netušené záhady,
skoro ako úsmev Mony Lisy,
ktorý ešte nikto presne nedefinoval.

© Paul Stacho

Kuba, december 2015

Náš fotoreportér, Paul Stacho z Niagary, sa vrátil z návštevy Kuby. Čitateľom Slova z Britskej Kolumbie posiela kubánsky pozdrav k Vianociam a do Nového roku 2016.

© Paul Stacho

Článok Paula Stachu o Kube, prišiel až po uzavierke tohoto čísla. Našli sme aspoň „kúsok plochy" na uverejnenie úvodu.

Kuba sa mnohokrát v turistických reklamných materiáloch uvádza ako „Ostrov Slobody" „Cuba Libre". Všetko je relatívny pojem, aj to slovíčko „Slobodná Kuba". Na Kube som mal možnosť byť vyše 30-krát, ale vždy len v turistickom rezorte a bez možnosti spoznania života Kubáncov. Je obrovský rozdiel žiť ako Kubánec na Ostrove Slobody, alebo byť tam ako cudzinec na dovolenke. No až teraz som konečne videl a pochopil Kubu z kuchynského pohľadu – čiže pozrel som sa aj „pod pokrievku". Nakukol som, aký je vlastne život v Havane bez turistického pozlátka. Pomohol mi v tom Amigo Stano, Slovák z Toronta, ktorý v rokoch Husákovej éry pracoval vyše päť rokov ako geologický expert z ČSSR v Havane. Vďaka jeho udržiavaným havanským konexiám som mal možnosť spoznať Kubu objektívnejšie, lebo som bol v styku priamo „s domorodcami".

Najprv spomeniem tri plusy kubánskej spoločnosti. Kubánci sú všeobecne veselý národ, radi sa zabávajú, robí to podľa mňa hlavne to slniečko, rum alebo (UM, BUM – nové názvy rumu podľa bruselských byrokratov - na vysvetlenie pre čitateľov, ktorí nežijú na Slovensku) a hádam aj ten tanec pod palmami. Všade na svete sú plusy a mínusy. Tie mínusy zahraničným turistom nechceme ukazovať, skôr sa ukazuje vždy len to pozlátko. Propaganda existuje v každej spoločnosti…

Toľko úvod k cestopisnému článku Paula Stachu o Kube, ktorý v plnom znení uverejníme v nasledujúcom čísle.

Vianočný pozdrav z Matice slovenskej

Na cesty sa sype ťažký čerstvý sneh, plný mesiac sa skvie medzi miliónmi zlatých, strieborných i bronzovo-žltých hviezd a ľudia, z takmer celého sveta, v teple domova, ticho, túžobne i radostne očakávajú začiatok najkrajších sviatkov roka – sviatkov vianočných.

Práve v tomto čase si matičiari intenzívnejšie pripomínajú, že slovenský svet sa nerozprestiera iba od Bratislavy po Košice, ale jeho hranice objímajú takmer celý svet. V starých archívnych dokumentoch sa neraz nájde fotografia slovenskej rodiny, ktorá oslavuje slovenské Vianoce v Austrálii, zámorí, na Dolnej Zemi či v inom meste Európy. Zdá sa, že z tradícií, ktoré si mladí Slováci odnášali z domoviny, boli azda najdominantnejšie práve tie, ktoré sa praktizovali v magickom čase vianočnom. Naši krajania, či už tí, čo v inej zemi žili 200,100 alebo iba 10 rokov na svoje korene nezabudli. Mnohí z nich si spomínajú na tradičné Vianoce, ktoré zažili ešte s ich prastarými rodičmi v neslovenskej krajine alebo si spomínajú na tie, ktoré zažili v časoch, keď ešte žili na Slovensku.

Vianoce sú azda najkrajší kresťanský sviatok. Človek k človeku má v tomto čase bližšie, v hrudiach bijú slovenské srdcia hlasnejšie, náruč sa otvára širšie, ruky viac hladia, ústa viac chvália...

Pre slovenskú náturu však celoročne ostáva typické, že si z pokolenia na pokolenie zachovávame svoje zvyky, lipneme na starootcovskom dedičstve a nezabúdame na tradičné...

Mnohí z krajanov ešte stále na stromčekoch majú zavesených vyrezávaných drevených anjelikov, krehké bábiky zo šúpolia, kúsky sušeného ovocie, vlašské oriešky, voskové sviece a na štedrovečernom stole sa tkvie krásna, slovenská výšivka.

Podľa starých zvykov je pod ňou ukrytá šupina z kapra – pre bohatstvo a na nej sú položené misky s cesnakom, medom, oplátkami, jablkom i trúnkom – pre zdravie i poslušnosť. A poznáte poveru s orechovou škrupinkou? Keď sa vlašský orech rozpolil, položila sa škrupina na vodu a tomu, komu odplávala najďalej, predpovedala odchod do cudziny. Kto vie, či sa takáto predpoveď ukázala i našim krajanom, ktorých osud zavial ďaleko od svojej domoviny...

Po Štedrej večeri mnohí odchádzali do kostola, iní vytvárali živý Betlehem a chodili spoločne koledovať z jedného konca dediny, na druhý.

Aj my, tak ako betlehemskí koledníci, Vám chceme adresovať naše prianie do všetkých kútov zeme, všade tam, kde žijú naši krajania. Zo sídla a srdca Matice slovenskej, z Martina, Vám chceme z úprimného srdca zaželať krásne, pokojné, radostné a najmä šťastné a veselé Vianoce, plné vzájomnej lásky a pokoja.

Matica slovenská je hrdá na to, že i dnes, v roku 2015, udržujete slovenské zvyky a cítite sa byť Slovákmi.

Šťastné a požehnané, milí krajania!

Zuzana Pavelcová

Milí krajania,

K Vianociam a novému roku Vám prajeme 12 mesiacov šťastia, 52 týždňov zdravia a 365 dní lásky.

Krajanské múzeum Matice slovenskej

Migranti – postreh z Bratislavy

„Keď naši emigrovali v 68-mom, tak toto nerobili. Boli na istej úrovni. Ty keď niekam ideš, do Ameriky, musíš mať víza, ešte aj odtlačky prstov,“ pri vedľajšom stole v McDonalde bratislavského Auparku sa rozhorčovali dve panie v stredných rokoch. Ach, pomyslel som si, oni majú utečencov za turistov. Uvítali by, keby sa ľudia v ohrození života správali slušne, keby mali víza a nerobili by „toto“.

Z počutia si viem predstaviť, že život v bývalom Československu bol nanič. Mnohí ušli. Bol však až taký zlý, aby utekali v státisícoch, tak, ako utekajú Sýrčania? Možno nemohli ujsť. Z televíznej debaty sa dozvedám, že traja z desiatich dnešných utekajúcich sú ekonomickí emigranti/tky. Utekajú pred biedou. Tomu rozumiem. Ja som odišiel zo Slovenska tiež z ekonomických dôvodov. Psychológov a sociálne pracovníčky nevie systém stále zaplatiť, nieto doceniť. Keby som tam zostal, do konca života by som porovnával svoj plat a životnú úroveň s platom kamionistov a iných profesií, kde nie je treba vysokoškolské vzdelanie. Stále by to však nebola taká zlá bieda, aká ženie tisícky ľudí utekajúcich po vlastných, na plavby-neschopných lodiach, v preplnených vlakoch a autobusoch.

Postreh z Viedne

Na vlakovej stanici Vien Haupbanhof mi automat nepredal lístok na vlak do Prahy. Pár minút pred odchodom vlaku som zúfalo hľadal okienko kde by mi predali lístok. Nebolo tam. Dozvedel som sa, že lístky predávajú v miestnosti za sklenenými dverami, keď ma tam pustia. Keď ma tam pustia? Čo tým myslia? Pred sklenenými dverami bola nekonečná rada zúfalo sa tisnúcich utečencov, ktorým pred vstupom dnu bránila rakúska polícia. Nechceli im predať lístky na vlak do Nemecka. Nemci už neprijímali nikoho. „I need to buy a ticket to Prague,“ dvere sa predo mnou roztvorili dokorán.

V tom momente mi došlo, aké mám veľké šťastie

s cestovaním, ale aj v živote. Stačilo by veľmi málo a aj ja som mohol stáť zúfalý za tými sklenenými dverami. Až vtedy som si uvedomil koľko veľa utečencov bolo na stanici. Sedeli všade na zemi, opierajúc sa o steny. Lavičky tam neboli. Keď som vyšiel zo sklenených dverí, nemohol som si ich už nevšímať. Lístok som nekúpil. Nešli im počítače. Vo vlaku som sa opýtal českého páru či je tam stále tak veľa utečencov. Pred dvoma dňami prišli na západnú stanicu a tam nebol nikto.

jk

SPEVÁČKY, SPEVÁCI

Možno ste to práve vy, ktorí si radi zaspievate, stretnete sa s ľudmi rovnakej „krvnej skupiny“ hovoriacimi vašou materinskou rečou vo Vancouveri. Náš spevácky zbor GREAT MORAVIA CHOIR Vás pozýva k spolupráci od januára 2016. Stačí ak máte hudobný sluch, veľké muzikantské srdce a ochotu tímovo pracovať. Nevyžadujeme znalosť notopisu ani predchádzajúce spevácke skúsenosti .

www.pavolschoolofmusic.com | 604 723 0410

Domovské právo

V rodinnom archíve rodiny Kiktovej sa zachoval „Domovský list“ Jána Kiktu, ktorý prišiel do New Westminsteru ako emigrant r.1928. Ján Kikta bol jedným zo zakladateľov Slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

Zaujalo ma, že „Domovský list“ deklaroval, že jeho držiteľ mal „Domovské právo“ v určitej obci. Čo to znamenalo?

Bola to príslušnosť k obci na základe zákona z r. 1871. Domovské právo sa získavalo narodením podľa príslušnosti otca (u manželských detí) alebo matky (u nemanželských detí), výdajom, prijatím do obce, získaním verejného úradu (napríklad kňaz, učiteľ, žandár). Na základe domovského práva vznikal nárok na pobyt v obci a na zaopatrenie pre prípad chudoby. Vandrákov bez práce, ktorí žili z milodarov a boli príťažou pre obyvateľstvo miest a obcí, z nich vyháňali ako bezdomovcov. Domovské právo mohol mať iba uhorský, neskôr československý štátny občan.

V súvislosti s domovským právom bol zaujímavý koncept „Chudobinská povinnosť“. Bola to povinnosť predstavenstva obce zabezpečiť zaopatrenie chudobným a iným osobám odkázaným na cudziu pomoc. Spočívala v poskytnutí miesta na spanie, jedla, odevu, obuvi, lekárskeho ošetrenia, opatery v chorobe či nevládnosti, v poskytnutí kresťanských sviatostí a v zabezpečení pochovania. Chudobným, avšak práceschopným osobám poskytovali predstavenstvá obcí zamestnanie (obecní sluhovia, pastieri, tehliari).

Pomenovanie „tulák“ bolo určené tým, ktorí boli bez zamestnania, zdržovali sa v obci, v ktorej nemali domovské právo a žili z milodarov a drobných krádeží. V čase Rakúsko-Uhorska boli samostatnou sociálnou skupinou (živáň, čavargó). V čase prírodných katastrof a vojen sa počet tulákov vždy zvýšil. Proti tuláctvu boli namierené rozličné zákony. Ťažký priestupok proti verejnej mravnosti sa u cudzincov trestal vykázaním z krajiny, u domácich transportom do domovských obcí (poslať ho šupom domov), nútenými prácami, väzením 8–10 dní, u mladistvých núteným pobytom v polepšovniach.

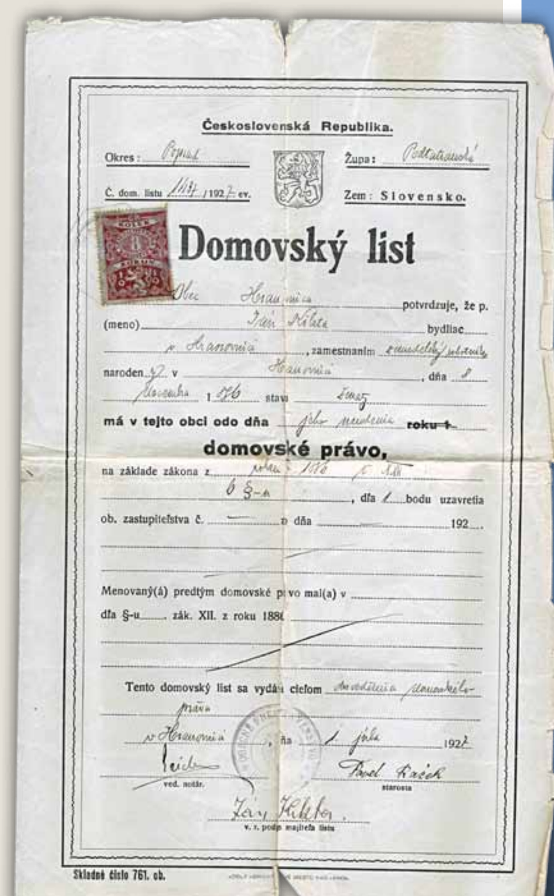

Československá Republika.
Okres: Poprad Župa: Podtatranská
Č. dom. listu 1187/1927 ev. Zem: Slovensko.
Domovský list
Obec ... potvrdzuje, že p.
(meno) Ján Kikta bydlisc
... zamestnaním ...
naroden ... v ... dňa ...
... 1876 stav ženatý
má v tejto obci odo dňa ... roku
domovské právo,
na základe zákona z ...
... dľa ... bodu uzavretia
ob. zastupiteľstva č. ... z dňa ... 192...
Menovaný(á) predtým domovské právo mal(a) v ...
dľa §-u ... zák. XII. z roku 1886
Tento domovský list sa vydáva cieľom ...
... dňa ... júla 1927
ved. notár. starosta
v. r. podpis majiteľa listu
Skladné číslo 761. ob.

Domovské právo bolo v Československu zrušené Zákonom zo dňa 30. júla 1948. Zákon podpísali v.r. Gottwald, Dr. John, Zápotocký, Nosek a Erban. „Domovské právo“ bolo nahradené „trvalým bydliskom“, „Chudobinská povinnosť“ prešla z obce na štát.

Kde máme my, Slováci žijúci v zahraničí, „domovské právo“? A kde ho budú mať tie stotisíce novodobých „migrantov“?

Jožo Starosta

Zdroj: Zora Apáthyová-Rusnáková http://www.ludovakultura.sk

Pozdrav od Štefana

Jozef, zdravím Ťa z Južnej Kalifornie. Gratulujem k 24. číslu! Som rád, že si tam publikoval tú „historickú“ fotku z roku 1974, z prvého ročníka „slávneho“ Slovak 74 H.C. - prvého slovenského hokejoveho klubu vo Vancouveri.

Albína Korema, o ktorom tiež píšeš, som stretol vo Vancouveri. Pomáhal som mu získať inžiniersku akreditáciu cez U.B.C. (University of British Columbia – pozn. editora), ale on bol takou individualitou, ktorá „nepasovala“ do immigrantského života v B.C. v 60-tych a v 70-tych rokoch, kedy immigrant-inžinier musel začať robiť na píle, a myslím, že Ghana bola pre neho to „pravé miesto na zemi“, kde mohol uplatniť svoje vzdelanie a oduševnenie.

Štefan V.

P.S. Keďže píšeš aj o iných Slovákoch vo svete, nie len v B.C., mám pre teba tip. Prepáč, „prepnem“ do angličtiny.

I actually planned to write a short article for SLOVO z BC, about an interesting young Slovak, now bicykling Around the World! But, unfortunately, I have not found the time to write it.

His name is Karol Voltemár and he visited me a few weeks ago during his North American segment, from Vancouver to Eastern Canada then through Niagara Falls to USA, then back to Seattle over the Rockies and continued along the West Coast of USA and now he has passed through California and is currently in Mexico. He is in his third year of this epic world journey, and has bicycled over 50,000 kilometers so far!

Dal som do vyhľadávača meno „Karol Voltemár“ a Google ma priviedol na webové sídlo http://worldbiketravel.com/. Tam som sa dozvedel, že Karol má 35 rokov a narodil sa v Bratislave. Jeho plánovaná cesta na bicykli po svetových kontinentoch má mať 80,000 km, počas ktorej navštívi 60 krajín (mimo iných aj Britskú Kolumbiu). Jeho bicykel a cestovné potreby vážia 50 kg.

Aj vy sa môžete pridať ku Karolovi na hocijktorej etape jeho cesty. Kontaktovať ho môžete rôznym spôsobom: +421 905 343 785, karol.voltemar@gmail.com alebo Twitter: karolvoltemar, Skype: karol.voltemar.

Karol na návšteve u Štefana

17.decembra 2015 bol Karol v Kosta Rike, odkiaľ, cez Facebook, napísal:

Last days were hard and I had to skip cycling due to fewer and sickness. Not good food, strong sun, dirty air on the roads (old cars), some bacteria or virus that hit my lungs. Who knows, but it is time to take a rest. Heni and I moved to Costa Rica - Puerto Viejo where we are staying for few days to get back and be healthy again. We got nice place that is surrounded by the jungle with fresh air, close to the beach and we can enjoy time of being here.

Prechod cez „Rockie Mountains“ v Britskej Kolumbii

30.augusta 2015 vystúpili v Slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri mladí českí hudobní interpréti. Na fotografii zľava: Ivana Michalovičová (organ), Eliška Latawiec (mezzo-soprano), Eva Myslivcová (flauta) a Ján Prchal (violoncello). Uprostred je správca Slovenskej farnosti Rev. Juraj Kopanický.

23. a 24. októbra 2015 sa uskutočnil duchovný seminár „Uzdravenie našich rodín“, ktorý usporiadala slovenská farnosť sv. Cyrila Metoda v New Westminsteri. Seminár viedla p. Diana Mascarenhas z Indie.

7.novembra 2015 usporiadal dr. Viktor Neumann predvianočný koncert komorného orchestra Stradivari Ensemble. V rámci koncertu, prevažne pred slovenským a českým obecenstvom, vystúpil aj spevácky zbor Great Moravia vedený p. Palom Šimončičom.

České a Slovenské Združenie vo Vancouveri usporiadalo 8. novembra 2015 Predvianočný Bazár.

Divadlo Za rohem uviedlo 19., 20. a 21. novembra 2015 v Port Moody divadelnú hru Jána Soloviča „Žobrácke dobrodružstvo“.

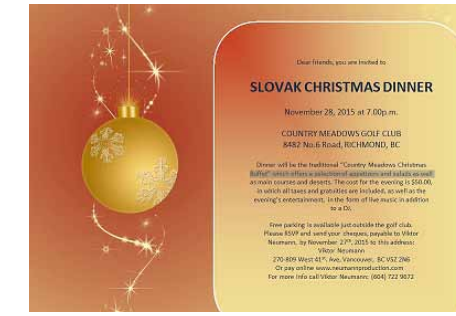

28. novembra 2015 bola Slovenská vianočná večera, ktorú zorganizoval dr. Viktor Neumann.

6.decembra 2015 bol sv. Mikuláš „na roztrhanie“. Zavítal k deťom CaSZ vo Vancouveri aj k deťom v slovenskej farnosti v New Weste.

V osade sv. Cyrila a Metoda v New Westmensteri sa 12. a 13. decembra 2015 uskutočnil 15. výročný predaj vianočného pečiva a ručných prác.

Tradícia rorátnych sv. Omší v adventnom období je stále živá aj v Slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, v Britskej Kolumbii.

V spoločenskej hale slovenskej farnosti v New Westminsteri bola 31.decembra 2015 tradičná Silvestrovská zábava.

Od 1. januára 2016 spúšťa Ministerstvo zahraničných vecí SR novú službu pre verejnosť pod názvom Núdzová SMS. „Cieľom tejto služby je pomôcť zvýšiť bezpečnosť a komfort slovenských občanov cestujúcich do zahraničia. Viac info na www.mzv.sk

Na Slovensku budú 5. marca 2016 parlamentné voľby. Ak ste občan Slovenskej republiky, žijete v zahraničí a chcete sa zúčastniť volieb, máte možnosť voliť poštou. Podmienky a informácie o voľbách nájdete na www.minv.sk/?nr16-posta1. Pozor, treba sa zaregistrovať do 15.januára 2016!

Slovo z Britskej Kolumbie v učebných osnovách

V rámci predmetu Dejiny krajanskej tlače sa študenti Katolíckej univerzity v Ružomberku mohli dozvedieť o fungovaní kanadskej krajanskej tlače. Na prednáške, ktorú si pripravili samotní študenti a ktorá odznela v polovici novembra, sa diskutovalo aj o periodiku Slovo z Britskej Kolubmie.

Podľa mediálnych analytikov patrí v súčasnosti Slovo k najkvalitnejším krajanským periodikám v Kanade. Študenti si na prednáške vypočuli informácie o jeho fungovaní – o redakčnej príprave, obsahovej pestrosti či financovaní. Zaujímal ich aj súčastný stav krajanskej tlače a úroveň slovenčiny v jednotlivých krajinách. U periodika Slovo z Britskej Kolumbie ocenili kvalitnú grafiku, pestrosť rubrík a prevládajúce množstvo príspevkov v slovenskom jazyku. ***„Kanadu mám veľmi rád a viem, že tam žije veľa Slovákov. Je však dobré vedieť, že i keď je Kanada krásna krajina, ľudia sa pomocou novín snažia nezabudnúť na svoje korene. Slovo z Britskej Kolumbie som predtým nepoznal, ale verím, že bude aj naďalej svojou troškou spájať Slovákov na oboch stranách oceána. To, čo krajania robia je ťažké, ale má to zmysel,“*** konštatoval študent žurnalistiky Jakub Liška.

Krajanská tlač je dôležitá, zhodujú sa študenti

Prednáška sa uskutočnila v rámci predmetu Dejiny žurnalistiky – dejiny krajanskej tlače, v rámci ktorého študenti získavajú poznatky o dôvodoch migrácie Slovákov do jednotlivých krajín; o spolkoch, v ktorých sa združujú a o významných mediálnych počinoch krajanov v zahraničí. ***„I keď názov predmetu v sebe zahŕňa slovo dejiny, snažím sa vo svojich prednáškach zamerať hlavne na súčastný stav krajanskej žurnalistiky. Do bádania som zapojila i samotných študentov, ktorým boli pridelené štyri krajiny. Ich úlohou bolo kontaktovať jednotlivé redakcie a zmapovať aktuálnu mediálnu situáciu Slovákov v zahraničí,“*** uviedla Lenka Halamová, dotorandka na Katedre žurnalistiky v Ružomberku a vedúca kurzu. Najbližšie študenti

predstavia krajanské periodiká v Srbsku.

Študenti žurnalistiky vnímajú fungovanie krajanských periodík ako aj Slova z Britskej Kolumbie nanajvýš pozitívne. „Je skvelé, že existujú ľudia, čo generáciu po generácii oživujú slovenský jazyk a lásku k rodnej krajine. Kým existuje slovenská krajanská tlač, existujú aj Slováci v zahraničí,“ myslí si študentka Lucia Melková.

Nikola Kokiová

Čo o nás píšu iní

Srdečne Vás zdravím, pán Starosta. Krajania – kolegovia, či už pani Vierka D´Agostini alebo Pali Stacho ma zásobujú zvesťami, a tak mi Vierka poslala celé PDF 24. čísla Vášho Slova. Vzdávam Vám týmto svoju kolegiálnu poklonu, výborný obsah a skvelé čítanie. Dovolil som si preto pár myšlienok na mojom blogu na našom portáli Slovenské Zahraničie.

Veľa iba toho najlepšieho Vám v tomto jesennom čase, ktorý je sťaby stvorený na premýšľanie a zrod inšpiratívnych vecí želá Ľudo Pomichal

Pán Pomichal vo svojom blogu, o.i. píše:

Vklad Slova z Britskej Kolumbie do rozvoja krajanských médií, akceptujúc moderné technológie a ich súhru - v prípade Jozefa Starostu a jeho Slova skĺbenie tlačenej verzie pre „klasikov“ pôžitku z vône papiera s tými, ktorí spájajú vizuálny vnem cez sýtosť monitorových pixlov - to je ono pomyselné príjemné, povšimnutia a ocenenia hodné a zajedno pre ďalších motivujúco inšpiračné pozitívne krajanské mediálne prostredie, v ktorom jesto veru ešte dostatok miesta pre oscilovanie, šírenie, vlnenie a najmä ukotvenie podobných podnetných projektov, akým je aj už ôsmimi rokmi čitateľsky preverená žurnalistická platforma Jozefa Starostu.

V slovenskom krajanskom zámorí jedinečná, pričom v zrkadlení potešiteľných individuálnych snáh krajanských žurnalistov myšlienkovo i obsahovo-tematickým posolstvom nádejami ďalšej perspektívy aspoň tak obdarená ako európske portálové projekty Starostových kolegov: odjakživa vynaliezavej a dynamickej „rozhlasáčky“ Katky Pucovskej v srbskej Vojvodine a jej princípom aktuálnosti konvenujúcemu portálu www.kulpin.net, ako aj hodnotovo nastavenému nadčasovému publicistickému myšlienkovo-obrazovému čarozberu, aký pred Slovákov v Maďarsku i pred všetkých nás ostatných ako skvele zosynchronizovanú mašinku na portáli www.oslovma.hu zmajstroval publicista, fotograf a básnik Imrich Fuhl.

Vďaka im za to!

http://www.slovenskezahranicie.sk/sk/blog/55/slovo-z-britskej-kolumbie--starostov-prijemny--spolocnik-v-jesennom-case

Pán Pomíchal, vďaka za Vaše milé a povzbudivé slová pre Slovo z Britskej Kolumbie.

Jožo Starosta

Milé sestry a priatelia
Srdečne pozdravujem a prajem vám všetkým požehnanú misijnú nedeľu. V jednej línii s posolstvom pápeža Františka nám všetým vyprosujem aby sme boli bratmi a sestrami pre iných a prinášali im svedectvo o evanjeliovej radosti a znamenie Božej lásky.
Sr. Jaroslava, SSpS
Papua New Guinea

Jožko, článok o SNP v minulom čísle je vynikajúci! Súhlasím, čo človek to iný osud, iný názor, iná hodnota života. Život je pestrofarebný, tak ako rozkvitnutá lúka, množstvo farebných kvetov, ktoré tvoria krásu lúky. Nie každý bol a bude hrdina ... v našom živote každodennom... a keď sa lámu životy v dejinách - obstoja tí, ktorí majú v sebe odhodlanie niečo zmeniť a verme, že k lepšeniemu. Nad zlom sa nedá zvíťaziť... Treba mu však vzdorovať ... Povedala by som, že to je Víťazstvo na zlom.

Načrtol ste rôzne uhly pohľadu... konania ľudí v SNP... to v minulom čase, ale aj to súčastné pod bratislavským mostom. Ľudské povahy overí život a zlomy, ktoré občas prináša doba v ktorej žijeme. Čo by nás však malo spájať je spoločné dobro - nemysliet' iba na seba. Prekonať osobné prospechárstvo z konania či pozícií v akejkoľvek dobe.

Inak všetky tie obety čo ľudia neváhali priniesť by boli márne, od dôb v ktorých človek neváhal a nemal už čo stratiť - a ak tak ,,iba" život. Je v tom aj čosi posvätné – biblické - Kristovo! Povedala by som, ak všetkému čo robíme dávame kúsok seba pre iných, má to ZMYSEL. A to je pochodeň horiaca ako svetlo dejinami.

Verím, že príbehy a Vaše videnie, ktoré ste v ľudskej mozaike priblížil čitateľom, ich zaujme a tých, ktorí popremýšľajú nad obsahom objavia, že tých právd v našich životoch je viacero. Nakoniec takéto poznanie umenšuje samotný egoizmus.... kde iba tá moja pravda je pravdou.

Som naozaj veľmi rada, že sme sa stretli (hoci iba takto v slove). Iste to nebola náhoda.

Nakoniec v tých slovách cítim a vidím Vás Jožko. Prajem Vám ešte raz všetko dobré.

Boh s Vami:)

veronika

p.s. Môj nebohý otec bol v povstaní (dokonca aj na východnom fronte). Mal aj pár vyznamenaní ... nikdy sa tým nechválil ... jeho skromnosť mu to nedovoľovala. Pamätám si z jeho rozhovorov ako mal aj starch o život o svojich blízkych. V krízových situáciách a v zajatí zažil aj ľudskú malosť a zbabelosť poniektorých vojakov. Vždy sa však snažil zostať človekom, pred vojnou, vo vojne a po nej. V tom je mojím vzorom.

Vážený pán redaktor,

ďakujem za zaslanie 24. čísla časopisu Slovo z Britskej Kolumbie a za želanie úspechov v zodpovednej práci na čele úradu - teším sa aj na spoluprácu s predstaviteľmi slovenských krajanských médií.

Z Bratislavy pozdravuje

Ján Varšo

Vážený pán Starosta,

dnes mi Slovo prišlo aj v printovej podobe. My ďakujeme Vám, krásny a najmä obsahovo veľmi hodnotný časopis. Len tak ďalej... Ste vynikajúci.

S pozdravom

PhDr. Zuzana Pavelcová, riaditeľka, Matica slovenská, Krajanské múzeum, Martin

Dobrý deň p. Starosta,

sledujem život slovenskej komunity v Kanade a veľmi Vám fandím a zároveň ďakujem za zasielané tlačové avíza. Celý život pôsobím na poli umenia - klasická hudba - ako dirigent Slovenského národného akordeónového orchestra Toccata aj ako Art-Leader Zemplínskeho akordeónového tria. Viac o nás sa dozviete na našom webe: www.toccata.sk

S úctou a želaním mnohého Požehnania všetkým krajanom a ich rodinám

Juraj Libera, DiS.art., dirigent orchestra

Milý Paul,

vďaka za Slovo z Britskej Kolumbie. Najviac ma zaujal článok o Proglase. Ani som netušil ako sa na túto úvodnú báseň do Sv. písma v staroslovienčine pozerajú odbornici - slávisti vo svete. Vďaka za tento nový pohľad. Ako sa dari zdravotne a pracovne? Ja som tu v Ecuádore medzi Shuarmi spokojný, práce je vždy dosť, ak neleňošíš a ak zdravie až na malé výnimky ako tak slúži. Kanada mi tento rok nevýjde a budúci rok plánujem ísť na Slovensko a do Krakova na celosvetové stretnutie mládeže so Sv. Otcom v júli. Dúfam, že ma budú sprevádzať aj nejakí Shuari ak to bude vôľa Najvyššieho... Pozdravujem v Kanade a v iných končinách, kde ťa vietor zaveje.

Tono

Zimný pozdrav z lesov Britskej Kolumbie posiela čitateľom Slova z Britskej Kolumbie zálesák Charles.

Lojzo Škoda z Malacek

Osobne som ho stretol iba raz. Na jeseň 2013, počas prestávky krajanského večera v Port Moody, ktoré zorganizovala Marika Kovalčíkova, a ktoré sa nieslo v duchu "Zažite Slovensko". Starší usmievavý pán, plný energie a optimizmu. Zaujímal sa o náš časopis "Slovo z Britskej Kolumbie" a ponúkol, že môže napísať niečo zo svojich skúseností z emigrantského života. Potešilo ma to. "Slovo dalo slovo" a Lojzo z Malacek, ktorý emigroval r.1949 napísal pre Slovo z Britskej Kolumbie 5 zaujímavých článkov:

- A quick trip to Cuba, January 2013 (18.číslo)
- Revisiting Waikiki after 49 years (19.číslo)
- Peak to peak gondola ride at Whistler (21.číslo)
- My first Christmas under the Southern Cross (22.číslo)
- Firewalkers of Fiji (24.číslo)

Pripravoval ďalší, šiesty článok, pre 25. číslo. Nedopísal ho. Namiesto článku prišla mejlová správa, v ktorej mi jeho žena, Donna, oznámila smutnú zvesť. Lojzo Škoda z Malacek náhle zomrel. Bude nám chýbať, aj čitateľom Slova z Britskej Kolumbie. Česť jeho pamiatke. Nech mu je zem kanadská ľahká.

js

Lou Skoda
January 28, 1930 – December 7, 2015

Survived by loving wife, Donna, children Andrew (Paschale), Jamie (Stu), and Deb (Bill).

Born in Malacky, Slovakia. Ran the border in 1949. Reborn in Tasmania, Australia, first as an indentured labourer then took the road to becoming a creative and innovative cartographer. Studied in New Zealand and SFU and became cartographer at SFU Geography Department; taught cartography at Douglas College and UBC School of Planning winding up as President of Canadian Cartographics Ltd. His maps were used in Canadian Government exhibits around the world and he earned the Award of Distinction in 1994 by the Canadian Cartographic Association. Lately Lou focussed on photography and writing up travel experiences and family events. He was an outstanding person and a true gentleman.

Donna

My dad was a man of many hats and many names. He started off his life in Malacky, Slovakia as Alojz but was quickly referred to as Lojzo by his pals. He worked hard as a young kid on the family farm with heavy physical work. Ran the border in 1949 and made his way eventually on a boat to Australia. Fell in love with this part of the world and had many great adventures land surveying the countryside. Tasmania was HIS special place on earth. One especially memorable story I remember of him and a few friends going for a walk in the bush. A little misadventure ended up him chewing on the leather ties from his hat for nutritional purposes as they ran out of food. He became intrigued with cartography on these adventures and went on to study in New Zealand as a cartographer.

When coming to North America to see what was happening Cartographic-wise he became known as Louis because his name was hard to pronounce, then just Lou or dad. When arriving in Vancouver there was no hullabaloo like now at the border. He arrived, he said he liked the town, they gave him landed immigrant status, done. He worked as a Cartographer in Vancouver and Toronto and eventually coming back to Vancouver where he met my mom at the Super-Value on Davie Street, I think he was wearing an ascot when she met him and that's what sold her....and then they were married, Ha. They travelled around North America and then moved back to Australia where both my brother and I were born. He worked as a Cartographer at work and a craftsman in their house there and they both have fond memories of the furniture he built for their home, oh too bad it cost so much to ship otherwise we would still have it now.

Jamie

Slovenská sv. omša

je každú nedeľu o 11.00 hodine
v Kostole sv. Cyrila a Metoda

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351
http://www.cyrilmetod.org

Looking to buy or sell a home?
Call **Diana Janek**
for a FREE consultation or a FREE home evaluation
604-379-9873

Sutton WestCoast Realty
You've found a home

www.sk-bc.ca

SLOVO
Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Oslovujeme Slovákov vo svete i doma
Tlačou i online
Natrvalo

Tu môže byť ponuka
Vašich služieb a výrobkov
pre Slovákov zo zahraničia
už za púhych 35 Euro.
Sú nás desaťtisíce.

Vydali sme jubilejné 25. číslo nášho časopisu.

V 25 číslach vyšlo **587 článkov** napísaných **150 autormi**. Tu je zoznam všetkých autorov: Garry Andrejcak, Paul F. Antonic, Bahnovský, Claude Balaz, Ivana Balgová, Jan Balko, Lucia Bardos, Svetlana Bardosova, Ivan Bebjak, Mariana Bebjak, Jozef Beblar, Roman Bednar, Daniel Behan, Nicole Benes, Viera Benkova, Zdenka Beranová-Křížova, Karol Bodnar, Norbert Borovsky, Stevo Boschnak, Bystrik Brazda, Štefan Bujalka, Daniel Cerny, Joe Chromy, Ilja Čičvák, Viera D'Agostini - Pridalova, Jaroslav Danis, Maria Danthine, Andrej Dobos, Jozef Dopjera, Andrej Droba, Vladimir Dudlak, Milan Durica, Jozef Dzurjak, Maria Eskut, Jan George Frajkor, Renata Francistyova, Dagmar Frimm-Raymond, Gabriel Glovacky, Zdenka Gomez, Vlado Gregor ml., Vlado Gregor st., Miloslav Greksak, Tibor Hamza, Erika Hanková, Zuzana Herichová, Veronika Hoffmannova, Dominik Holicek, Pavol Hollosy, Michal Hronec, Tomas Hupka, Lucie Hůtová, Naomi Hužovičová, Miroslav Igaz , Diana Janek, Jozef Janek, Eva Janikova, Dusan Janura, Jaromir, Juraj, Marie K, Peter K, Melanka Káčer, Maros Karabinos, Anna Kasanova, Stefan Kassay, Frantisek Kele, Andrej Kiska, Roger Kiska, Pavol Kleban, Jano Klimas, Soňa Klimčová, Rostislav Michael Klimes, Ivan Klinko, Vera Kohoutova, Fero Kohucik, Nikola Kokiová, Miroslav Konicek, Ingrid Konrad, Juraj Kopanicky , Tatiana Kopcova, Marika Kovalcikova, Rasto Kral, Henrich Krc, Jana Krivak, Marcella Kruppa, Marika Kubinyi, Jozef Kusnier, Miro Lesay, Ladislav Lhota, Slavka Liptakova, Stano Lisiak, Eva Malenka, Milan Markovic, Rudy Maros, Maria Matovcikova, Viliam Mecar, Stevo Jr. Mesaros, Ondrej Mihal, Dusan Mikolaj, Natasa Nagy, Anton Odrobinak, Michal Olexa, Blanka Ondrasekova, Miriam Oravec, Timotej Oravec, Maria Pauchly, Zuzana Pavelcova, Pavol V. Podolay, Veronika Pullmannova, Anna Ragančíková, Nicole Read, Alena Rolnikova, Jelena Sabova, Lucia Schenk, Jan Schinko, Jr, Marian Simo, Paľo Šimončič, Jozef Skala, Donna Škoda , Lojzo Škoda , Mária Škultétyová , Olga Slobodnikova, Ondrej Spisak, Paul Stacho, Ed Starick, Jozef Starosta, Katarina Starosta, Maria Starosta Abrams, Jaroslava Starsia, Dušan Šteiner, Andej Štelmák, Marta Stykova, Chuan Sutka, Miro Suvada, Irena Timkova, TrashOut, Emily van der Velden, Zuzana Vancova, Eva Vičanová, Jozef Vodicka, Jan Volentier, Maria Vrabcekova, Henrieta Vyzinkar, Peter Zavacky, Jana Zeliskova, Daniel Zemančík, Romana Zemanova, Mia Zimmerman, A girl , Katherine , ujo.

25

Finančne nás podporili títo sponzori a inzerenti: Juraj Adamec, Enterprises Anco, Ashton College, Dusan Benicky, Bohuznamy, Stevo Boschnak, Viera Carnogursky, CarOne.sk, Eva a Andre Casty, Paulina Cedik, Edith, John Cervienka, Jana Cimermanova, Stewart Crown, CSLI Vancouver, czechrose.com, Ľubo Demčák, Iva Fisher, Goodboog - Global Virtual Catalog Inc, Karel Gott, Pavol Hollosy, Peter Husar (Sinclair Travel), Ian's Auto, In Memoriam John&Mary Kikta, Diana Janek, Pavel Jestrab, Milan,Libusa Kasanic, Karla Kaznowski, Zuzana Klepl, Fero Kohucik, Juraj Kopanicky , Marika Kovalcikova, Ladislav Krivak, Lakeshore Paradise Bed-and-Breakfast, Anna Lepore, Paul F. Levarsky, Peter Levarsky, Stano Lisiak, Madrona, Helen Maros, Rudy Maros, Stevo Sr. Mesaros, Lenka Mikeš, Milan Mikulica, Natural Therapy, Nature Farm Market, Helen Nejes, Etela Neumann, Viktor Neumann, Nezvalova, Blanka Ondrasekova, Julia Palko, Bertha Palko, PixelPlus, Priateľ Slova z BC, Vincent Rechner, Shakin Not Stirred Lounge and Grill, Travel Sinclair , Olga Slobodnikova, Olga Slovak, Slovensky Polovnicky Klub, Katarina Starosta, Maria Starosta Abrams, Milan Stefancik, Mark Stolárik, Sts.Cyril&-Methodius Church, Marta Stykova, Petra Sykorova, Tatra Imports Ltd., Torra Enterprises, Ltd, Peter Trochan, Roman Tulis, USZZ, Večná spomienka, Annie Walsh, xEURO, Martina Zborovianova.

Veľká vďaka všetkým autorom, sponzorom (najmä USZZ), inzerentom a čitateľom, redakčnej rade (Daniel Behan, Paľo Stacho, Jožo Starosta) a grafikovi (Daniel Behan).